



12

Proč jsou některé domácnosti bez internetu



13

Petr Böhm: Můžeme si dovolit kvalitní technologie



16

Mzdy se v Evropě sblíží



33

Ladislav Dušek: Výkazy nezajistí kvalitní data



39

Loňský rok byl rekordní v neschopenkách

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

06 | 2020 – ROČNÍK 10



TÉMA

Dopady pandemie covid-19

- Koronavirus těžce dopadl nejen na českou ekonomiku
- Čtvrtina podniků očekává do půl roku návrat na předkrizovou úroveň
- Koronavirus zasáhne trh práce s odstupem

3,3%

činil pokles HDP v ČR mezi loňským čtvrtým a letošním prvním kvartálem

To je srovnatelné s nehlubším bodem krize v roce 2009, tehdy však takto silnému propadu předcházelo několik čtvrtletí postupného snižování.



SŇATKY 2019

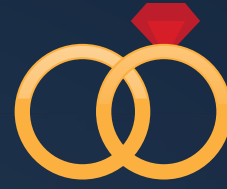
POČET SŇATKŮ (V TISÍCÍCH)

1989 **81,3** 1999 **53,5** 2009 **47,9** 2019 **54,9**



PRŮMĚRNÝ VĚK PŘI 1. SŇATKU

ŽENIŠI 2019 **32,1** NEVĚSTY 2019 **29,8**
 1989 **24,6** 1989 **21,8**



PODÍL OPAKOVANÝCH SŇATKŮ (%)

MUŽI **24,2** ŽENY **24,0**

VĚKOVÉ ROZDÍLY MEZI SNOUBENCI

PRŮMĚRNÝ VĚKOVÝ ROZDÍL MEZI SNOUBENCI

4,6 roku

CELKEM (%)	11	67	22
Svobodní oba	12	68	20
Rozvedení oba	7	70	23
Rozvedený muž a svobodná žena	3	89	8
Rozvedená žena a svobodný muž	8	39	53

NEJČASTĚJŠÍ DATUM SŇATKŮ

NEJOBLÍBENĚJŠÍ DATUM

1 823

ZÁŘÍ
7

NEJOBLÍBENĚJŠÍ MĚSÍCE

ČERVEN **10 808**

SRPEN **9 151**

ZÁŘÍ **8 876**



STEJNĚ STAŘÍ MUŽ STARŠÍ ŽENA STARŠÍ

ŽENICH ČR + NEVĚSTA CIZINKA **2 514**

2 996 NEVĚSTA ČR + ŽENICH CIZINEC

RUSKA **8 %**

UKRAJINKA **23 %**

SLOVENKA **40 %**

SLOVÁK **33 %**

NĚMEC **11 %**

BRIT **7 %**

SŇATKY S CIZINCI





Děkuji obětavým zaměstnancům i ochotným respondentům

Milé čtenářky, milí čtenáři, červnové vydání našeho časopisu Statistika&My vám přináší statistické informace a podnětné rozhovory v situaci krátce po skončení většiny karanténních opatření v souvislosti s pandemií covid-19.

Pandemie postavila před občany i ekonomiku České republiky celou řadu složitých výzev. Nejinak tomu bylo i v případě Českého statistického úřadu, který během posledních měsíců zachoval svůj provoz bez zásadních omezení, a mohl tak veřejnosti poskytovat žádané a důležité údaje. V současné době, kdy dokončujeme návratová opatření zaměstnanců úřadu z režimu home office do běžného režimu, vyhodnocujeme všechny problémy, se kterými jsme se během uplynulého období potýkali. Ukazuje se, že sázka na kvalitní výpočetní techniku umožňující práci z domova a na počítačovou zdatnost zaměstnanců se velmi vyplatila. Kromě drobných provozních problémů vycházely statistické informace včas a ve standardní kvalitě, a to za intenzivního nasazení všech zaměstnanců ČSÚ. Podstatné rovněž je, že ze strany respondentů jsme nezaznamenali zásadní problémy ve vyplňování statistických výkazů, za což chci na tomto místě velmi poděkovat. Právě díky ochotě respondentů a nasazení našich kolegyní a kolegů jsme byli schopni vydat včas a v dobré kvalitě informace o vývoji průmyslu, zahraničního obchodu, HDP a dalších segmentů hospodářství.

V aktuálním vydání bych vás chtěl upozornit na dva rozhovory. Jeden je s profesorem Ladislavem Duškem, ředitelem Ústavu zdravotnických informací a statistik, nejen na téma covid-19 a druhý s naším ředitelem sekce IT Petrem Böhmem na téma informačních technologií. Právě administrativní data a informační technologie, včetně práce ve sdílených prostředích, umožňují efektivní plnění úkolů i ve ztížených podmínkách, jaké tu platily v minulých měsících.

Podstatnou informací rovněž je, že Český statistický úřad začne od konce července zveřejňovat důležité údaje o vývoji ekonomiky o 15 dnů dříve než dosud. Detailní informace o novinkách v publikování dat o vývoji HDP naleznete uvnitř časopisu.

Věřím, že vás předkládané číslo našeho časopisu zaujme, a závěrem dovoluji, abych vám poděkoval za důvěru, kterou v ČSÚ vkládáte. Naším respondentům pak chci ještě jednou poděkovat za poskytování podkladových dat pro tvorbu statistik.

JAROSLAV SIXTA
místopředseda ČSÚ



STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 06/2020
ROČNÍK 10, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábajniková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavíková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Věra Hrušková, Vladimír Salavec
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká,
Topi Pigula, Stockvault, Freepik.com

TISK: P.O.S. FACTORY, s. r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

**PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEJŘŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA&MY:**

bit.ly/3eQErxs

16

Za období od jedné krize ke druhé chudší východní země pomalu doháněly bohatší západní státy, a mzdové úrovně v Evropské unii se tak sblížovaly.



40

Těžba dřeva v České republice vloni dosáhla rekordního objemu. Došlo také k výraznému nárůstu plochy zalesňování. Těží se zejména stromy napadené kůrovcem a polomy.



46

Při nesrovnatelně nižším počtu automobilů byla úmrtnost následkem dopravních nehod ve 30. letech minulého století dvakrát vyšší než v současnosti.



TÉMA: DOPADY PANDEMIE COVID-19

- 20** Koronavirus těžce dopadl nejen na českou ekonomiku
- 24** Čtvrtina podniků očekává do půl roku návrat na předkrizovou úroveň
- 26** Koronavirus zasáhne trh práce s odstupem
- 28** Mračna nad cestovním ruchem
- 30** Pandemie moru v minulosti změnily tvář světa
- 32** Propad HDP v EU byl plošný

UDÁLOSTI

- 6** Krajská správa ČSÚ v Liberci participuje na trojjazyčné publikaci
- 6** Ve Zlíně se bránili fyzickému napadení
- 7** Výstava Petra Hájka
- 7** Pokračování mezinárodní spolupráce
- 7** Telekonference na severu

ZE SVĚTA

- 8** Vyšší vzdělanost žen snižuje platové rozdíly mezi muži a ženami
- 9** Evropané čelí nebezpečnému hluku
- 9** Pomaturitní vzdělávání ve Švédsku
- 9** Počet zemřelých vzrostl především v Bavorsku

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10** Růst tržeb ve službách loni zpomalil

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 12** Proč jsou některé domácnosti bez internetu?

ROZHOVOR

- 13** Můžeme si dovolit kvalitní technologie

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 16** Mzdy se v Evropě sblížují

ROZHOVOR

- 33** Jsem zapřisáhlým odpůrcem sběru dat prostřednictvím výkazů

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 37** Investiční aktivita se v 1. čtvrtletí prudce propadla
- 37** Ceny dopravy zmírnil celkový růst spotřebitelských cen

ANALÝZA

- 38** V patentes máme co dohánět
- 39** Loni bylo vydáno nejvíce neschopenek za 10 let
- 40** Rekordní těžba dřeva souvisí s kůrovcovou kalamitou

METODIKA

- 41** Předběžné informace o vývoji HDP budou dříve

HISTORIE

- 46** Na ulicích prvorepublikové Prahy šlo o život

Jaká opatření by nejvíce pomohla oživit cestovní ruch a návazná odvětví po pandemii covid-19?



TOMÁŠ PROUZA

prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR



PETR MANUEL ULRYCH

šéfredaktor časopisu o turismu COT



ERNEST WACHTL

předseda Českomor. odborového svazu pohostinství, hotelů a cest. ruchu



ONDŘEJ KYNČL

kuchař a provozovatel degustačního bistra Bockem

Foto: Vojtěch Tesárek



PETR STUDNIČKA

vedoucí katedry hotelnictví Vysoké školy hotelové v Praze

Pokud chce stát cestovní ruch zachránit, měl by udělat dvě věci – prodloužit a upravit program Antivirus na podporu zaměstnanosti i pro firmy nad 50 zaměstnanců a podpořit poptávku po cestování prostřednictvím příspěvku na ubytování, návštěvu památek nebo cestu. To by řadu lidí motivovalo k dovolené doma. A stejně tak by příspěvek na dětskou rekreaci výrazně pomohl oboru mimo sezónu. Pomoci by mohlo také dorovnání soukromých investic. Pokud se firmy v určité destinaci složí na určitou „veřejnou“ investici, jako je třeba cyklobus, stát jejich investici dorovná 1 : 1. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že takový přístup výrazně navyšuje objem soukromých investic, což je v době krize dvojnásob důležité.

Zúžíme-li záběr jen na vnitřní cestovní ruch, pak podnikatelé vkládali největší naděje do státních voucherů na tuzemskou dovolenou. Osobně mě překvapilo, že v akčním krizovém plánu schváleném vládou se tato podpora v první fázi týká jen lázeňských subjektů. Doufám proto, že dalším podnikatelům reálně pomohou podpurná opatření a kampaně, s nimiž nyní přicházejí jednotlivé kraje či města. Dále je určitě potřeba významně marketingově podpořit incoming – jen na domácí klientele náš turismus dlouhodobě stát nemůže. A když nyní zástupci organizací destinačního managementu opět silněji volají po právní normě, která by upravila řízení a financování turismu u nás, jistě vědí proč...

Předpokladem návratu k předkrizovému stavu je kromě ústupu epidemie také brzké a úplné otevření hranic, oživení leteckého průmyslu a hlavně důvěry cestovatelů. Nejprve by oživení mohlo nastat skrz domácí klientelu v jednotlivých zemích EU. Vnitrostátní domácí rekreace pravděpodobně zažije veliký boom. Otázkou je, jestli budou lidé ochotní v době přicházející ekonomické krize platit za služby stejné peníze jako doposud. Velmi složitá je situace hotelů specializovaných na zahraniční klientelu. Značné náklady navíc vzniknou i přísnými opatřeními proti epidemii, jejichž důsledkem bude také snížení kapacity stravovacích prostorů. Mnoho zaměstnavatelů v oboru propouští a lidé budou hledat postupně práci jinde.

Bohužel, první krok – tedy včasnou pomoc osobám, které jsou finančně na hraně – jsme již propásli. Taková pomoc by velice pomohla k tomu, aby živnostníci a další subjekty měli na to „utrácet“ a cítili se komfortněji.

Určitě pomůže marketingová podpora zaměřená na trávení volného času v regionech, ale i třeba veřejná spolupráce mezi dodavatelem, odběratelem a finálním konzumentem, který se dozví původ zdrojů. Nezbytná je ale především celková strategie udržitelnosti, šetrnosti a hospodárnosti.

Tuto dobu bychom, jednoduše řečeno, měli společně využít k navázání silných vztahů a zkvalitňování služeb a prostředí, v němž se pohybujeme. Situace k tomu přímo vybízí, jako už dlouho nevybízela.

Cestovní ruch považují za nejvíce zasažený sektor národního hospodářství. Pomoci může cestovnímu ruchu především otevření hranic a zjednodušení příjezdů zahraničních turistů do Česka a přeřazení ubytovacích služeb do druhé snížené sazby DPH (10%). Dále pak podpora domácího cestovního ruchu dětí a mládeže či seniorů ze strany státu (finanční příspěvek, slevové poukázky), přechodné odpuštění odvodů sociálního pojištění za zaměstnance především mikro a malým podnikům, prodloužení programu Antivirus až do 31. 12. 2020, zvýšení rozpočtu agentury CzechTourism na zajištění marketingových kampaní a odpuštění vybraných poplatků (místní, koncesionářské).

KRÁTCE

Dne 28. května se uskutečnila online **konference mezi zástupci ČSÚ a statistického úřadu Korejské republiky** KOSTAT.

Konference navázala na předchozí pracovní návštěvu korejských statistiků v České republice. Český statistický úřad a KOSTAT úžeji spolupracují od roku 2018, kdy obě instituce podepsaly vzájemné memorandum o porozumění.

V pátek 5. června schválila Poslanecká sněmovna návrh **zákona o sčítání lidu, domů a bytů** v roce 2021 a o změně zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě. Poslanci do návrhu mezi zjišťované údaje zařadili rovněž otázku na náboženskou víru. Zákon nyní čeká projednání v Senátu.

Druhé letošní vydání **časopisu Statistics and Economy Journal** přináší analytické články zabývající se např. determinanty růstu produktivity, vztahem emisí CO₂ a hospodářského růstu, analýzou cenových změn potravin nebo analýzou spotřebitelského chování. Celý časopis najdete na webu ČSÚ v sekci Vydáváme.

Krajská správa ČSÚ v Liberci participuje na trojjazyčné publikaci

V červnu se zaměstnanci oddělení informačních služeb Krajské správy ČSÚ v Liberci zúčastnili jednání s projektovou koordinátorkou euroregionu Nisa Radkou Ženíškovou k projektu „Euroregion Neisse-Nisa-Nysa v číslech a obrazech“. Cílem projektu je zvýšení povědomí o euroregionu Neisse-Nisa-Nysa jako společném území a jeho propagace místním občanům i turistům. Podle koordinátorky je hlavním záměrem poukázat na fakt, že lidé se zde nacházejí v centru euroregionu, a ne na periferii jednotlivých zemí.

V rámci projektu vzniknou dvě trojjazyčné publikace, které propojí faktické údaje o euroregionu



s odkazy na pěkná a méně známá místa této oblasti. Úkolem statistiků je poskytnout údaje za území euroregionu a vytvořit sadu kartogramů pro první brožuru. Její obsah by měl zvýšit zájem široké veřejnosti o fakta vztahující se k euroregionu a případně také o aktivní zapojení se do dění v tomto území.

VE ZLÍNĚ SE BRÁNILI FYZICKÉMU NAPADENÍ

ŠKOLENÍ PŘINESLO ZAMĚSTNANCŮM TEORETICKÉ I PRAKTICKÉ ZNALOSTI.

Pracovníci Krajské správy ČSÚ ve Zlíně absolvovali v červnu školení na téma Jak se zachovat v krizových situacích fyzického napadení. Vedle praktických ukázek a nácviku některých technik

fyzické obrany se školení zaměřilo také na posílení teoretických znalostí. Velká pozornost byla věnována přístupu k problémovým lidem, předcházení agrese, šetrnému řešení situace a prevenci konfliktních situací. Představeny byly rovněž některé způsoby zvládnání problémového jednání klientů bez použití fyzického násilí.



Výstava Petra Hájka

Sídlo ČSÚ oživily příběhy zachycené fotoaparátem jednoho z našich zaměstnanců.

Ve výstavních prostorách v sídle Českého statistického úřadu na pražské Skalce byla nedávno zahájena výstava fotografické tvorby Petra Hájka. Petr kromě toho, že je již 20 let zaměstnancem ČSÚ a v oddělení IT se zabývá správou databází, také rád obsluhuje fotoaparát a zachycuje příběhy před objektivem. V poslední době se zaměřuje především na prostředí inscenovaných her, tzv. LARPů (Live Action Role Play), při nichž lidé ztvárňují činy a charaktery historických či fantazijních postav. V loňském roce se snímkem kardinála z jedné takové hry zvítězil v soutěži My&Statistika.

Nyní máte možnost poznat jeho tvorbu komplexněji, výstavu můžete navštívit každý všední den mezi 9. a 15. hod. až do 15. září.



POKRAČOVÁNÍ MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

ZÁSTUPCI ČSÚ JEDNALI S KOLEGY NA SLOVENSKU.

První zahraniční pracovní cestu po uvolnění opatření proti koronaviru uskutečnili zástupci Českého statistického úřadu ve dnech 17. a 18. června na Slovensko. Předseda úřadu Marek Rojíček, místopředseda Jaroslav Sixta a ředitel sekce IT Petr Böhm jednali s kolegy ze Štatistického úřadu Slovenskej republiky v čele s předsedou Alexandrem Ballekem zejména o problematice širší elektronizace státní statistické služby.



TELEKONFERENCE NA SEVERU

PŘESHraniční SPOLUPRÁCE Krajských SPRÁV POKRAČOVALA I PŘI OMEZENÍ POHYBU.

Přestože z důvodu omezené přeshraniční mobility se nemohl uskutečnit letošní pracovní workshop EURES-TriRegio v Míšni, našlo se řešení a v polovině května proběhla telekonference vybraných pracovišť zúčastněných stran prostřednictvím internetu. Zúčastnila se jí také vedoucí oddělení informačních služeb Krajské správy ČSÚ v Ústí nad Labem Monika Raušerová. Hlavním obsahem jednání bylo domluvit letošní koordinaci a spolupráci na přípravě datových podkladů k problematice trhu práce v Trojmezí severních Čech (kraje Karlovarský, Ústecký, Liberecký a Královéhradecký), Saska a Dolního Slezska. Publikování výstupu je plánováno na podzim letošního roku.

KRÁTCE

V sobotu 20. června proběhly nové **volby do zastupitelstev tří obcí**. Voliči šli k volebním urnám v jihočeských obcích Kostelní Radouň a Žišov a ve středočeské obci Bernardov. O 19 mandátů se ucházelo celkem 35 kandidátů. Zpracování volebních výsledků opět zajišťovali pracovníci ČSÚ.

V odložených **doplňovacích volbách do Senátu** v obvodu č. 32 – Teplice zvítězil teplický primátor Hynek Hanza. Volby probíhaly ve dvou kolech, první se uskutečnilo 5. a 6. června, druhé 12. a 13. června. Prvního kola se zúčastnilo 15,79% voličů, druhého 9,26%.

ČSÚ se již nyní intenzivně připravuje na podzimní **řádné volby do jedné třetiny Senátu**, jejichž první kolo proběhne současně s volbami do krajských zastupitelstev 2. a 3. října a druhé kolo se bude konat 9. a 10. října.

Ve středu 24. června proběhla formou videokonference **jednání Statistického výboru OECD** a Konference evropských statistiků. Součástí jednání byla mimo jiné diskuze k tématu digitalizace a globalizace.

KRÁTCE

V roce 2019 se v německých podnikcích zaměřených na akvakulturu vyprodukovalo zhruba 18,5 tis. tun ryb. Ve srovnání s předchozím rokem šlo o nárůst o více než 400 tun (+2,4%). Produkce mušlí může z důvodu přírodních podmínek z roku na rok značně kolísat. Ve srovnání s rokem 2018 vzrostla o 42,1 % na přibližně 19,4 tis. tun, a dokonce tak překročila množství vyprodukovaných ryb.

bit.ly/2TWzzhF

Ceny potravin v Jihoafrické republice

v dubnu 2020 meziměsíčně klesly o 0,5%. S výjimkou mléka, vajec a sýrů, oleje a tuků a kategorie ostatní potraviny se snížení cen týkalo všech skupin potravin. Jednotlivé druhy potravin však mohly zaznamenat nárůst cen. Největší změny nastaly v dubnu u rýže (pokles o 4,0%) a mouky (nárůst o 6,8%).

bit.ly/2XZkCMM

V Evropské unii připadalo v roce 2019 na jednoho učitele na základní škole v průměru 13,6 žáka. V mateřských školách se každý učitel staral o 10,9 dětí.

bit.ly/3hnXvVg

Vyšší vzdělanost žen snižuje platové rozdíly mezi muži a ženami

V roce 2019 se v Nizozemsku mzdové rozdíly mezi muži a ženami zmenšily. Průměrný hrubý hodinový výdělek žen byl vloni o 14 % nižší než u mužů a toto procento se každým rokem zmenšuje.



EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace



V roce 2019 byly v Nizozemsku průměrné roční výdělky žen včetně zvláštních bonusů o 38 % nižší než u mužů. Dvě třetiny mzdového rozdílu lze podle tamního statistického úřadu vysvětlit skutečností, že ženy pracují méně hodin. Muži tráví v zaměstnání v průměru 33 hodin týdně, zatímco jejich kolegyně pracují průměrně 25 hodin v týdnu. Rozdíl v hodinovém výděleku je tedy mnohem menší: průměrná hodinová mzda žen byla o 14 % nižší než u mužů. V průběhu času se rozdíl v průměrných hodinových mzdách postupně zmenšuje. Jedním z faktorů, které na to mají vliv, je rostoucí procento žen s vyšším vzděláním. Podíl vysokoškoláček mezi ženami mladšími 45 let je vyšší než podíl vysokoškoláků ve stejné věkové skupině mužů. A právě částečně v důsledku toho se rozdíl v průměrných hodinových mzdách mužů a žen během posledních deseti let snížil z 20 % na 14 %, přičemž od roku 1995 se rozdíl v odměňování mužů a žen vyjádřený průměrnou hodinovou mzdou zmenšoval průměrně o 0,5 procentního bodu ročně.

PRŮMĚR NEŘÍKÁ VŠECHNO

Rozdíl v odměňování mezi muži a ženami na základě průměrného hodinového výděleku představuje poněkud zkreslený pohled, neboť ve vedení většiny firem a institucí jsou častěji zastoupeni muži. Lepší obrázek o mzdových rozdílech mezi pohlavími lze získat při pohledu na mediánové hodinové mzdy

(medián je hodnota uprostřed vzestupně seřazeného souboru). V loňském roce byl medián mezd žen v Nizozemsku o 7 % nižší než mediánová mzda mužů.

Odlíšné zastoupení mužů a žen se projevuje především u pracovních míst s hodinovou sazbou 30 eur a více, ve kterých jsou ženy z hlediska rozdělení mezd nedostatečně zastoupeny. Čtvrtina všech mužů dostává za hodinu své práce mzdu ve výši nejméně 30 eur, zatímco mezi ženami je tento podíl jen 14 %.

POROVNÁNÍ ČISTÝCH VÝDĚLKŮ

Vedle hrubých mezd a platů lze rovněž porovnávat čisté výdělky. V roce 2019 byla mediánová čistá hodinová mzda žen o 2 % vyšší než u mužů: polovina mužů pracovala za čistou hodinovou mzdu ne vyšší než 16,64 eur, zatímco mezi ženami dostávala polovina z nich za hodinu práce alespoň 16,95 eur. To je způsobeno tím, že vyšší mzda na lépe placených místech je relativně více zdaněna. Protože muži jsou ve vysoce placených zaměstnáních zastoupeni více než ženy, odvádějí relativně větší podíl na mzdových daních a příspěvcích na sociální pojištění. Průměrné čisté hodinové výdělky žen jsou vyšší než u mužů od roku 2015.

bit.ly/2ZLiQ10

EVROPANÉ ČELÍ NEBEZPEČNĚMU HLUKU

ZHRUBA KAŽDÝ PÁTÝ EVROPAN JE NYNÍ VYSTAVEN HLADINĚ HLUKU, KTERÁ JE POVAŽOVÁNA ZA ZDRAVÍ ŠKODLIVOU.

Nová zpráva Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) o hlukovém znečištění ve venkovním prostředí považuje za hlavní zdroj hluku silniční dopravu, přičemž lze očekávat, že v důsledku růstu měst a zvyšování poptávky po každodenní mobilitě hladina hluku v městských i venkovských oblastech během příštího desetiletí ještě poroste. Mezi další významné zdroje hlukového znečištění ve venkovním prostředí patří železniční a letecká doprava a také průmysl.

Podle odhadů je dlouhodobé celodenní (tedy ve dne, večer i v noci) hlukové zátěži z dopravy nad 55 dB vystaveno 113 mil. obyvatel evropských států. To se ve většině evropských zemí týká více než 50 % obyvatel městských oblastí. EU považuje

dlouhodobou expozici hluku přesahující 55 dB za příliš vysokou. Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je pravděpodobné, že se při této hladině hluku objeví vážné dopady na zdraví. Na základě nových informací WHO odhaduje agentura EEA, že dlouhodobé vystavení hluku každoročně způsobí v zemích EU 12 tis. předčasných úmrtí a přispěje ke vzniku 48 tis. nových případů ischemické choroby srdeční. Dále se odhaduje, že u 6,5 mil. osob zaviní chronické narušení spánku.

Kromě dopadu na člověka představuje hlukové znečištění také čím dál větší hrozbu pro divoká zvířata na souši i ve vodě. Hluk může snižovat reprodukční schopnost a naopak zvyšovat úmrtnost a únik zvířat do klidnějších oblastí.

 bit.ly/2Asp52H

POMATURITNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠVÉDSKU

ŠVÉDSKO V ROCE 2015 ZAVEDLO POMATURITNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY V OBLASTI KULTURY A UMĚNÍ. JEJICH CÍLEM JE PŘIPRAVIT STUDENTY NA DALŠÍ VYSOKOŠKOLSKÁ STUDIA.

V právě končícím školním roce se poprvé od zavedení této formy vzdělávání počet přijatých studentů snížil. V roce 2019 bylo přijato 2 880 studentů, tj. o 220 méně než před rokem. Tento pokles je částečně způsoben menším počtem programových modulů. Mezi těmi, kdo zahájili studium, mají jasnou převahu ženy. Dlouhodobě představují zhruba tři čtvrtiny přijatých studentů. V programech v oblasti kulturního dědictví tvoří ženy dokonce 84 % studentů.

Od zavedení nové formy vzdělávání v roce 2015 se míra dokončení těchto programů snížila. Vysokou míru dokončení v roce 2015 lze vysvětlit skutečností, že ve druhé polovině roku 2015 došlo k rychlému zavedení krátkých programů, v nichž všichni studenti dokončili své vzdělávání. Většina z nich oproti původním plánům dále ve vysokoškolském vzdělání nepokračovala a našla uplatnění na trhu práce. V rozporu s původním záměrem se často uplatnili v oblasti vzdělávání dospělých a také jako aktivizační pracovníci v domovech seniorů.

Na uvedené postsekundární školní programy se nevztahuje ekonomická podpora ve formě grantů ústřední vlády a studenti nemají nárok na příspěvek na studium. Programy jsou vedeny v různých oblastech, nejen v oblasti umění a kultury. Vzdělávací orientace pokrývá oblasti, jako jsou módní design, hudba a výcvik v letectví. Na rozdíl od například vysokoškolských odborných programů nemusejí tyto programy odpovídat potřebám zaměstnávání kvalifikované pracovní síly.

 bit.ly/2XZajZn

POČET ZEMŘELÝCH VZROSTL PŘEDEVŠÍM V BAVORSKU

PODLE PROZATÍMNÍCH VÝSLEDKŮ ZEMŘELO V DUBNU 2020 V NĚMECKU NEJMÉNĚ 82 246 OSOB. NAPOSLEDY BYLO V DUBNU V NĚMECKU ZAZNAMENÁNO VÍCE NEŽ 80 000 ÚMRTÍ V ROCE 1977.

Federální statistický úřad (Destatis) také uvádí, že to bylo o 8 % (+5 942 případů) více než průměr za předchozí čtyři roky. V týdnu od 27. dubna do 3. května 2020 (nejnovější údaje v době přípravy tohoto textu) zemřelo v Německu nejméně 17 312 osob. Úmrtnost tak klesla o 799 případů oproti předchozímu týdnu (20. až 26. dubna) a ve srovnání s lety 2016 až 2019 byla zhruba 2 % nad průměrem. Když se tento týden porovná se stejným týdnem v každém jednotlivém roce, ukáže se, že počet úmrtí byl v rozmezí 3 % nad údajem zaznamenaným v roce 2018 a 1 % nad údajem za rok 2017. Zvýšená úmrtnost byla v Německu pozorována od 13. týdne (23. až 29. března), přičemž odchylka byla největší v 15. týdnu (6. až 12. dubna), kdy oproti čtyřletému průměru let 2016–2019 zemřelo v roce 2020 o 2 316 (13 %) více osob.

Celkový počet úmrtí od 13. do 18. týdne byl o 7 486 případů vyšší než průměr za předchozí čtyři roky. Z regionálního hlediska je tento vývoj způsoben zejména třemi spolkovými zeměmi. Úmrtnost v Bavorsku byla o 2 719 úmrtí (+18 %) nad průměrem předchozích čtyř let, v Bádensku-Württembersku o 1 958 (+16 %) a v Severním Porýní-Vestfálsku o 1 254 (+5 %).

 bit.ly/2ZZvs8h

Růst tržeb ve službách loni zpomalil

Tempo růstu dosažené v České republice zaostávalo za průměrem Evropské unie.



TOMÁŠ HARÁK

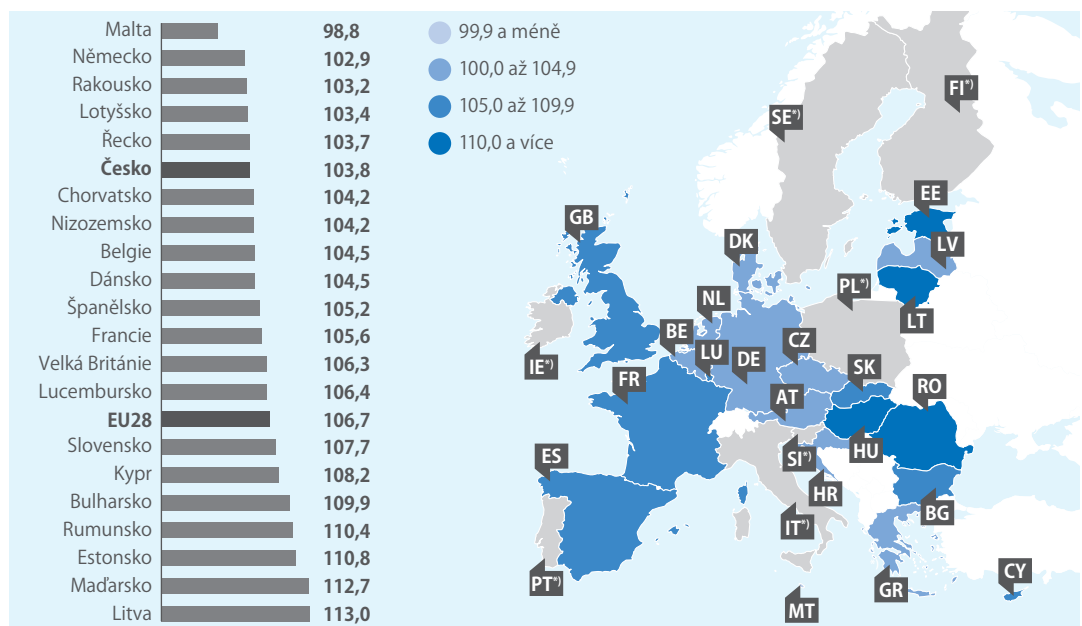
oddělení statistiky cestovního ruchu a služeb

V roce 2019 dosáhlo odvětví služeb v České republice 3,8% meziročního růstu tržeb. V porovnání s rokem 2018 (+5,8%) se tedy jednalo o zpomalení růstového trendu.

Oproti tomu v Evropské unii nárůst tržeb ve službách (v běžných cenách očištěných o pracovní dny) činil 6,7%, přičemž nejvíce se tržby zvýšily v Litvě (+13,0%), dále v Maďarsku (+12,7%) a Estonsku (+10,8%). Nejnižší růst vykazalo Německo (+2,9%)

a jedinou zemí, kde se tržby snížily, byla s 1,2% poklesem Malta (v době psaní článku nebyly dostupné údaje za Finsko, Irsko, Itálii, Polsko, Portugalsko, Slovinsko a Švédsko). V porovnání s 6,7% přírůstkem v rámci EU28 dosáhla tedy ČR podprůměrného výsledku, což je ale dlouhodobý trend. Za posledních deset let jsme v růstu tržeb za služby překonali průměr evropské osmadvacítky pouze v roce 2017, kdy v tuzemsku došlo k 6,5% navýšení, zatímco průměr v EU28 byl 6,2%.

MEZIROČNÍ INDEX TRŽEB ZA SLUŽBY V ROCE 2019 (v běžných cenách, očištěno o pracovní dny)



EVROPSKÁ UNIE
106,7 %

ČESKÁ REPUBLIKA
103,8 %

* Pozn.: Data za Finsko, Irsko, Itálii, Polsko, Portugalsko, Slovinsko a Švédsko nejsou k dispozici.
Zdroj: Eurostat (k 25. 5. 2020)

DUBEN 2020

PRŮMYSL

⊖ **33,7 %**

Průmyslová produkce v dubnu 2020 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 33,7%. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně nižší o 23,4%.

MALOOBCHOD

⊖ **10,9 %**

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně snížily o 10,9%, bez očištění o 10,6%. Tržby klesly ve všech sortimentních skupinách, vzrostl pouze prodej zboží přes internet a zásilkovou službu.

STAVEBNICTVÍ

⊖ **4,6 %**

Stavební produkce v dubnu reálně meziročně klesla o 4,6%. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně nižší o 1,9%.

SLUŽBY

⊖ **19,7 %**

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně klesly o 19,7%, stejně jako bez očištění. Meziročního růstu neočištěných tržeb dosáhla pouze sekce informačních a komunikačních činností.

CESTOVNÍ RUCH

⊖ **97,9 %**

Návštěvnost v hotelech se v dubnu propadla o 97,9% hostů. Počet přenocování se snížil o 97,2%.

NA ŠPICI BYLY VYDAVATELSKÉ A INFORMAČNÍ ČINNOSTI

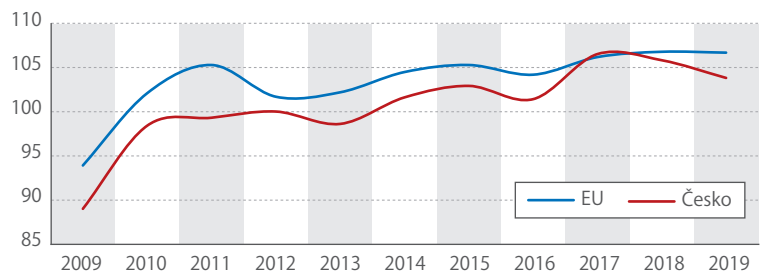
V loňském roce se nejvíce dařilo odvětví informačních a komunikačních činností (CZ-NACE, sekce J), které dosáhlo nárůstu tržeb o 8,3%. Rostly všechny jednotlivé oddíly této sekce ekonomických činností, nejvíce vydavatelské činnosti (CZ-NACE, oddíl 58) o 13,6%, dále pak činnosti v oblasti informačních technologií (CZ-NACE, oddíl 62) a informační činnosti (CZ-NACE, oddíl 63) o 10,7%, tvorba programů a vysílání (CZ-NACE, oddíl 60) o 8,4%, činnosti v oblasti filmů, videozáznamů a televizních programů, pořizování zvukových nahrávek a hudební vydavatelské činnosti (CZ-NACE, oddíl 59) o 4,6% a telekomunikační činnosti (CZ-NACE, oddíl 61) o 2,5%. V EU28 rostly tržby sekce J průměrně o 10,8% a v žádné jednotlivé zemi nedošlo k poklesu.

POMALEJŠÍ RŮST VE VĚTŠINĚ ODVĚTVÍ

Nejvýznamnější odvětví z hlediska objemu celkových tržeb – činnosti v oblasti dopravy a skladování (CZ-NACE, sekce H), – dosáhlo 1,3% růstu, přičemž tržby rostly meziročně o 17,0% ve vodní dopravě (CZ-NACE, oddíl 50), o 16,0% v poštovních a kurýrních činnostech (CZ-NACE, oddíl 53) a o 1,9% v pozemní a potrubní dopravě (CZ-NACE, oddíl 49). Naopak meziroční pokles o 1,2% vykázalo skladování a vedlejší činnosti v dopravě (CZ-NACE, oddíl 52). Tržby klesly také v letecké dopravě (CZ-NACE, oddíl 51), a to o 1,6%. V Evropské unii vzrostly tržby činností v dopravě a skladování o 4,5%.

Druhé objemově nejvýznamnější odvětví služeb – profesní, vědecké a technické činnosti (CZ-NACE, sekce M) – dosáhlo růstu o 0,9%, což byl, stejně jako v dopravě a skladování, nejnižší zaznamenaný růst za poslední tři roky. Růst tržeb o 3,2% zaznamenalo odvětví reklamy a průzkumu trhu (CZ-NACE, oddíl 73), vyšší tržby (o 1,2%) vykázaly také architektonické a inženýrské činnosti (CZ-NACE, oddíl 71).

MEZIROČNÍ INDEX TRŽEB VE SLUŽBÁCH (%) (v běžných cenách, očištěno o pracovní dny)



Zdroj: Eurostat (k 25. 5. 2020)

Naopak ostatní profesní, vědecké a technické činnosti (CZ-NACE, oddíl 74) zaznamenaly meziročně tržby nižší o 2,5%. I v této sekci tedy Česká republika za průměrným tempem růstu evropské osmadvacítky, které činilo 5,6%, zaostávala.

K růstu tržeb ve službách přispěla i sekce administrativních a podpůrných činností (CZ-NACE, sekce N), kde tržby oproti roku 2018 vzrostly o 5,7%. K růstu přispěla všechna dílčí odvětví sekce. Nejvyššího vzestupu dosáhly administrativní a kancelářské činnosti (CZ-NACE, oddíl 82), a sice 8,2%. Následovaly je cestovní agentury, kanceláře a jiné rezervační a související činnosti (CZ-NACE, oddíl 79) se 7,3% navýšením, dále bezpečnostní a pátrací činnosti (CZ-NACE, oddíl 80), kde tržby vzrostly o 4,8%. Činnosti související se zaměstnáním (CZ-NACE, oddíl 78) vykázaly růst o 1,6%, což byl nejslabší výsledek za posledních deset let. Růst v EU za sekci N dosáhl 5,3%.

Objemově nejméně významné odvětví služeb – ubytování, stravování a pohostinství (CZ-NACE, sekce I) – zvýšilo objem tržeb o 5,3%. Stravování a pohostinství (CZ-NACE, oddíl 56) dosáhlo 5,6% růstu a ubytování (CZ-NACE, oddíl 55) 4,7%. V EU28 vykázaly tyto činnosti růst o 5,2%.

0 3,8 %
rostly tržby ve službách v ČR mezi roky 2018 a 2019.

ČERVEN 2020

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů i spotřebitelů se v červnu zvýšila.

+ 2,1 bodu

PRŮMYSL

- 2,9 bodu

V průmyslu se důvěra podnikatelů meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,9 bodu na hodnotu 70,0. Meziročně je důvěra také nižší.

STAVEBNICTVÍ

- 1,8 bodu

Důvěra podnikatelů v odvětví stavebnictví se oproti květnu snížila. Indikátor důvěry poklesl o 1,8 bodu na hodnotu 102,4. V meziročním srovnání je důvěra také nižší.

OBCHOD

+ 6,9 bodu

V odvětví obchodu se důvěra oproti minulému měsíci zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 6,9 bodu na hodnotu 92,1. Meziročně je důvěra v obchodu ale stále nižší.

SLUŽBY

+ 7,2 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb se důvěra podnikatelů meziměsíčně zvýšila o 7,2 bodu na hodnotu 72,2. Oproti červnu 2019 je ovšem důvěra ve službách podstatně nižší.

SPOTŘEBITELÉ

+ 1,4 bodu

Důvěra spotřebitelů se v červnu meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 1,4 bodu na hodnotu 93,3. V meziročním srovnání je ale důvěra spotřebitelů nižší.

Proč jsou některé domácnosti bez internetu?

V Česku máme dobré internetové pokrytí. Ale ve srovnání s EU více našich domácností bez internetu nemá o připojení zájem.



LENKA WEICHETOVÁ
oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

V roce 2019 uvedlo 81 % českých domácností, že mají doma internet. Většina má pevné připojení, jako je například internet přes kabelovou televizi nebo přes rozvody pevné telefonní sítě. Patří sem také domácnosti připojené k páteřní síti vzduchem prostřednictvím vysílačů signálu wi-fi, které převažují ve venkovských oblastech. Domácnosti, jež pevný internet nemají, se připojují přes mobilní telefon. Celkem 19 % domácností v Česku zůstává zcela bez internetu. Podíl takových domácností ovšem každým rokem klesá.

V absolutních počtech nemá připojení k internetu přibližně 837 tisíc domácností. Přitom 622 tisíc z nich tvoří domácnosti seniorů, tedy takové, kde jsou všichni členové starší 65 let. Z domácností seniorů nemá internet celých 60 %, což je ve srovnání s ostatními typy domácností dost výjimka, protože ze všech ostatních domácností se k internetu nepřipojuje pouze 6,3 %.

FINANCE JSOU STÁLE MENŠÍ PŘEKÁŽKOU

Lidé žijící v domácnostech bez internetu nejčastěji uvádějí, že o internet nemají zájem. Uvedlo to 81 % domácností bez této technologie. Z domácností seniorů to bylo dokonce 87 %, z ostatních domácností „jen“ 64 %.

Neseniorské domácnosti jako důvod nepřipojení k internetu častěji uváděly nedostačující finance na pořízení potřebného vybavení, jako je počítač nebo chytrý telefon, nebo také příliš vysoké měsíční platby za připojení. Finanční důvody hrály roli ve 30 % neseniorských domácností bez internetu. Domácnosti seniorů naopak uváděly finance jako důvod pouze v 10 %. Povzbudivý může být fakt, že nedostačující finance jsou v připojení domácností na internet čím dál tím menší překážkou. Ještě v roce 2015 tuto

příčinu uvádělo 29 % všech domácností bez internetu, v roce 2019 to bylo ze všech domácností již jen 15 %.

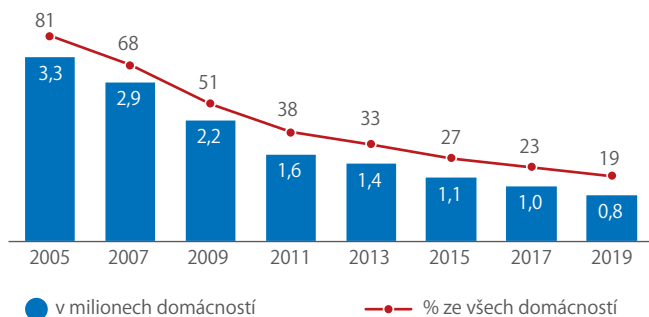
Téměř 9 % neseniorských domácností bez internetu také uvedlo, že sice internet doma nemají, ale využívají ho jinde, například v práci, a proto ho doma už nutně nepotřebují. Mezi domácnostmi seniorů se takových našla 2 %. Přibližně třetina domácností nevybavených internetem bez ohledu na věk svých členů také přiznala, že s internetem neumí pracovat, takže mít ho doma by pro ně bylo zbytečné. A pouze okolo 4 % domácností bez internetu vyjádřilo obavy o soukromí či bezpečnost, kdyby si internet pořídily.

SOUSEDÉ NÁS PŘEDČÍ V NEZNALOSTECH

Češi se od průměru Evropské unie odchyľují hlavně ve dvou oblastech. Jednou z nich je, že máme velice dobré pokrytí internetem, a tedy naprosté minimum českých domácností uvádělo jako důvod nepřipojení špatné pokrytí. Lépe na tom byli už pouze Belgičané.

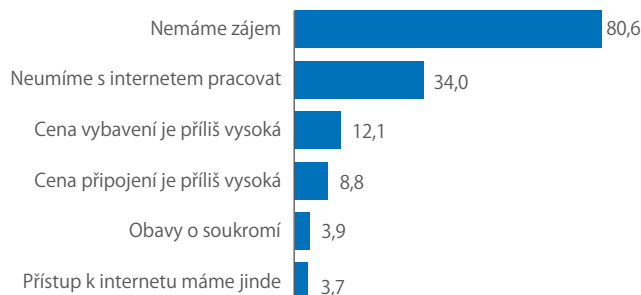
Druhá odchyľka spočívá v tom, že velké množství českých domácností bez internetu nemá o internet zájem. V této oblasti nás předčili již jen Kypřané. O trochu více se přibližujeme průměru EU v podílu domácností, které uvedly jako důvod nepřipojení to, že nemají dostatečné znalosti práce s digitálními technologiemi. V Česku tuto příčinu zmínila třetina domácností bez internetu oproti 44 % domácností v celé EU. Častěji uváděly neznalost práce s IT všichni naši sousedé, tedy Němci, Rakušané, Poláci i Slováci. Dalším důvodem, který Češi uváděli méně často než respondenti ze zbytku EU, byly obavy o soukromí či bezpečnost. Z českých domácností bez internetu ho jmenovala přibližně 4 %, což je podobný podíl jako v sousedním Polsku. Průměr EU28 přitom činil 12 %.

DOMÁCNOSTI BEZ INTERNETU



Zdroj: ČSÚ

PROČ NEMAJÍ DOMÁCNOSTI INTERNET (2019, % z domácností bez internetu)



Zdroj: ČSÚ

Můžeme si dovolit kvalitní technologie

S ředitelem sekce IT Českého statistického úřadu Petrem Böhmem jsme hovořili o vybavení úřadu hardwarem a softwarem, o personálním zajištění ICT i o aktuálních úkolech a plánech do budoucnosti.



PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Co všechno má na starosti sekce IT v Českém statistickém úřadu?

Na naši činnost lze nahlížet z několika různých pohledů. Jedním z nich je například členění na hardware a software. Jiným je pohled z geografického hlediska – zda jde o centrálu v Praze, nebo působení na lokálních, detašovaných krajských a okresních pracovištích. Rozlišujeme také správu zařízení koncových uživatelů a chod datového centra. Z pohledu životního cyklu informačního systému můžeme činnost rozdělit na analýzu, vývoj, testování, nasazení a následnou podporu. Velkou část z portfolia informačních systémů tvoří statistický informační systém, který je základem pro práci statistiků, a vedle něj tady fungují další podpůrné systémy pro chod úřadu jako takového, takzvané back office aplikace. Jde například o personalistiku a mzdy, účetnictví, elektronickou komunikaci, helpdesk a podobně.

Kolik máte zaměstnanců?

Téměř devadesát, rozmístěných po celé ČR. Ale skoro dvacet z nich pracuje v rámci časově omezeného projektu sčítání lidu, domů a bytů.

Je těžké získat do vašeho oboru kvalitní zaměstnance?

Ano. Je to těžké. Poptávka po IT odbornících je velká a kvalitních lidí není dostatek. My jsme státní instituce – platí pro nás platové tabulky. A i když máme možnost konečnou výši platu upravit formou osobního příplatku nebo případných odměn, může to některé uchazeče odrazovat. Na druhé straně nabízíme určitou stabilitu, což třeba teď, po koronavirové pandemii, může začít hrát větší roli.

Jak byste zhodnotil kvalitu ČSÚ co do vybavenosti IT technologiemi a aplikacemi?

Dobré je, že jako státní organizace máme jistotu příjmu ze státního rozpočtu, nicméně jeho výše stabilní není a reflektuje aktuální ekonomickou situaci. Zároveň máme renomé vrcholné statistické instituce v zemi, takže si můžeme dovolit kvalitní technologie velkých a významných značek.

Co se týká IT služeb s vysokou přidanou hodnotou, tak velkou část z nich nakupujeme. Nemá smysl, abychom zde trvale zaměstnávali špičkové odborníky třeba na datová centra, databáze, sítě a podobně. V případě potřeby se tedy obracíme na externí specialisty a díky tomu máme zajištěno, že i tyto služby získáváme v maximální kvalitě.

Můžete uvést nějakou službu, na kterou si najímáte externí specialisty v současné době?

Momentálně je největší zakázkou modernizace hlavního datového centra ČSÚ v Praze na Skalce. Stávající podoba dostalo asi před sedmi lety a nyní zahajujeme jeho rekonstrukci. Provede ji firma, která vzešla z výběrového řízení. Kritéria pro výběr byla zvolena tak, aby nebyla zohledňována jenom cena, ale také kvalita, tedy zejména rychlost, s jakou se v datacentru

budou provádět statistické výpočty. Navazující oblastí v rámci infrastruktury je síťová konektivita jednotlivých pracovišť.

Externí firmy se podílejí rovněž na správě našeho statistického informačního systému. To není standardní krabicový produkt, který byste si mohli vybrat ze široké nabídky od několika dodavatelů. Vyvíjel se na míru na základě požadavků a potřeb odborníků, kteří pracují se statistickými daty. I v tomto případě začínáme diskutovat o jeho generační změně. Bavíme se o tom, jaké technologie by bylo vhodné použít, jaké požadavky na ně budeme klást, co vlastně budeme potřebovat. Rozebíráme také, zda by bylo výhodné inspirovat se jinde a třeba i zakoupit a do českého prostředí upravit nějaký systém, který se osvědčil v zahraničí. Zvažujeme, jakou zvolit architekturu, jak co nejlépe nastavit správu a další vývoj systému, financování a řadu dalších podrobností. Zatím jsme teprve na začátku, než se rozhodne o konkrétních krocích, musíme mít všechno dobře promyšlené.

Jak se zkvalitňování IT systémů promítá do práce lidí v terénu?

V této oblasti je hlavní vizí nahrazení notebooků, s nimiž chodí a pracují tazatelé v terénu, tablety s odpovídajícím softwarovým vybavením. Jejich ovládání bude jednodušší a data se budou přenášet bezdrátově přímo do centrální databáze. To si ale vyžádá převedení všech dotazníků na novou platformu a samozřejmě pořízení potřebného množství tabletů.

Trendem je rovněž přebírání dat přímo z informačních systémů povinných subjektů. Co připravujete v této oblasti?

Než odpovím, tak musím uvést, že ČSÚ se aktivně připojil ke strategii koordinované a komplexní digitalizace České republiky nazvané Digitální Česko. Tuto strategii koordinuje vládní zmocněnec pro IT Vladimír Dzurilla, který je zároveň ředitelem státního Centra sdílených služeb, v němž by se měly soustředit ICT služby pro státní správu.

Jedním z velkých projektů, které v rámci Digitálního Česka prosazujeme, je propojení ekonomických a personálních systémů na straně firem s naším statistickým informačním systémem tak, aby požadovaná data k nám mohla proudit „na stisknutí tlačítka“. Aby nebylo potřeba vyplňovat složité výkazy a dotazníky, ale vše běželo samo, pouze na základě schválení odpovědnou osobou daného subjektu. Před námi je teď jednání s poskytovateli těchto systémů. Musíme si ujasnit, jaká data a v jakých formátech potřebujeme, a přesvědčit je, že když příslušné moduly vyvinou, bude to pro ně tržní výhoda. Jejich zákazníci totiž ušetří náklady na čas zaměstnanců, kteří až dosud přípravu a odesílání dat pro potřeby státní statistiky zajišťují. My zase musíme připravit vstupní brány, abychom dokázali poznat, zda jsou posílaná data správná, a v případě nějaké chyby či nesrovnalosti uměli správně zareagovat.

V budoucnu nahradíme řadu pracovních schůzek videokonferencemi.



Ing. Petr Böhm, Ph.D.

Studoval obor jaderná fyzika na Fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT v Praze, kde získal titul Ph.D. Pracovní kariéru zahájil v softwarové a poradenské společnosti U&Sluno a následně působil ve společnosti Okin Facility. Od roku 2010 do roku 2018 vykonával funkci náměstka pro IT Fakultní nemocnice Ostrava. Do ČSÚ nastoupil v roce 2018.

Realizace tohoto projektu bude stát desítky milionů a podílet se na něm bude celá řada subjektů. My teď usilujeme o to, aby v rámci Digitálního Česka získal vysokou prioritu a aby jeho realizace mohla začít co nejdříve.

Jak se bude sekce IT podílet na sčítání lidu, domů a bytů v příštím roce?

Tento projekt již nějakou dobu běží. Dosud jsme vybavili asi 56 lokálních pracovišť potřebnou technikou a síťovým spojením a totéž jsme zajistili i na centrální úrovni. Aktuálně probíhá výběrové řízení na vybavení režimového pracoviště, kde bude zhruba 30 zaměstnanců kontrolovat a případně upravovat získaná data.

Elektronický formulář pro respondenty, kteří se budou sčítat prostřednictvím internetu, bude umístěn v datovém centru státního Centra sdílených služeb. Tam se budou data porovnávat se základními registry a po pročištění a anonymizaci se přenesou do našeho datového centra, kde budou k dispozici odborníkům nejen z našeho úřadu.

Jak je v ČSÚ řešena ochrana osobních údajů a GDPR?

Na to máme samostatný odbor, který je mimo sekci IT. Přestože s ním velmi úzce spolupracujeme, je dobře, že není naší součástí. Zajistí nám tak objektivní a nestrannou kontrolu. Kdyby spadal pod mé vedení, musel bych mnohdy váhat, zda upřednostnit spíš bezpečnost, nebo provozní aspekty a bezpečnost odsunout stranou. Takhle jsme hlídání zvenku, žádné přimhouření oka si nemůžeme dovolit a to je dobře.

Co se na vaší práci změnilo vlivem mimořádných opatření kvůli pandemii covid-19?

Pro řadu našich lidí to velká změna nebyla. Třeba spravovat datové centrum je možné vzdáleně odkudkoliv, tedy i z domova. Na dálku lze zajistit rovněž podporu statistických informačních systémů. Největší

zátěž tak pocítili lidé, kteří se starají o koncová zařízení. Pro stovky zaměstnanců museli ze dne na den připravit počítače a notebooky, které si zaměstnanci brali domů, a zajistit jim bezpečné připojení. Nyní jsme zase ve fázi, kdy se vše navrací do normálu a my musíme zařízení přebírat, kontrolovat a vyčistit od případných virů či podezřelých kódů, které se do nich při domácím použití mohly dostat. To je logisticky také docela náročné, protože zároveň je nutné zajistit, aby různé směny IT pracovníků zůstaly oddělené. Kdyby totiž u někoho propukla infekce, nemůžeme si dovolit, aby kvůli tomu úplně všichni zůstali mimo pracoviště v karanténě.

Současně s navracením techniky dokončujeme migraci z Windows 7 na Windows 10 na všech stolních i přenosných počítačích v úřadu.

Přetrvávají nějaké změny ve způsobu vaší práce i do budoucna?

Během mimořádného stavu jsme hodně využívali videokonference a myslím, že i v budoucnu tímto způsobem nahradíme řadu pracovních schůzek. Osobní kontakt samozřejmě má svůj význam a úplně ho nahradit nelze, ale pro krátké technické porady je videohovor velmi efektivní. Když účastníci pracují daleko od sebe, v různých krajských správách, ušetří se spousta času i finance na cestování.

Také forma home office byla do pandemie u nás využívána jen velmi sporadicky. Myslím, že nejen ČSÚ, ale i další zaměstnavatelé v celé republice zjistili, že řada profesí může pracovat z domova se stejnou, nebo dokonce vyšší efektivitou než z kanceláře. Dá se předpokládat, že tento způsob práce se určitě rozšíří.

Jaké úkoly či výzvy stojí před sekci IT v nejbližších týdnech, měsících a letech?

V prvé řadě je to dokončení modernizace datového centra. Řešení je navrženo tak, že vzniknou dvě stejné zrcadlové poloviny, z nichž chceme jednu umístit do geograficky úplně jiného místa. Zvýší se tím bezpečnost v případě nějaké mimořádné události. Čeká nás tedy výběr vhodné lokality, instalace nového data-centra a následně zrušení malých datových center v krajích a začlenění jejich agendy do toho hlavního. S tím bude souviset i nezbytné posílení komunikačních linek pro přenos dat.

Dále zvažujeme, že bychom mohli pro zvýšení efektivity začít využívat technologie určené pro sdílenou spolupráci. Momentálně porovnáváme různé možnosti a varianty, z nichž chceme vybrat nejvhodnější řešení. Zabýváme se také otázkou státního cloudu, který by měl vzniknout v Centru sdílených služeb. Uvidíme, jestli bude výhodné se do něj připojit, nebo služby nakoupit od soukromých poskytovatelů.

Velkou výzvou je také již zmiňovaná generační obměna statistického informačního systému nebo zavedení katalogu služeb a odpovídající helpdeskový nástroj. Úkolů, které tlačíme před sebou, je tedy ještě hodně.

Mzdy se v Evropě sblíží

Za období od jedné krize ke druhé chudší východní země pomalu doháněly bohatší západní státy, a mzdové úrovně v Evropské unii se tak sblížovaly. České mzdy nabraly tempo až po roce 2016.



DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Jedním z prioritních ukazatelů Evropské unie je i v době koronavirové krize index nákladů práce (LCI), který čtvrtletně monitoruje vývoj mzdových a nemzdových nákladů zaměstnavatelů na zaměstnávání osob. Tento mzdový index ukazuje nominální růst či pokles hodinových mezd, ale je ho též možné použít spolu s historickými údaji o mzdových úrovních roku 2014 a propočítat, kolik byly hodinové mzdy v jednotlivých členských státech v loňském roce. Česká republika byla na úrovni 43 % celkového průměru EU podobně jako Polsko a Litva a o maličko lépe než Maďarsko a Slovensko (41 %). Chorvatsko a Lotyšsko dosáhly úrovně 37 % EU, Rumunsko se vyhoupllo na 36 %. Poslední v pořadí zůstávalo Bulharsko s 21 % – v tomto státě jsou tedy mzdy v přepočtu kurzem měn poloviční v porovnání se mzdami u nás.

Naopak nejvyšší hodinové mzdy najdeme v Dánsku, kde dosahují 176 % průměru EU, dále v Irsku (155 %), v Lucembursku (148 %) a ve Švédsku (136 %). Eurostat sleduje mzdy také ve Velké Británii a na Islandu, které nejsou členskými státy a kde byla loňská úroveň 125 %, resp. 131 %.

Jádrem Unie jsou ekonomiky Německa, které má mzdy v úrovni 118 % průměru EU, Francie (110 %), pak Itálie (94 %) a Španělska (73 %) nacházejících se pod průměrem EU.

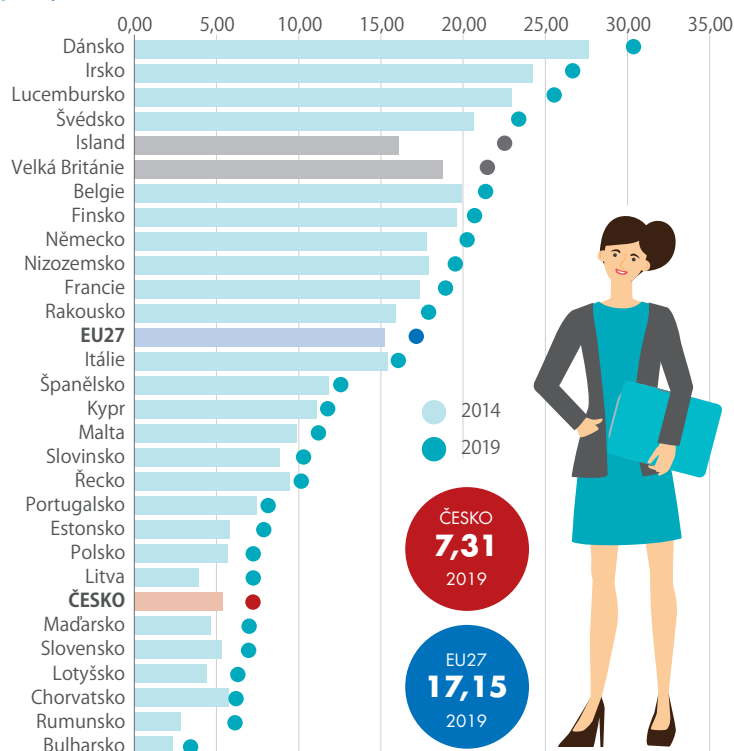
V absolutních hodnotách se evropská hodinová mzda zvýšila z 15,23 eura v roce 2014 na 17,15 eura v roce 2019, což je o více než 13 %. V Česku se za toto období zvýšila z 5,38 eura na 7,31 eura, což je nárůst o 36 %. Je tedy zřejmé, že průměr EU doháníme, ostatně v roce 2014 byly naše mzdy jen na úrovni 35 % EU.

Z přiloženého grafu je též patrné, že přibližování unijnímu průměru je pro podprůměrné země spíše pravidlem a nominální nárůsty hodinové mzdy jsou zřetelně vyšší u chudších zemí. Premiantem v tom je Rumunsko, kde se mzda zvýšila z 2,79 eura na 6,23 eura, což je nárůst o stěží uvěřitelných 123 %. Také Litva má nárůst o 87 %, čímž předstihla ČR. Na druhé straně všechny bohaté státy „staré“ EU18 mají nárůsty pod 15 %. Nečlenský Island vyčnívá s hodnotou 40 %.

INFLACE SE PŘILÍŠ NELÍŠÍ

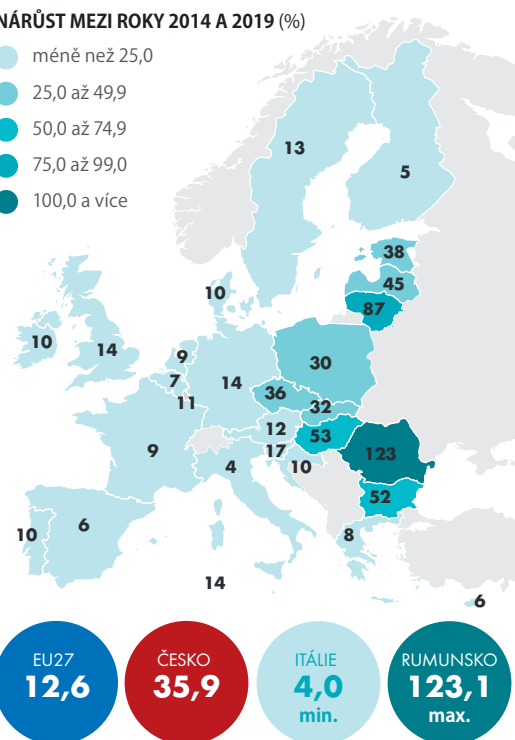
Uvedené hodnoty pochopitelně nemusejí správně vypovídat o nárůstu životní úrovně zaměstnanců,

PRŮMĚRNÉ HODINOVÉ MZDY V EURECH, ROKY 2014 A 2019 (podniky s 10 a více zaměstnanci, bez zemědělství a veřejné správy)



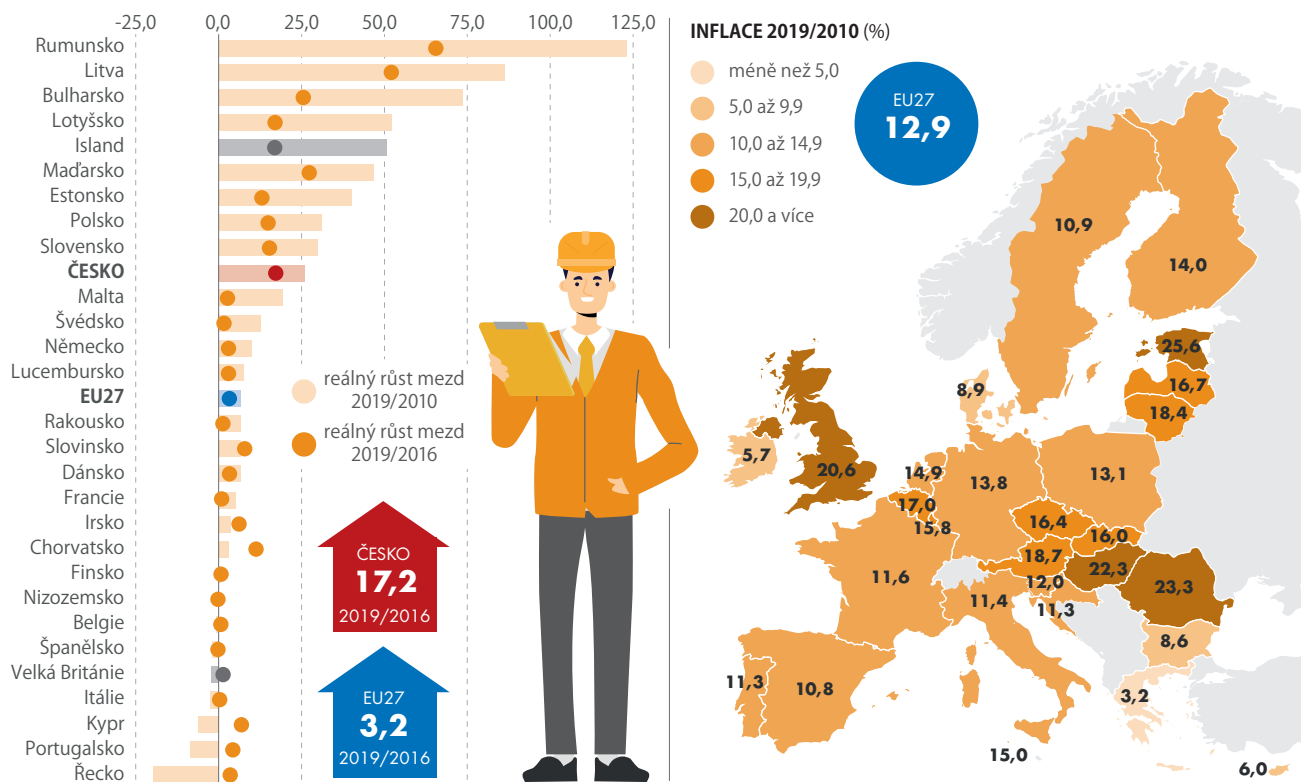
NÁRŮST MEZI ROKY 2014 A 2019 (%)

- méně než 25,0
- 25,0 až 49,9
- 50,0 až 74,9
- 75,0 až 99,0
- 100,0 a více



Zdroj: Eurostat, vlastní výpočet

REÁLNÝ RŮST MEZD A INFLACE (harmonizovaný index spotřebitelských cen, %)



Zdroj: Eurostat, vlastní výpočet

pokud by v různých zemích docházelo k výrazně odlišnému vývoji spotřebitelských cen. Jak ale vidíme v druhém grafu, není to až tak dramatické. Pokud očistíme nominální vývoj mezd právě o inflaci, dostaneme reálné nárůsty, které věrohodněji ukážou, jak se vyvíjela kupní síla výdělků.

Nyní se zaměříme na vývoj za celé předchozí desetiletí, tedy od roku 2010 do 2019. V ČR se za tuto dobu výdělků reálně zvýšily o 26 %, v celé EU to bylo jen o necelých 7 %. V Rumunsku však dokonce o 123 %, což znamená, že lidé si zde za svou mzdu mohli koupit více než dvojnásobek výrobků a služeb ve srovnání se situací před deseti lety.

Na druhé straně vidíme řadu států, kde mzdy reálně klesly, což znamená, že ceny tam vzrostly rychleji, než se zvýšily hodinové mzdy zaměstnanců. Jde o Belgie (–1 %), Španělsko, Velkou Británii a Itálii (shodně –2 %), Kypr (–6 %) a Portugalsko (–9 %). Speciálním případem je Řecko, kde mzdy neklesaly pouze reálně. V této zemi došlo k velkému nominálnímu propadu výdělků v první polovině desátých let, kdy se mzdy v průměru snížily o čtvrtinu. Od roku 2016 řecké mzdy rostou, ovšem tempem zhruba kopírujícím růst průměrné hodinové mzdy v EU, tedy pozvolna.

České mzdy naopak rostly podobně pozvolně jako celoevropský průměr v první polovině sledovaného období, ale pak se „utrhlý“ a od roku 2016 pádí vzhůru. Ostatně období 2016–2019 bylo podstatně příznivější pro růst mezd ve velké části členských států, zejména těch východních, jak o tom svědčí graf.

Pokud se zaměříme na vývoj ČR versus průměr EU v jednotlivých odvětvích, pak najdeme pouze jediný obor, v němž české mzdy rostly pomaleji než evropský průměr. Je jím těžba a dobývání. V něm se hodinové mzdy za poslední desetiletí zvýšily reálně v Evropě o 14 %, ale v Česku jen o 10 %. Naopak nejvíce si polepšilo české školství, ve kterém se mzdy reálně zvýšily o 37 %, zatímco ty celoevropské jen o necelá 2 %, tedy pouze maličko nad úroveň růstu cen. Výrazně rychlejší tempa růstu u nás najdeme také v kultuře, ve zdravotnictví a v ubytování, stravování a pohostinství.

VYBRANÁ ZAMĚSTNÁNÍ

Nakonec se můžeme podívat už jen na české mzdy v běžných profesích a porovnat poslední – loňský rok s rokem 2011. Od té doby se ve strukturální mzdové statistice začala používat aktuální Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO, a údaje za profese jsou tedy srovnatelné. Zároveň přejdeme k tradičnímu domácímu konceptu měsíčních mezd v Kč.

Nejčastějším zaměstnáním v Česku jsou dlouhodobě prodavačky v prodejnách (136 tisíc záznamů; 79 % ženy), které měly v roce 2019 mediánovou mzdu 22 697 Kč, což bylo o 66 % více než v roce 2011, kdy činila jen 13 640 Kč. To je výrazně vyšší nárůst než v případě celkové mediánové mzdy, která se zvýšila pouze o 44 %. Naopak nejčastějším typicky mužským zaměstnáním byli řidiči nákladáků, tahačů či speciálních vozidel (99 % mužů), kteří vloni vydělávali

standardně 25 840 Kč. To bylo jen o 35 % více než medián v roce 2011.

Další nejčastější profesí byly obsluhy vysokozdvíhových vozíků a skladníci, mezi nimiž také dominují muži. Počet záznamů v této skupině se za uvedené období takřka zdvojnásobil, což patrně svědčí o perspektivnosti, leč mediánová mzda se zvýšila jen podprůměrně (o 40 %) z 20 520 Kč v roce 2011 na loňských 28 824 Kč.

Vysoký nárůst mezd najdeme u montážních dělníků (mimo mechanická a elektrická zařízení – 61 %), ze 17 060 Kč na 27 490 Kč, přičemž počet záznamů se zvýšil ze 40 tisíc na 69 tisíc. Ještě více narostly výdělků u číšníků a servírek (o 70 %), ovšem z velmi nízkých 10 121 Kč se dostaly jen na 17 192 Kč. Řidiči autobusů, trolejbusů a tramvají si polepšili o 60 %, z 22 291 Kč na 35 662 Kč.

K výraznému růstu došlo rovněž u učitelských profesí: učitelky předškolní výchovy se dostaly na 33 567 Kč (nárůst o 67 %), na 1. stupni ZŠ se mzdy vyhouply na 41 041 Kč (60 %), na 2. stupni a SŠ dosáhly 40 991 Kč (58 %) a nakonec učitelé vyšších a vysokých škol v roce 2019 vydělávali 46 280 Kč (47 %). V poslední uvedené kategorii již převládají muži.

Uklízečky v hotelech a dalších objektech – jedno z nejčastějších zaměstnání s vysokou převahou žen – měly vloni mediánové mzdy 17 022 Kč, což bylo o 45 % více než v roce 2011. Avšak v dalších častých ženských profesích byl růst spíše podprůměrný. Odborné pracovníce v administrativě si polepšily o 39 %

na 34 122 Kč, odborné pracovníce v účetnictví, ekonomice a personalistice o 42 % na 34 564 Kč. Sekretářky (které se z naší ekonomiky zdá se postupně vytrácejí) měly nárůst mzdy jen o 36 % na 28 685 Kč. Úřednicím ve skladech zvýšilo nahrazování manuální práce automatizací mzdy o 45 % na 28 653 Kč.

Ze skupiny zdravotnických profesí jsou nejčastější všeobecné sestry bez specializace, kterým mzdy vzrostly o 51 % na 35 173 Kč; těm se specializací poskočily o 64 % na 46 792 Kč. Lékařům specialistům se však zvýšily jen o 37 % na 67 105 Kč.

Asi nejvyšší růst mezd mezi více obsazenými profesemi najdeme u vývojářů softwaru, kde se zvýšily z 33 173 Kč v roce 2011 na 60 786 Kč v roce 2019, což je nárůst o 83 %.

Nejvyšší mzdu v absolutní úrovni najdeme u řídicích letového provozu (158 857 Kč). Za osm sledovaných let se však zvýšila jen velice slabě o 6 %. Ve skupině řídicích pracovníků vzrostly mzdy celkově o 52 %, avšak konkrétní úrovně u jednotlivých oborů jsou velice diferencované. Nejvíce zastoupeným manažerům v průmyslové výrobě se mzda zvýšila o 50 % na 70 743 Kč.

Mzda je cenou práce, která v tržním prostředí reaguje na nabídku a poptávku, tedy zda je na pracovním trhu dostatek vhodných pracovníků, či nikoli. Celkově si nejvíce za uvedené období pomohli nedostatkoví pracovníci ve službách a prodeji, a nejméně úředníci. Velmi výrazně se rovněž zvýšily platy v ozbrojených silách, tam však jde o politické rozhodnutí státu.

O 44 %
narostl v ČR
medián mezd mezi
lety 2011 a 2019.

Česko v číslech

Nové vydání tradiční publikace plné názorných infografik a kartogramů



elektronická verze
<https://bit.ly/3arjKVj>



tištěná verze
objednavky@czso.cz



TÉMA

20

Koronavirus těžce dopadl nejen na českou ekonomiku

24

Čtvrtina podniků očekává do půl roku návrat na předkrizovou úroveň

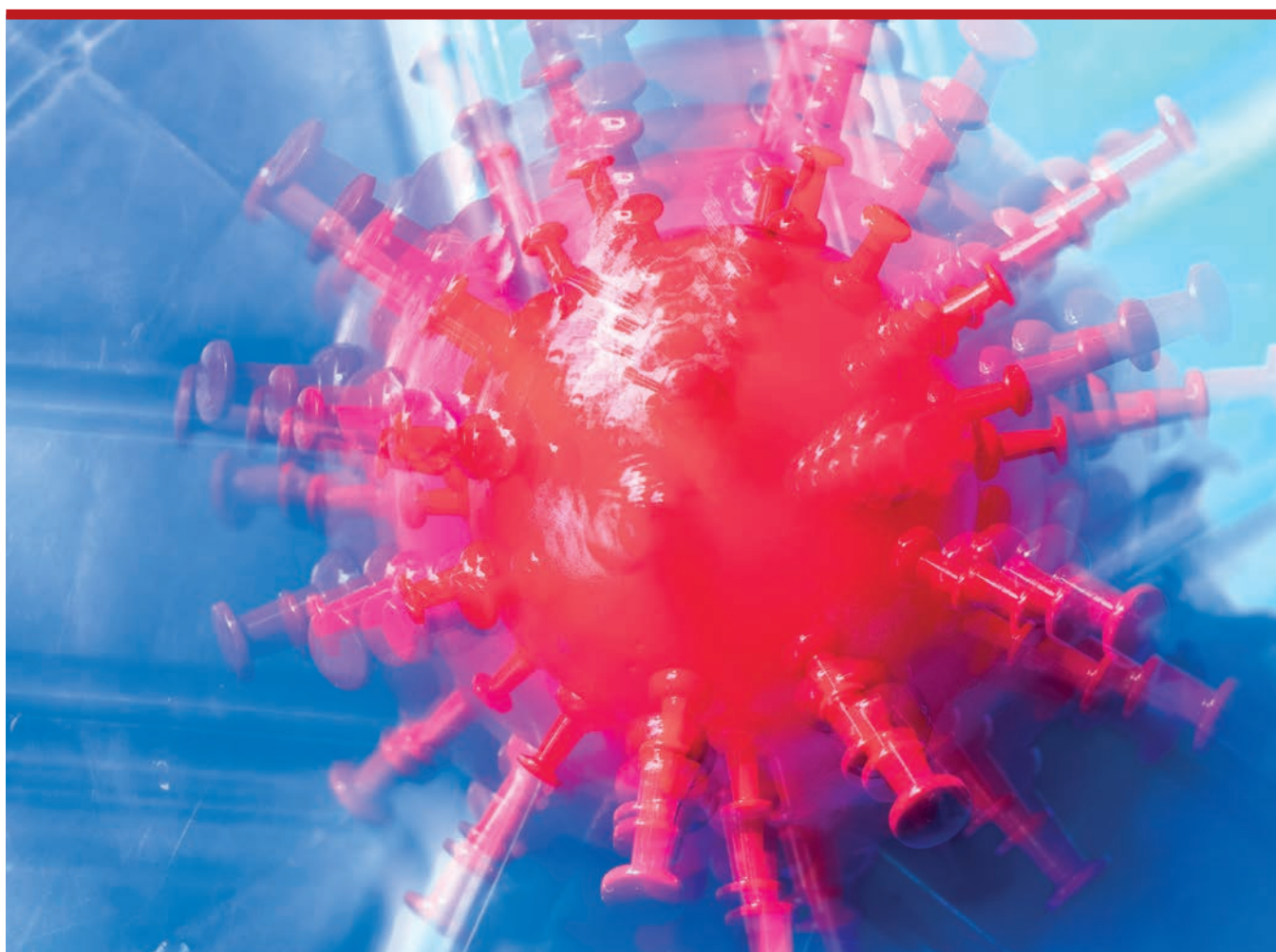
26

Koronavirus zasáhne trh práce s odstupem

28

Mračna nad cestovním ruchem

DOPADY PANDEMIE COVID-19



Koronavirus těžce dopadl nejen na českou ekonomiku

Opatření zavedená proti šíření koronavirové nákazy prakticky ze dne na den zastavila části české ekonomiky. Negativní dopady se ale rozlily i do odvětví, na která vládní omezení přímo necílila.



KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
analytička ČSÚ

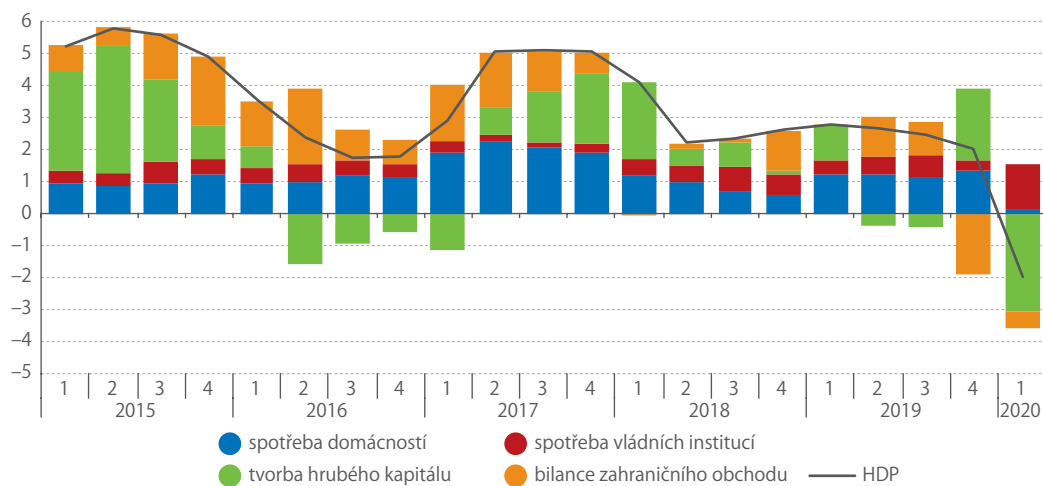


Restrikce, které byly zavedeny po vyhlášení nouzového stavu 12. března, okamžitě omezily působení provozů ve stravování a ubytování, dalších službách i velké části maloobchodu. Omezení volného pohybu, nový režim na hranicích a obecný strach z nákazy ale vedly i k dočasnému uzavření velkých průmyslových

provozů (například Škoda Auto uzavřela všechny tři provozny 18. března).

Ačkoli tedy opatření přímo ovlivnila ekonomickou činnost jen v druhé polovině března, vliv na celková čísla v 1. čtvrtletí byl velmi výrazný. Propadl nastal v průmyslu, maloobchodě i službách. Domácí

PŘÍSPĚVKY VÝDAJOVÝCH SLOŽEK KE ZMĚNĚ HDP^{*)} (meziročně, stálé ceny, příspěvky v procentních bodech, HDP v %)



Pozn.: *) po vyloučení dovozů pro konečné užití

Zdroj: ČSÚ

poptávka byla omezena restrikcemi (zavřené restaurace apod.), ale změnil se i obvyklý vzorec chování spotřebitelů. Domácnosti, jejichž pohyb byl v rámci nouzového stavu omezen, nakupovaly zejména potraviny a drogistické zboží a méně ostatní nepotravinářské výroby, jako jsou například oděvy a obuv nebo výrobky pro volnočasové aktivity. A to i přesto, že internetový prodej nepotravinářského zboží v posledních letech zažíval rozmach.

Do rozhodování domácností a podniků byla zároveň vnesena výrazná nejistota ohledně budoucího vývoje a jejich vlastní finanční stability. To ovlivnilo a pravděpodobně dále ovlivní zejména velké výdaje. Předběžné odhady vývoje hrubého domácího produktu (HDP) již ukázaly na propad investiční aktivity.

HDP V 1. ČTVRTLETÍ KLESL

Po více než pěti letech došlo k meziročnímu i mezičtvrtletnímu snížení hrubého domácího produktu (HDP). Oproti předchozímu kvartálu poklesl HDP o 3,3 %, což je srovnatelné s nehlubším bodem krize v roce 2009. Tehdy ale takto silnému propadu předcházelo několik čtvrtletí snižování HDP. Současný pokles představuje do značné míry nečekaný šok, ačkoli zvolnění tempa bylo patrné již loni. Meziroční propad dosáhl 2 %, což je první snížení od 3. čtvrtletí 2013, tedy po více než šesti letech.

Dolů šly zejména investice a také zahraniční poptávka, což výrazně zhoršilo bilanci zahraničního obchodu. Domácí spotřeba celkově meziročně vzrostla o 2,1 % a mezičtvrtletně o 0,2 %. Na tom mají zásluhu téměř výhradně vládní instituce, které zvýšily výdaje meziročně o 7,1 % a mezičtvrtletně o 5,2 %. Domácnosti byly v nákupech omezeny, takže jejich spotřeba meziročně stagnovala a mezičtvrtletně klesla o 2,0 %.

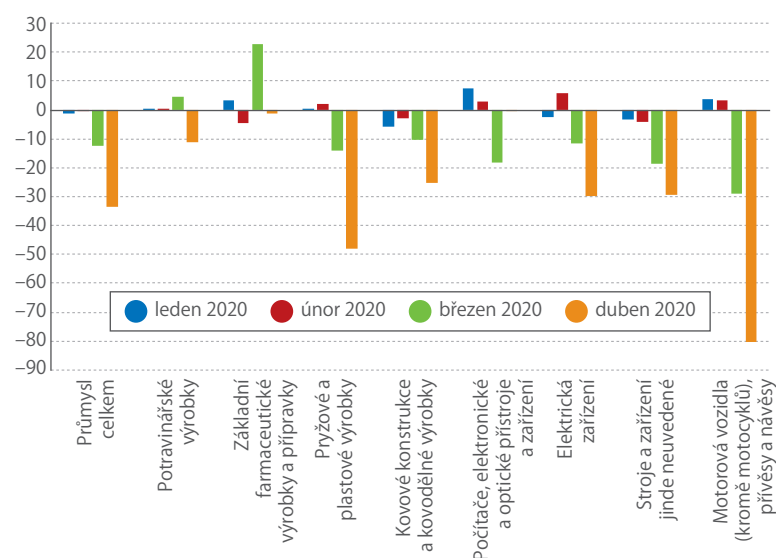
Zásah koronavirové nákazy je skutečně globální a podobně rozšířené jsou i její ekonomické dopady. Většina zemí EU vykazuje podobný vývoj – propad průmyslové výroby, zejména výroby motorových vozidel, a pokles tržeb v maloobchodě s výjimkou potravinářského zboží. Celkový meziroční pokles HDP v Evropské unii dosáhl 2,6 %, mezičtvrtletně se HDP snížil o 3,2 %. Výrazně zasaženy byly státy, v nichž byl velmi vážný i průběh nákazy, který „se potkal“ s předchozími ekonomickými problémy. Šlo o Itálii, Španělsko či Francii.

PARALÝZA VÝROBY MOTOROVÝCH VOZIDEL

Průmysl směřoval k cyklickému útlumu již v druhé polovině roku 2019. Menší meziroční poklesy tedy byly zaznamenány již v lednu a únoru. Březnový propad o 12,5 % však znamená skokový posun v uvedeném trendu a jeho důsledkem je i 5 % meziroční propad průmyslové produkce za celé 1. čtvrtletí. Jak už bylo zmíněno výše, březnový pokles byl způsoben dvoutýdenním výpadkem výroby a představoval tak pouhý počátek krize. To potvrzují údaje z dubna, kdy index průmyslové produkce meziročně klesl o 33,7 %.

Náhlý březnový propad byl zjevný hlavně v odvětvích, pro něž je důležitá zahraniční poptávka, a to

INDEX PRŮMYSLOVÉ PRODUKCE VE VYBRANÝCH ODVĚTVÍCH (meziroční změna v %, kalendářně očištěno)



Zdroj: ČSÚ

zejména podniková. Uzavření provozů paralyzovalo výrobu motorových vozidel (v březnu –28,9 %, v dubnu –80,1 %). K dočasnému zastavení výroby se uchýlilo více výrobců automobilů v celé EU. To dále ovlivnilo subdodavatelské obory propojené s domácími i zahraničními odběrateli. Dalšími silně zasaženými velkými odvětvími tak byly výroba strojů a zařízení (–18,4 % v březnu, –29,5 % v dubnu), výroba pryžových a plastových výrobků (–14,1 %, –48,0 %), výroba elektrických zařízení (–11,7 %, –29,6 %) a výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (–10,3 %, –25,3 %).

PROPAD I V DALŠÍCH ODVĚTVÍCH

Březnová situace naopak dodala impuls výrobě základních farmaceutických výrobků a přípravků (meziroční přírůstek o 22,7 %, meziměsíčně o 24,5 %). Šlo ale jen o jednorázové navýšení, které se do dubna neudrželo (meziroční pokles o 1,1 %). Důvodem byla pravděpodobně březnová vlna předzásobení. Podobná, ale méně výrazná byla také dynamika výroby potravinářských výrobků. Ta se v březnu meziročně zvýšila o 4,7 % a v dubnu klesla o 11,0 %. Propad pravděpodobně prohloubila vysoká srovnávací základna dubna 2019, na který připadly Velikonoce. Přesto dubnový meziměsíční pokles o 4,2 % ukazuje na skutečný pokles výroby v potravinářství.

Těsný vztah průmyslu a exportu se prakticky hned projevil i na zjištěných údajích. Uzavření některých průmyslových provozů ovlivnilo zahraniční obchod v březnu, potažmo v celém čtvrtletí. Celková hodnota vývozu zboží se v 1. čtvrtletí propadla o 40,9 mld. Kč (4,4 %), v samotném březnu to bylo 38,4 mld. (11,7 %). Tak velký pokles je srovnatelný například s červencem 2016, kdy došlo k souběhu celozávodních dovolených v několika velkých podnicích. Dubnový vývoj zahraničního obchodu byl

0,71 %
se meziročně zvýšily výdaje vládních institucí v 1. čtvrtletí.

podobně dramatický jako v případě průmyslu. Meziroční propad hodnoty exportu dosáhl 123,7 mld. Kč (39,3 %). Tak velký pokles nebyl zdokumentován v celé předchozí časové řadě.

Vývoj u jednotlivých položek zbožové struktury vývozu je v souladu se statistikami průmyslu. Hodnota vývozu motorových vozidel se v březnu meziročně propadla o 22,3 mld. Kč (-24,5 %) a v dubnu o dalších 69,8 mld. Kč (-79,7 %). V březnu byl patrný pokles exportu i u dalších důležitých artiklů, ale až duben ukázal rozsah poškození dodavatelských řetězců. Vývoz strojů a zařízení se v dubnu propadl o 12,0 mld. Kč (-34,1 %), elektrických zařízení o 8,9 mld. Kč (-33,5 %), kovodělných výrobků o 5,1 mld. Kč (-26,0 %) a pryžových a plastových výrobků o 6,7 mld. Kč (-38,5 %).

Propadl se rovněž dovoz, a to o 24,8 mld. Kč (-7,9 %) v březnu a o 80,8 mld. Kč (-27,0 %) v dubnu. Jak je vidět, hodnota exportu klesala podstatně silněji než import, což také znamenalo zhoršení bilance. Ta bývá v prvních měsících roku obvykle kladná. V březnu přebytek meziročně klesl o 13,6 mld. Kč na 2,1 mld. Kč. Dubnové zhoršení bilance o 42,9 mld. Kč znamenalo propad do deficitu 26,9 mld. Kč. To je první dubnový deficit a nejhorší zaznamenaný měsíční výsledek v celé časové řadě. Největší roli v propadu bilance měla opět motorová vozidla. Obchod s nimi doteď tvořil většinu přebytku českého zahraničního obchodu. V dubnu ale kladné saldo dosáhlo jen 2,9 mld. Kč, o 35,7 mld. Kč méně než ve stejném měsíci předchozího roku.

TRŽBY V UBYTOVÁNÍ V DUBNU TĚMĚŘ NA NULU

Dopady opatření na služby byly různé. Část služeb byla postižena mimořádně silně, protože osobní kontakt je u nich klíčovým prvkem. Na druhé straně existují i oblasti, které krize posílila. Tržby ve službách

v 1. čtvrtletí meziročně reálně klesly o 2,6 %. V lednu a únoru ještě mírně meziročně rostly, v březnu se ale propadly o 9,3 %. Duben přinesl další meziroční pokles, tentokrát o 19,7 %.

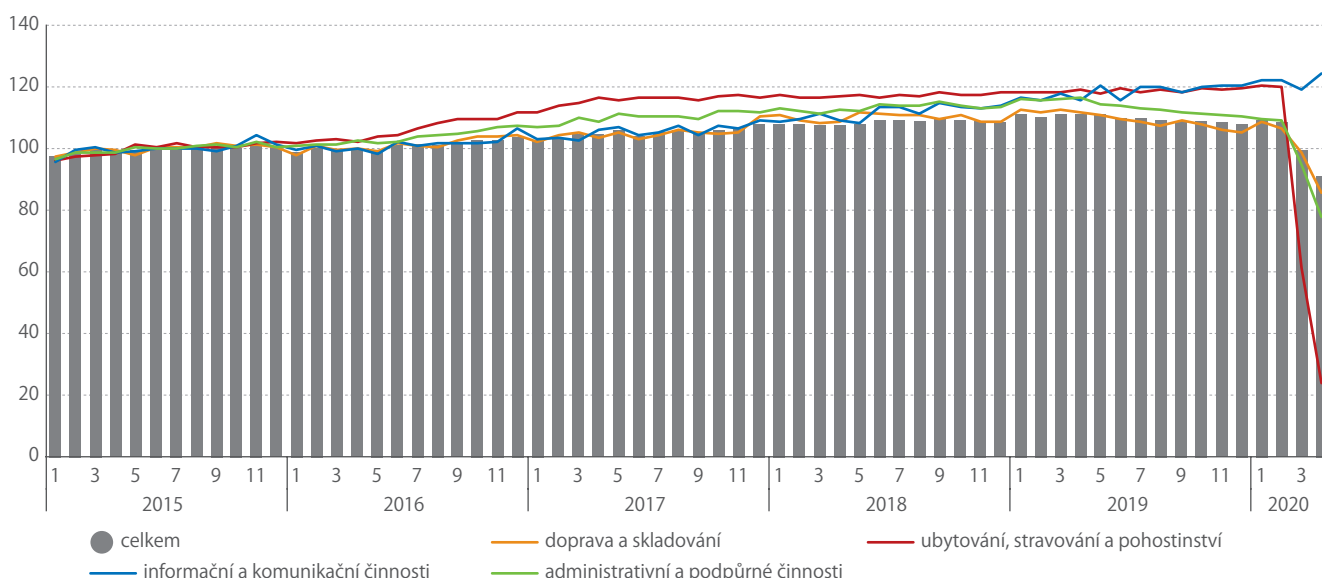
Paralyzována byla zejména činnost v ubytování a pohostinství, na kterou přímo mířila mnohá přijatá opatření. Březnový meziroční propad činil 46,4 %, dubnový pak 79,3 %. Uzavření provozů restaurací bylo částečně nahrazeno režimem výdejních okýnek a rozvozů, i tak ale došlo ve stravování a pohostinství k meziroční redukci tržeb o 43,6 % v březnu a o 72,6 % v dubnu. V případě ubytování bylo uzavření totální. Dva týdny uzavření provozů v březnu znamenaly 54,8 % pokles tržeb, za celý duben pak tržby klesly téměř na nulu (meziročně -95,5 %).

OMEZENÉ CESTOVÁNÍ OSOB

Dalším odvětvím služeb, jehož činnost ovlivnila opatření proti koronaviru, byla doprava a skladování. K výraznému omezení došlo v osobní dopravě. Uzavření hranic zasáhlo hlavně leteckou dopravu, kde tržby v březnu klesly o 42,0 % a v dubnu o 79,2 %. Ačkoli vnitrostátní doprava nebyla přímo omezena státními opatřeními, dopravci omezovali spoje kvůli nižší poptávce. Tržby v pozemní a potrubní dopravě tak klesly v březnu meziročně o 10,5 % a v dubnu o dalších 23 %. Naopak poštovní a kurýrní činnosti, jejichž tržby v loňském roce silně rostly, nová situace dále posílila. Meziroční růst tržeb v březnu zrychlil na 12,2 % a v dubnu na 14,1 %.

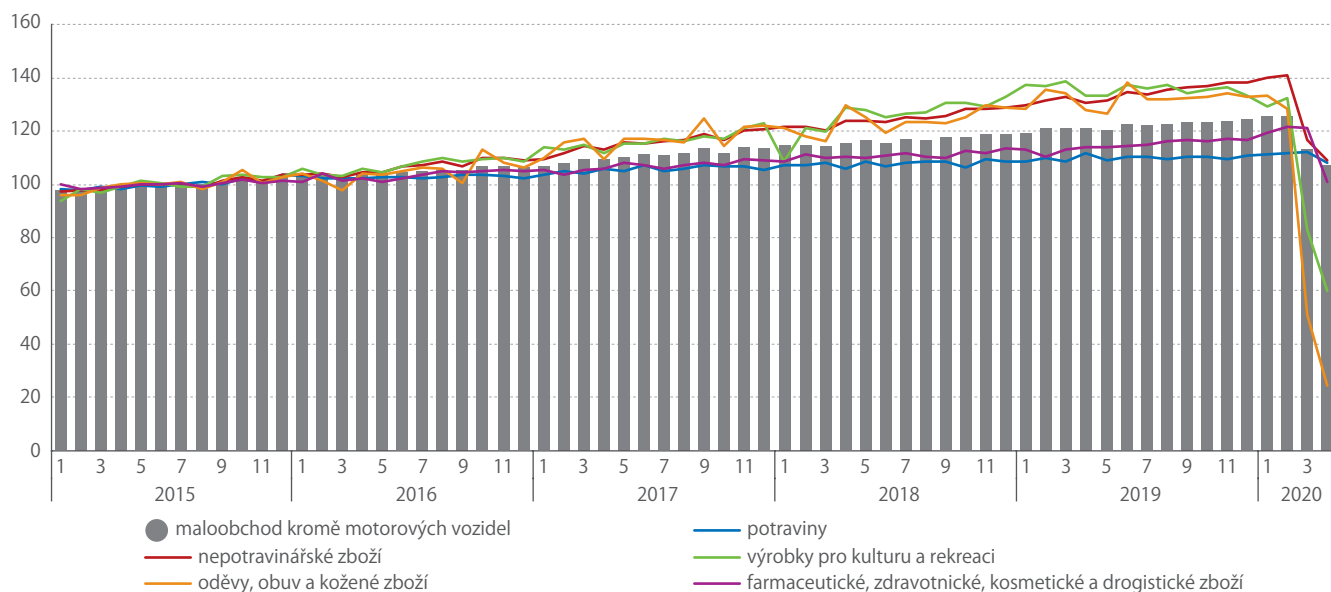
S omezením pohybu souvisí i propad tržeb u činností cestovních agentur, kanceláří a jiných rezervačních a souvisejících činností. Podobně jako v případě ubytování i zde jsme zaznamenali březnový meziroční propad tržeb téměř o 50 % a v dubnu o 93,6 %. Silně zasaženy byly i činnosti související se zprostředkováním agenturních pracovníků. Tržby v tomto oboru se v březnu propadly o 17,1 % a v dubnu dále o 34,2 %.

TRŽBY VE SLUŽBÁCH (rok 2015 = 100, sezónně a kalendářně očištěno)



Zdroj: ČSÚ

MALOOBCHODNÍ TRŽBY (rok 2015 = 100, sezónně a kalendářně očištěno)



Zdroj: ČSÚ

Ostatní osobní služby zahrnují zejména služby osobní péče, jako jsou kadeřnictví a další kosmetické služby. Jejich provozovny musely být v rámci opatření uzavřeny, což v březnu znamenalo meziroční propad tržeb o 48,5 % a v dubnu o 73,1 %. Vzhledem k tomu, že v této oblasti často samostatně podnikají osoby samostatně výdělečně činné, může takový výpadek tržeb znamenat jejich existenční ohrožení.

INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ SLUŽBY NA VZESTUPU

Informační a komunikační činnosti jsou oblastí, která v posledních letech procházela výrazným rozvojem. Meziroční růst tržeb se zde udržel, ačkoli v březnu došlo k mírnému meziměsíčnímu poklesu. Duben ale vrátil dynamiku do dlouhodobě vyjetých kolejí. Celkem zde tržby meziročně rostly v březnu o 1,2 % a v dubnu o 8,2 %. Dařilo se zejména telekomunikačním činnostem (v březnu růst o 11,5 %, v dubnu o 13,0 %), jejichž role nabývala v krizi na významu. V březnu došlo ke zbrzdění v činnostech v oblasti informačních technologií i v informačních činnostech, v dubnu se ale růst obnovil. Výhodou této oblasti služeb byla i možnost rychlého přechodu na práci z domova, která zde byla poměrně běžná již před krizí.

EFEKT PŘEDZÁSOBENÍ V MALOOBCHODĚ

Maloobchodní tržby (kromě motorových vozidel) v březnu také reálně meziročně poklesly, celkem o 5,6 %. Šlo o první pokles od května 2014. V dubnu pak tržby klesly o 10,6 %.

Restrikce ponechaly otevřené jen prodejny potravin, léků a drogerie, takže prodej nepotravinářského zboží byl výrazně omezen. Tržby za prodej potravin se v březnu meziročně zvýšily o 2,9 %, v dubnu ale meziročně klesly o 2,8 %. Vliv mohlo mít březnové

předzásobení. Této teorii nahrává i meziměsíční vývoj – zatímco v březnu se tržby výrazně meziměsíčně zvyšovaly, v dubnu nastal propad. Výchyly meziroční dynamiky v březnu a dubnu obvykle způsobuje pohyb Velikonoc. Ty tentokrát byly v dubnu, stejně jako v roce 2019. Otázkou ale je, jestli letošní omezení obvyklého pohybu a oslav svátků narušilo také nákupy potravin.

Uzavření většiny prodejen mohly zčásti pokrýt existující alternativní kanály, jako je zásilkový prodej nebo prodej na internetu. Spotřebu domácností ale ovlivnilo omezení pohybu a také obavy z budoucího vývoje, které odradily spotřebitele od pořízování zbytečného zboží. Zasažen byl zejména maloobchod s oděvy, obuví a koženým zbožím (–61,6 % v březnu a –81,1 % v dubnu) a rovněž prodej výrobků pro kulturu a rekreaci, kde v březnu klesly tržby o 38,7 % a v dubnu o 55,1 %.

Obchod s farmaceutickým, zdravotnickým, kosmetickým a drogistickým zbožím v březnu výrazně rostl (10,7 %). Spotřebitelé se ale předzásobovali (pravděpodobně již během února, kdy tržby narostly o 12,7 %), takže v dubnu se tržby meziročně propadly o 11,2 %.

Od listopadu 2009 nepřetržitě meziročně narůstají tržby maloobchodu prostřednictvím internetu nebo zásilkové služby, v každém roce přibližně o pětinu. Letošní březen a duben daly této dynamice nový impuls, takže v březnu se tržby meziročně zvýšily o 29,2 % a v dubnu dokonce o 47,5 %.

V kategorii kamenných prodejen profitovaly hlavně velké řetězce, které kromě potravin nabízejí i nepotravinářský sortiment (nárůst o 4,0 % v březnu, pokles o 0,4 % v dubnu). Naproti tomu specializované prodejny s potravinami pocítily poměrně výrazný propad tržeb (–13,2 % v březnu a –40,9 % v dubnu).

0 13 %
vzrostly
v dubnu tržby za
telekomunikační
činnosti.

Čtvrtina podniků očekává do půl roku návrat na předkrizovou úroveň

Jak bude vypadat ekonomika po ukončení nouzového stavu a útlumu opatření proti šíření koronaviru? Zeptali jsme se podnikatelů a představitelů firem.



**VERONIKA
PTÁČKOVÁ**
oddělení
konjunkturálních
průzkumů



Vzhledem k aktuální situaci a nejistotě, kterou opatření spojená s koronavirovou pandemií vyvolávají, se oddělení konjunkturálních průzkumů ČSÚ rozhodlo zařadit do pravidelného měsíčního zjišťování důvěry v ekonomiku novou dobrovolnou otázku. Cílem bylo zmapovat, jak koronavirus ovlivnil vývoj poptávky po zboží a službách a jak dlouhá doba bude podle zástupců firem potřebná pro návrat do „normálního“ stavu.

S ODHADEM POMÁHAJÍ MĚKKÁ DATA

První statistické informace týkající se vývoje národního hospodářství v prvním letošním čtvrtletí jsou již k dispozici, ale pro přesnější odhad dalšího vývoje bychom potřebovali také data, která zachytí následky koronavirových opatření. Tedy čísla zobrazující situaci ve druhém nebo třetím čtvrtletí. K vytvoření určité představy lze už nyní využít „měkká data“, jež jsou zjišťována prostřednictvím konjunkturálních průzkumů.

V květnovém šetření jsme standardní dotazy navíc rozšířili o mimořádnou otázku: „V jakém časovém horizontu očekáváte návrat poptávky na úroveň běžnou nebo plánovanou před vyhlášením nouzového stavu?“

Podnikatelé mohli volit z následujících možností: do tří měsíců; do šesti měsíců; do 12 měsíců; za více než 12 měsíců; již nyní je poptávka vyšší; nikdy; krize poptávku neovlivnila. Respondentům jsme nenabídli odpověď „jiné/nevím“, abychom je donutili přemýšlet nad konkrétním časovým horizontem. Nevýhodou je, že se tím u dobrovolné otázky snížila míra response, která dosáhla přibližně 50%. Někteří respondenti, kteří

na otázku neodpověděli, totiž v komentáři uvedli, že v jejich podnikání a ekonomice obecně panuje tak vysoká míra nejistoty, například ohledně rychlosti obnovení globálních dodavatelských řetězců nebo možnosti druhé vlny pandemie, že na otázku nejsou schopni odpovědět.

Návrat své produkce, prodeje zboží nebo rozsahu poskytovaných služeb na předkrizovou úroveň do tří měsíců předpokládá 14,2% respondentů, do šesti měsíců čtvrtina (24%). Do dvanácti měsíců odhaduje návrat na původní, respektive očekávanou úroveň poptávky pětina respondentů (21,8%). Déle než rok to bude trvat přibližně desetinu respondentů konjunkturálních průzkumů (11,7%). Zajímavé je zjištění, že opatřeními proti šíření koronaviru nebyla dotčena necelá čtvrtina podniků (23,6%) a tři procenta respondentů dokonce uvádějí vyšší poptávku, než očekávali. Dále podrobněji rozebereme dopady v jednotlivých sektorech naší ekonomiky.

OČEKÁVÁNÍ V PRŮMYSLU JSOU STÁLE NÍZKÁ

Respondenti konjunkturálních průzkumů v průmyslu nejčastěji uvedli, že se jejich firmy na předkrizovou (očekávanou) úroveň poptávky dostanou do šesti měsíců (24%), do roka odhaduje návrat 22,6%. Poptávku u více než pětiny respondentů v průmyslu (22%) ale nouzový stav nijak neovlivnil.

Z respondentů, kteří očekávají propouštění zaměstnanců ve své společnosti a současně odpověděli na dobrovolnou otázku, více než třetina předpokládá, že se jejich poptávka vrátí na předkrizovou úroveň do 12 měsíců, a přibližně 26% odhaduje dobu delší než rok.

Téměř pětina respondentů, kteří odpověděli na dobrovolný dotaz, současně uvedla, že se nacházejí v platební neschopnosti. Z této skupiny téměř 30 % respondentů očekává návrat poptávky na běžnou/plánovanou úroveň do jednoho roku. Z respondentů, kteří v květnu nečelili finančním problémům, téměř 23 % očekává návrat poptávky do 6 měsíců, pětina do jednoho roku a necelé čtvrtině krize poptávku neovlivnila. Výrobní činnost neovlivnila krize u 13 % firem – jejich představitelé při hodnocení současné a budoucí výrobní činnosti zvolili neměnnost. Téměř dvě pětiny respondentů, kteří odhadují, že jim výrobní činnost v příštích třech měsících poklesne, očekávají návrat poptávky do jednoho roku a čtvrtina (25,7 %) za více než jeden rok.

Výše uvedené výsledky korespondují s výstupy květnového konjunkturálního průzkumu u průmyslových podniků. Podle nich se sice meziměsíčně výrazně snížil podíl podnikatelů očekávajících pokles výrobní činnosti v následujících třech měsících, nicméně saldo ukazatele se pohybuje pořád blízko dlouholetého minima. To samé lze konstatovat o očekáváním celkové ekonomické situace pro příští tři, resp. šest měsíců.

V OSTATNÍCH ODVĚTVÍCH DŮVĚRA KLESLA

Indikátor důvěry ve stavebnictví klesl i v květnu. Stavaři hodnotí negativněji poptávku po stavebních pracích a většinou neočekávají zlepšení celkové ekonomické situace v následujících třech ani šesti měsících. Desetina respondentů, kteří odpověděli na dobrovolnou otázku, předpokládá, že se na předkrizovou úroveň poptávky vrátí do tří měsíců, pětina odhaduje, že do půl roku. Krize neměla vliv na poptávku třetiny respondentů ve stavebnictví, další dvě procenta respondentů uvádějí, že jejich poptávka je na vyšší úrovni, než odhadovali. Podrobnější informace zachycuje graf.

Mírné snížení důvěry zaznamenalo i odvětví obchodu. Dobrou zprávou je, že podnikatelé ve zmíněném sektoru podnikání v porovnání s dubnovými výsledky výrazně zvýšili svá očekávání ohledně celkové ekonomické situace v následujících třech měsících. Z podnikatelů, kteří odpověděli na dobrovolný dotaz, si pětina (21,5 %) myslí, že se poptávka na úroveň před nouzovým stavem dostane do půl roku. Do roka odhaduje stabilizaci 19,6 % respondentů. Desetina podnikatelů uvádí, že má vyšší poptávku po zboží, a u pětiny respondentů krize poptávku neovlivnila.

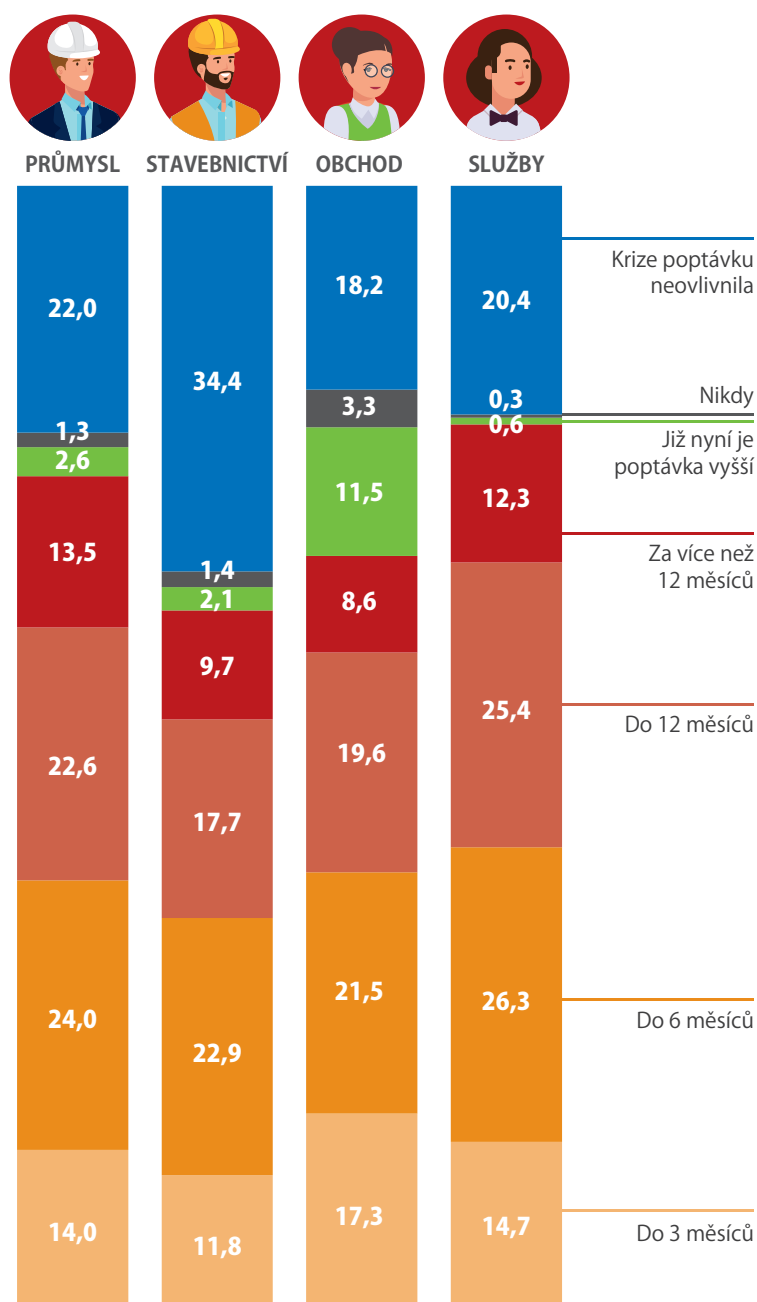
Na nejnižší hodnotu v historii zjišťování se v květnu dostala důvěra podnikatelů v odvětví vybraných služeb (včetně bankovního sektoru). Hodnocení celkové ekonomické situace se meziměsíčně výrazně snížilo, stejně tak i hodnocení současné celkové poptávky po službách. Očekávání vývoje vlastní ekonomické situace pro období příštích tří a šesti měsíců jsou však oproti dubnu vyšší, což se může brát jako dobrý signál pro budoucí vývoj. Pokud se podíváme na to, jakým způsobem odpovídali respondenti na dobrovolnou otázku, více než čtvrtina (26,3 %) očekává návrat poptávky na úroveň

před nouzovým stavem do šesti měsíců, o něco méně (25,4 %) do dvanácti měsíců. Poptávku pětiny respondentů krize neovlivnila.

AKTUÁLNÍ INFORMACE NA WEBU

Jak se názory podnikatelů budou vyvíjet dál, budeme monitorovat v rámci konjunkturálních průzkumů i v příštích měsících. Pravidelné měsíční výstupy týkající se důvěry podnikatelů i spotřebitelů v ekonomiku naleznete na webových stránkách Českého statistického úřadu v sekci konjunkturální průzkumy.

OČEKÁVANÁ DOBA NÁVRATU POPTÁVKY NA ÚROVEŇ PŘED VYHLÁŠENÍM NOUZOVÉHO STAVU (%)



Zdroj: ČSÚ

Koronavirus zasáhne trh práce s odstupem

Zatímco ze zdravotního hlediska se situace uklidňuje, koronavirová krize začíná celosvětově dopadat na zaměstnanost. Podaří se České republice vyhnout nejhoršímu?



DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí



Evropská statistika pracovního trhu je nyní ve dvojím ohni – z jedné strany je eminentní zájem o její čísla v co nejkratším termínu, na druhé straně je velice obtížné takové údaje získávat. Tazatelská síť pro šetření v domácnostech byla odkázána na vzdálené metody zjišťování prostřednictvím telefonů či e-mailů, neboť osobní kontakty byly přerušeny. To představovalo problém především pro nábor nových domácností, tedy první návštěvu, kdy nemáme kontaktní údaje. A podniky mají často jiné starosti než vyplňování a zasilání výkazů. Všeobecně klesla vyšetřenost a prodloužily se termíny, což má samo o sobě dopady na kvalitu. Navíc se potýkáme s novými jevy, které se dosud buď nevyskytovaly, nebo jsme je zaznamenávali jen v malém měřítku, a teď je nutné je nějak nově metodicky uchopit.

KAŽDÝ VNÍMÁ KRIZI JINAK

Vládní opatření směřující ke zpomalení pandemie a nouzový stav měly na různé skupiny zaměstnaných velmi odlišné dopady. Týká se to jejich sociální situace, aktuální pracovní kariéry i vyhlídek do budoucna. Ve zdravotnictví a na dalších nezbytných pracovních místech se pracovalo mnohem více než obvykle, jinde naopak lidé čekali doma, až se ekonomický život vrátí k normálu. Mnozí rodiče malých dětí se při suplování školy snažili stihnout celou svou práci online z domova. Řada osob, které nemohly

pracovat ve svém zaměstnání, se často zapojila v dobrovolnických aktivitách a snažila se pomáhat bez ohledu na osobní zisk.

Všechny tyto případy by statistika měla správně uchopit při využití ukazatelů změny zaměstnanosti, skutečně odpracované doby, přesčasů a absencí, podzaměstnanosti a nakonec nezaměstnanosti. Výzvou je i sledovat přesun práce na home office. V druhém sledu je nutné analyzovat sociální situaci zejména u ohrožených skupin.

HOME OFFICE, ODPRACOVANÉ HODINY A PODZAMĚSTNANOST

Práce z domova se stala během koronakrize běžnou, do tohoto módu se narychlo přesunula všechna zaměstnání provozovaná na počítači a aktivity, které je možné provozovat online, a to i v zemích, jež s ní neměly před krizí velkou zkušenost. Mezi ně v Evropě patřily zejména ty balkánské: 98,9% pracovníků v Bulharsku v roce 2019 nikdy nepracovalo z domova. Naproti tomu ve Švédsku s tímto druhem činnosti mělo zkušenost již 62,8% zaměstnanců. Práce na dálku byla standardní spíše v severní Evropě, zatímco jižní a východní si potrpěly na tradiční pracoviště.

Statisticky zachytit tento přesun bude obtížné, protože ve čtvrtletním šetření pracovních sil (VŠPS) nefiguruje adekvátní otázka. Navíc se tím naprosto rozmazává statistické sledování pracovní doby. Je totiž

obtížné určit, kdy pracovník doma pracuje a kdy se věnuje něčemu jinému – vaření oběda, úklidu, výchově dětí... Často dělá více věcí najednou.

Karanténní opatření však v celkové sumě přinesla výrazný pokles pracovní činnosti. Pro 2. čtvrtletí se očekává celosvětově pokles pracovních hodin o více než desetinu, což je bezprecedentní od druhé světové války a znamená to značné zchudnutí světa. Údaje českého VŠPS zaznamenaly pokles o 10 % již pro březen 2020, který přitom byl zasažen krizí až od poloviny, v dubnu to bylo již o 22 %. Výrazně vyšší propady najdeme u podnikatelů než u zaměstnanců (viz graf).

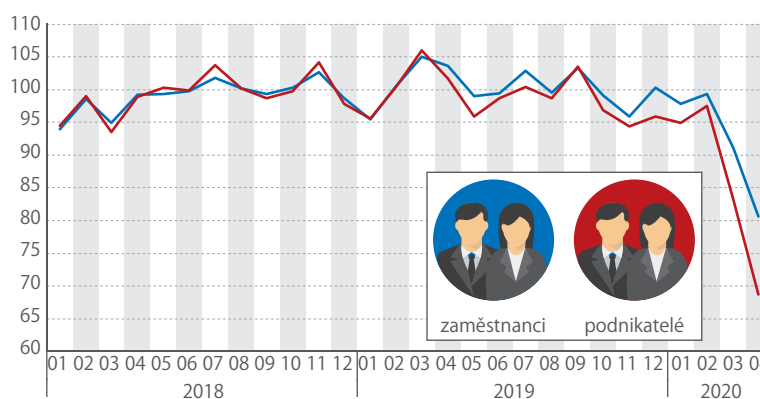
Mnoho podniků v krizi zkrátilo pracovní dobu, aby ušetřilo mzdové náklady. Situaci, kdy pracovník pracuje na menší úvazek, než by si přál, se odborně říká podzaměstnanost. V Evropské unii bylo předloni takových pracovníků 8,3 milionu, avšak v Česku měl tento fenomén okrajovou váhu (jen asi každý dvacátý zaměstnanec s kratším úvazkem). Důvodů bylo více: jednak se z kratšího úvazku dá při českých mzdách jen obtížně vyžít, jednak jsme v posledních letech čelili spíše nedostatku pracovní síly, takže zaměstnavatelé byli rádi za každou další hodinu, kterou byl zaměstnanec ochoten odpracovat. To se nyní patrně v některých oborech značně promění.

TSUNAMI NEZAMĚSTNANÝCH?

Vývoj nezaměstnanosti vyvolaný pandemií v jednotlivých zemích velice záleží na místní pracovněprávní legislativě i tradicích. V některých státech přišla nezaměstnanost v jedné obrovské vlně. V Číně je nyní odhadem 80 milionů nezaměstnaných. Ve Spojených státech amerických, kde míra nezaměstnanosti postupně klesala od desetiprocentní hranice v roce 2010 na pouhých 3,5 % v únoru 2020, v dubnu vzrostla na 14,7 %. Během pandemie zmizelo přibližně 28,5 milionu pracovních míst, což je nejhorší výsledek od velké recese ve 30. letech minulého století. V USA je totiž možné propouštět zaměstnance okamžitě, bez jakékoli ochranné lhůty. Naproti tomu ve většině evropských zemí je tradičně ochrana zaměstnanců vysoká a výpovědní lhůty delší. Přílivová vlna uchazečů o práci tak byla zbrzděna a státy mají šanci přijmout opatření, která by zamezila dalšímu negativnímu vývoji. V EU vzrostla sezónně očištěná míra nezaměstnanosti od března do dubna jen o 0,2 p. b., tedy 211 tisíc osob, a byla stejná jako v lednu 2020. Vyšší nárůst (o 0,7 p. b. meziměsíčně) vidíme jen u míry nezaměstnanosti mladších osob ve věku do 25 let.

Jaká státní opatření pro ochranu zaměstnanosti jsou možná? Nejrozšířenějšími jsou programy refundace mezd, které v ČR zavedlo MPSV pod názvem Antivirus. Podobně to funguje i v dalších evropských zemích. Zaměstnanci, kteří zůstali doma následkem uzavření provozoven, dostávali finanční náhrady, převážně ve výši 60 či 80 % předchozí mzdy. Zaměstnavatelům refunduje vyplacené částky stát. V Česku bylo k 7. červnu takto podporováno 963 577 pracovních míst částkou přesahující 10 miliard Kč a program bude dále pokračovat. Na úřady práce tak

SKUTEČNÉ ODPRACOVANÉ HODINY ZA TÝDEN V HLAVNÍM ZAMĚSTNÁNÍ, MEZIROČNÍ ZMĚNY (%)



Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ

dosud přibývají hlavně osoby, jež byly zaměstnány brigádnicky, popřípadě pracovaly na dobu určitou, která jim skončila. Mohou mezi nimi být také osoby samostatně výdělečně činné, které nevyužily program přímé finanční podpory Pětadvacítka a rozhodly se raději ukončit živnost. Každopádně větší vlnu uchazečů o práci budeme pravděpodobně sledovat teprve po uplynutí nějaké doby.

SVĚT SE ZMĚNÍ

V dlouhodobějším horizontu se bude ekonomika vracet k výkonnosti, ovšem nepochybně do jiného „normálu“, než jaký panoval před krizí. Nelze například očekávat, že by tolik českých lidí bylo zaměstnáno v cestovních agenturách, v přepravě osob, zejména letecké, nebo v ubytování. Celkově klesne provoz turistického průmyslu, který byl lokálně vysoce přebujelý a jen v ČR v něm bylo zaměstnáno přes 200 tisíc osob, celoevropsky mnoho milionů. Někteří lidé si rozhodně budou muset najít jiná zaměstnání. Tristní je, že nejoblíbenějšími turistickými destinacemi v EU byly Španělsko, Itálie a Francie, což jsou zároveň země s největšími zdravotnickými dopady koronaviru.

Mezinárodní organizace práce (ILO) považuje v delší světové perspektivě za nejohroženější odvětví obchod, reality, zpracovatelský průmysl a ubytování a pohostinství. Značně ohrožené jsou rovněž doprava a skladování, kultura, zábava a rekreace.

Země vyjdou z krize poučený a budou více dbát na soběstačnost v základních potravinách a nepostradatelném zboží. Ekonomika se promění, zvýší se důraz na modernizaci a ekologickou udržitelnost, čemuž má v EU pomoci tzv. Green Deal. V naší zemi půjde nepochybně o boj se suchem, ochranu půdy a úpravu krajiny. Pro tato nově vytvořená pracovní místa budou nutné rozsáhlé rekvalifikace.

Pro správné popsání kvapně se vyvíjející situace ze statistického pohledu bude nezbytné propojovat běžné datové zdroje s těmi administrativními. To je důležité zejména pro rychlé zachycení strukturálních změn, kdy nelze čekat na výsledky ročních sledování, které jsou k dispozici až s velkým odstupem.

0 22 %
klesl v ČR počet
odpracovaných
hodin v dubnu.

Mračna nad cestovním ruchem

Odvětví cestovního ruchu patří k těm, která pandemie covid-19 postihla nejvíce. V Česku může jeho opětovné nastartování podpořit domácí poptávka.



ONDŘEJ ŠPAČEK

analytik společnosti
Economic impact

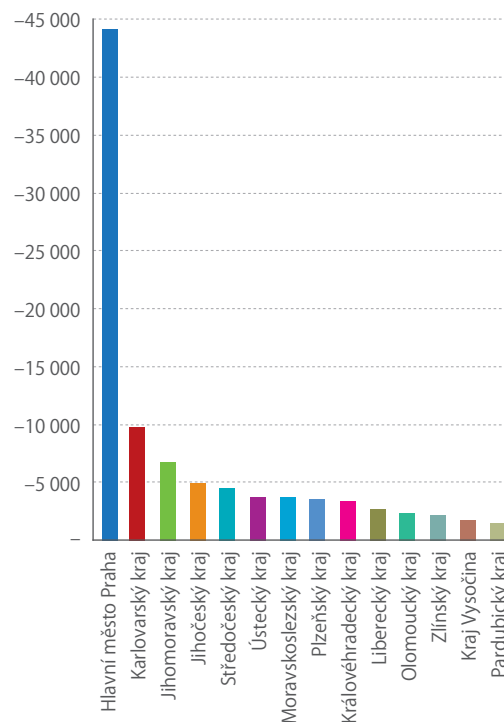
Je nesporné, že v souvislosti s pandemií covid-19 utrpěla ekonomika velké ztráty a cestovní ruch patří mezi nejpostiženější odvětví s dlouhodobým negativním dopadem. V tomto článku prezentujeme závěry kvantifikace modelových dopadů světové pandemie covid-19 na odvětví cestovního ruchu v ČR v roce 2020.

KLESLA POPTÁVKA I CENY

Restriktivní opatření přijatá vládou v souvislosti s covid-19 přinesla do konce letošního května výrazný pokles poptávky. Turistické služby byly využívány pouze ve výjimečných případech, v porovnání se stejným obdobím v roce 2019 je zaznamenán pokles tržeb v tomto odvětví o 85 až 95 %. Kvůli nízké poptávce ceny služeb razantně zlevňují (například gastronomické služby v centru Prahy několikanásobně).

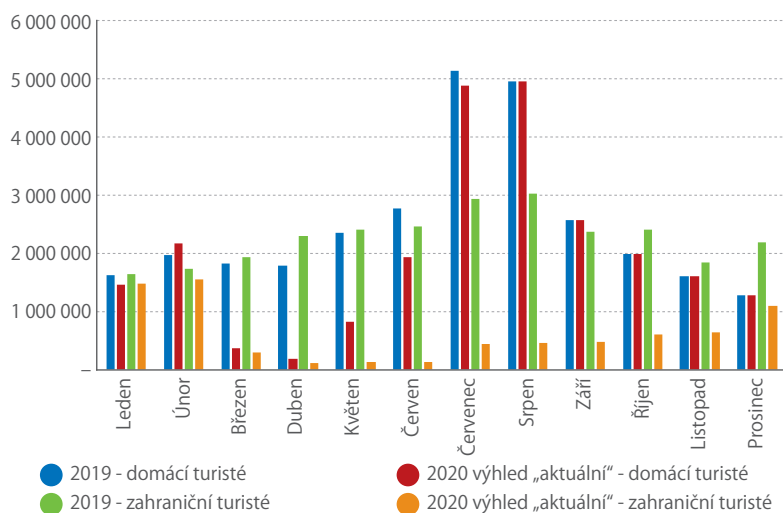
Také v období bezprostředně po ukončení platnosti opatření (konec května, červen) lze očekávat nízkou úroveň poptávky, především z důvodu výpadku návštěvníků ze zahraničí a strachu z cestování u domácí klientely. Můžeme však věřit, že Češi v řádu týdnů překonají obavy a díky nárůstu domácí poptávky začnou tržby za turistické služby mírně růst. Zahraniční poptávka je stále minimální, oproti roku 2019 se předpokládá propad tržeb o 60 až 85 %. Následkem přijatých opatření mají subjekty nabízející služby cestovního ruchu existenční

MODEL PŘEDPOKLÁDANÉHO POKLESU POČTU PRACOVNÍCH MÍST V CESTOVNÍM RUCHU V ČR V ROCE 2020 (přepočtené FTE)



Zdroj: vlastní výpočet

POROVNÁNÍ POČTU PŘENOCOVÁNÍ V ČR V ROCE 2019 A MODELU PŘEDPOKLÁDANÉHO POČTU PŘENOCOVÁNÍ PRO ROK 2020 PODLE AKTUÁLNÍ SITUACE ROZVOLŇOVÁNÍ RESTRIKTIVNÍCH OPATŘENÍ



Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočet

problémy, přibližně 3 až 5 % z nich ukončí činnost a nejsou vyloučeny ani změny ve vlastnictví subjektů cestovního ruchu.

V průběhu letní sezóny se očekává vlivem sníženého zájmu o cestování do zahraničí nárůst poptávky jen díky domácímu turismu. Ceny za služby budou však v porovnání s rokem 2019 nižší, neboť domácí klientela je citlivější na cenu. Zahraniční turismus poroste vzhledem k omezením a ztrátě důvěry napříč celým světem jen mírně.

Podzim bude ve znamení pozvolného zvyšování poptávky, které bude dominovat především domácí cestovní ruch. Můžeme očekávat také mírný nárůst zahraniční poptávky na úroveň asi 30 až 50 % hodnot z roku 2019. Ceny za služby budou stále v porovnání s rokem 2019 významně nižší.

Poptávku blížící se hodnotám roku 2019 přinesou pravděpodobně až Vánoce, ovšem stále jen díky domácí klientele. Zahraniční turismus se zastaví na úrovni přibližně 2/3 až 3/4 objemu v porovnání s rokem 2019. Ceny za služby mírně porostou, nicméně

v porovnání s rokem 2019 budou stále nižší, na úrovni tak 90 až 95 %.

S výše uvedenými skutečnostmi souvisí očekávaný propad počtu pracovních míst v cestovním ruchu a spotřeby cestovního ruchu v krajích České republiky v roce 2020.

ALARMUJÍCÍ ČÍSLA V ZAMĚSTNANOSTI

Je patrné, že cestovní ruch nečekají v nejbližších měsících světlé zítřky, což řečeno čísly znamená propad spotřeby cestovního ruchu o více než 50 %. Útraty za služby a zboží v cestovním ruchu poklesnou oproti roku 2019 až o 157 mld. Kč, z nichž asi 94 miliard půjde na vrub příjezdového turistického ruchu a přibližně 21 miliard domácího. Nepříznivá situace v oblasti cestovního ruchu významně ovlivní přínosy do veřejných rozpočtů, které se sníží z přibližně 125 mld. Kč na asi 59 mld. Kč.

Alarmující jsou také čísla udávající počet pracovních míst v cestovním ruchu. Z 238 tisíc osob v roce 2019 se letos sníží tak na 143 tisíc a očekává se, že objem práce se započítáním multiplikačního efektu spadne z 370 tisíc FTE* na přibližně 178 tisíc FTE, což nepochybně ovlivní celkovou nezaměstnanost v zemi. Cestovní ruch a návazná odvětví totiž mají v porovnání například s výrobou či zemědělstvím významný podíl lidské práce. Vždyť v cestovním ruchu a v návazných odvětvích v rámci multiplikačního efektu je u nás zaměstnáno více než 7 % ze všech ekonomicky aktivních osob. Cestovní ruch je navíc iniciačním a průřezovým odvětvím, které významnou měrou podporuje místní ekonomiky – podíl cestovního ruchu včetně multiplikačních efektů činí přibližně 6 % HDP.

PŘÍKLAD Z LÁZNÍ

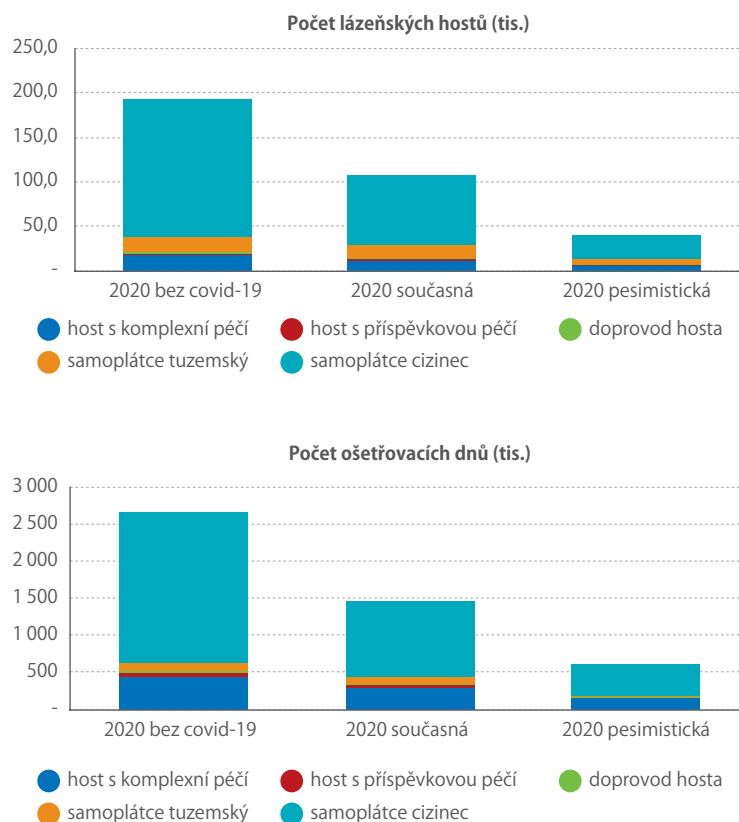
Ukažme si dopady pandemie covid-19 na specifickém příkladu léčebného lázeňství v Karlovarském kraji. V souvislosti se zákazem volného pohybu osob na území celé ČR bylo v lázních zakázáno do 27. dubna přijímat nové pacienty, což v zásadě znamenalo přerušování provozu. Restrikce pro Karlovarský kraj v oblasti léčebného lázeňství znamenají pokles spotřeby v porovnání s rokem 2019 až o 3,3 mld. Kč, což pocítí i veřejné rozpočty, které tak letos přijdou o cca 1,3 mld. Kč. Oblast lázeňství rovněž velkou měrou přispívá k zaměstnanosti, proto není lehké přijmout fakt, že kvůli restriktivním opatřením se celkový objem práce iniciovaný lázeňstvím snížil o cca 4 tisíce FTE a celkový počet míst v lázeňství a cestovním ruchu o 2,4 tisíce FTE.

POMOCI MŮŽE KAŽDÝ

Z našeho článku je patrné, že nad cestovním ruchem se vznáší mračna a situace v této oblasti není a bez podpory státu dlouho nebude příznivá. Ale nezoufejme, a naopak přispějme k tomu, aby se začalo blýskat na lepší časy. Jak? Začněte třeba dovolenou v Česku.

* FTE – ekvivalent přepočtených plných ročních pracovních úvazků

POROVNÁNÍ POČTU HOSTŮ A POČTU OŠETŘOVACÍCH DNŮ V LÉČEBNÝCH LÁZNÍCH V ČR V ROCE 2019 A MODELU PŘEDPOKLÁDANÉHO POČTU PŘENOCOVÁNÍ PRO ROK 2020 PODLE AKTUÁLNÍ/SOUČASNÉ SITUACE ROZVOLŇOVÁNÍ RESTRIKTIVNÍCH OPATŘENÍ A PODLE PESIMISTICKÉ VARIANTY (zahraněční lázeňští hosté až od roku 2021)



Zdroj: ÚZIS

Kalkulace ekonomických dopadů popsanych v článku je založena na meziodvětvové (input a output) strukturální analýze odběratelsko-dodavatelských vztahů vycházející ze statistik národních účtů země. Input-output analýza disponuje nástroji pro kvantifikaci vzájemných vazeb mezi subjekty (odvětvími či sektory) v ekonomice. Na rozdíl od jiných metod umožňuje vyčíslit i multiplikační efekty, které jsou způsobeny vazbami zkoumané organizace a jejich návštěvníků na další odvětví ekonomiky (výstup jednoho odvětví je zároveň vstupem dalších odvětví národního hospodářství a naopak). Přestože Český statistický úřad publikuje velmi kvalitní data, která jsou vhodná k meziodvětvové analýze české ekonomiky, v tuzemských podmínkách je tato metoda zatím používána jen výjimečně (zřejmě vzhledem k její náročnosti), a to například k výpočtům dopadů sportovních či kulturních akcí, ekonomiky objektů spojených s pořádáním eventů, situace v odvětví cestovního ruchu či volnočasových aktivit, případně investičních záměrů apod.

Pandemie moru v minulosti změnily tvář světa

Světlem projela nemoc, která dostala název covid-19 a jejíž šíření bylo označeno za pandemické. Při srovnání s morem ve starověku a středověku si však koronavirus svou mediální slávu nezaslouží.



**TOPI
PIGULA**
fotograf
a publicista

Když se z čínského tržiště ve městě Wu-chan začal kapénkovou infekcí šířit nový typ koronaviru přenosný z člověka na člověka, ukázala se globalizace současné společnosti v plné síle. V České republice se extrémně omezil pohyb, a to jak zahraniční, tak vnitrostátní, což mimo jiné způsobilo omezení mezinárodního obchodu a zkomplikovalo návrat tisícům občanů, kteří byli v cizině na dovolené nebo služební cestě.

Jedno ze základních mediálních pravidel zní: „špatná zpráva je dobrá zpráva“. To znamená, že negativní zprávy mají v médiích přednost, neboť je o ně mnohem větší zájem. A šířící se potenciálně smrtelné onemocnění je špatnou, tedy mediálně vděčnou zprávou. Proto se do každodenního zpravodajství dostalo pravidelné hlášení o koronavirové situaci.

ZAČÍNÁME STATISTIKOU

S nárůstem množství testů rostl i počet pozitivně testovaných lidí (u některých se testy prováděly opakovaně). Pro tuto chvíli nechme stranou polemiku týkající se kvality testů i to, že jedny testovaly přímý výskyt viru, zatímco jiné reagovaly na přítomnost protilátek, což vedlo k jiným výsledkům. Psychologický efekt byl jednoduchý: Českem se šíří nákaza a je potřeba rychle reagovat. Ministerstvo zdravotnictví uvádí, že k 31. 5. 2020 v 9.00 bylo v České republice provedeno 439 744 laboratorních testů, přičemž počet lidí s dosud prokázaným onemocněním (kumulativně za celé období) je 9 233. V danou chvíli bylo hospitalizovaných 123 osob, 6 546 lidí se uzdravilo a 319 zemřelo.



Velký mor ve Francii roku 1721, autor Michel Serre

První nakažení, respektive pozitivně testovaní byli v Česku zachyceni 1. 3. 2020 a první mrtvý, jehož smrt byla dávana do přímé souvislosti s koronavirem SARS-CoV-2, zemřel 22. 3. 2020. Šlo o 95letého muže trpícího celou řadou jiných nemocí. Lékaři v jeho případě konstatovali, že by velmi pravděpodobně zemřel přirozenou smrtí na základě jiných chorob. Nicméně statistika mrtvých v Česku měla díky němu první položku.

O statistice se říká, že jde o přesný součet nepřesných čísel. V případě historických pandemií tomu tak skutečně je. Pojďme se podívat na (ne)přesná čísla největších světových pandemií. Nepřesná jsou proto, že základním úkolem bylo mrtvé co nejrychleji pohřbit, nikoliv je počítat. Umírali hrobníci, lékaři i faráři – tři základní profese, které by za „běžného provozu“ měly o množství obětí přehled.

KATASTROFA VE STAROVĚKÉM ŘECKU

V průběhu peloponéských válek, kde na jedné straně konfliktu stál Aténský námořní spolek v čele s Aténami a proti němu Peloponéský spolek pod vedením Sparty, vypuklo mezi lety 430 až 427 př. n. l. několik morových epidemií. Řecký politik a historik Thukydides průběh jedné z nich velice plasticky popsal. Kromě popisu samotné nemoci a jmen důležitých vojevůdců, kteří zemřeli, zmiňuje i socioekonomický aspekt: „Katastrofa byla tak ohromující, že lidé, kteří nevěděli, co se okolo nich děje, se stali lhotejnými ke každé vládě, náboženství nebo zákonu...“ To v praxi znamenalo rabování domů po mrtvých v případech jednotlivců, a pád říše v celkovém pohledu. Pohřbívalo se chaoticky a do hromadných hrobů. Jeden z nich byl odkryt v letech 1994–1995 vedle středověkého hřbitova Kerameikos a obsahoval zhruba 240 koster, přičemž nejméně 10 z nich bylo dětských. Mezi těly nebyly žádné vrstvy půdy, což svědčí o rychlém pohřbení. Okolo bylo dalších zhruba 1 000 hrobů. Odhady obětí tzv. aténské moru se pohybují kolem 75 000 až 100 000 lidí, což znamená, že epidemie nepřežila až jedna třetina populace, která podle různých odhadů činila 250 000 až 300 000 obyvatel. Byť celou dobu píšeme o moru, je potřeba přiznat, že některé teorie tvrdí, že šlo o neštovice nebo tyfus, nicméně počet obětí nikdo nepochybuje.

AŽ 60 % MRTVÝCH VE STŘEDOVĚKU

Morové sloupy stojící na stovkách míst v Evropě jsou kamennou připomínkou morových ran, které ve středověku sužovaly Evropany. Z tohoto úhlu pohledu

bylo nejstrašnější 14. století. Norský historik Ole Jørgen Benedictow odhaduje, že černou smrt, jak bylo bubonickému moru přezdíváno, nepřežilo v Evropě 50 milionů lidí, jiné vědecké odhady mluví o 20 milionech. Opět narážíme na to, že základem bylo pohrbívat a přežít, nikoliv vést statistiky, být samozřejmě jisté rozmezí škod se dá vyčíst například z kronik či následných ekonomických dopadů. „Infekce trvá tři až pět dní, než se u lidí bakterie inkubuje a nemoc se během dalších tří až pěti dnů rozvine. V 80 % případů oběti zemřou,“ píše O. J. Benedictow ve svém příspěvku, který vyšel v History Today.

Epidemie, která se prohnala středověkou Evropou v letech 1346–1353, ochromovala život měst, ve Florencii zemřelo během několika měsíců podle některých odhadů až 60 % populace.

Na trhu práce okamžitě chyběly stovky tisíc pracovních sil, docházelo k masivním přesunům obyvatel a rolníci, kteří zůstali, náhle požadovali za práci mnohem vyšší mzdu, čemuž se evropská vláda snažila zabránit. Anglický zákon z roku 1349 se pokusil donutit dělníky, aby přijali stejné mzdy, za jaké pracovali v roce 1346. Podobný zákon (Statute of Laborers) byl vydán v roce 1351. V něm bylo stanoveno, že každý zdravý nezaměstnaný člověk do 60 let musí pracovat pro kohokoli, kdo je ochoten jej najmout. Na dělníky, kteří Statute of Laborers porušili, mohla být, a často byla uvalena vazba, a pokud se jim podařilo utéct a byli polapeni, dostali na čelo cejch v podobě písmena F (fugitive, tj. uprchlík).

SPOLEČENSKÉ DŮSLEDKY EPIDEMIE

Mezi méně známé následky epidemie se řadí ztráta důvěry v církve, jež nezabránila tak masivnímu „božímú hněvu“. Radikálním způsobem se rozšířily rozdíly mezi šlechtou a rolnictvem, začalo docházet k nevolnických bouřím a sociálně-ekonomická struktura společnosti se prudce změnila. Jedním z dopadů byla změna systému dědictví. Před morem dědili majetek předků synové, přičemž prvorozený měl největší, ne-li stoprocentní podíl. Po moru, vlivem změny věkové struktury a menšího počtu potomků, začali dědit všichni, a to překvapivě i včetně dcer.

V Anglii bylo mezi lety 1350 až 1500 opuštěno více než 1 300 vesnic, hromadný úprk do měst vedl k nedostatku pracovních sil v zemědělství, což mělo vliv nejen na mzdy, ale i na rozlohu obdělávané půdy. Mor posunul zemědělství směrem k větší produktivitě, ale zároveň zvýšil množství zemědělských zvířat. O pole se musíte starat celoročně a sklízí se jen jednou, zatímco zvíře můžete v nouzi porazit a sníst kdykoliv.

TAK ZLÉ TO DNES NENÍ

Současné ekonomické dopady celosvětového rozšíření viru SARS-CoV-2 se zatím dají odhadovat jen zhruba a rozhodně budou menší než ty, které s sebou přinesl starověký či středověký mor. Zatímco ten první položil celou do té doby prospívající říši a ten druhý změnil Evropu, současná situace, jakkoliv se zdá být dramatická, se s nimi vůbec nemůže



Středověký doktor v masce se zobanem, do kterého se dávaly vonné byliny, aby nebyl cítit zápach rozkládajících se těl. (autor Paul Fürst)

50 milionů lidí zemřelo v Evropě během epidemie v polovině 14. století.

rovnat. V Česku počet obětí v polovině května 2020 překročil hranici tří stovek lidí a to, o čem se mluví nejvíce, jsou ekonomické dopady a možný zásah do práv a svobod lidí. „Výrazné změny se dotknou zahraničního obchodu. Vývoz by měl mezitím klesnout o 21 %, dovoz o 14 %. Přebytek obchodní bilance v roce 2019 ve výši 146 mld. Kč by se měl proměnit ve schodek 134 mld. Kč. Kvůli tomu se loňský schodek běžného účtu ve výši 21 mld. Kč prohlubuje na letos očekávaných 340 mld. Kč (6,5 % HDP),“ píše se v analýze společnosti Deloitte s názvem Covid-19, ekonomické dopady. Bilanci zahraničního obchodu sleduje pravidelně každý měsíc ČSÚ, který pak měsíční data agreguje do čtvrtletních a ročních výsledků. Za první čtvrtletí letošního roku podle těchto údajů došlo proti loňsku k poklesu přebytku bilance o zhruba 15 mld. Kč, přesto vývoz z Česka byl stále o 40,6 mld. Kč vyšší než dovoz.

Dopady jsou dány zejména globalizací současného světa. Covid-19 tvrdě a dlouhodobě zasáhne turistický ruch a na něj navázaná odvětví, jako jsou letecký průmysl, pohostinství, ubytování či návštěvy památek. Psychologické následky budou bránit cestovat do nejvíce zasažených oblastí, jako jsou například lyžařská střediska na svazích Alp severní Itálie či v USA. Změnilo se množství vypouštěných emisí (nejenom vlivem omezení automobilové dopravy), spotřeba energií a celá situace se promítne i do HDP Česka. To, co prožíváme osobně, vnímáme dramaticky. Ale pohled do minulosti a srovnání s jen několika historickými pandemiemi ukazují, že tak zle zase není.

Propad HDP v EU byl plošný

Neočekávaná krize související s koronavirovou nákazou postihla většinu ekonomik EU.



KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Údaje o vývoji hrubého domácího produktu (HDP) jsou jednou z posledních ekonomických statistik, které za každé čtvrtletí získáváme. Výsledky tak obvykle nejsou výrazným překvapením, protože jim předcházejí data z průmyslu, maloobchodu i služeb. Ta již na počátku května ukazovala na všeobecný březnový pokles, který zpětně ovlivnil celé čtvrtletí. Červnový zpřesněný odhad HDP pak ukázal, že HDP v 1. čtvrtletí meziročně klesl o 2,6 % a mezičtvrtletně se snížil o 3,2 %. To je největší propad od 1. čtvrtletí roku 2009, kdy EU svírala vážná hospodářská recese.

SNÍŽILA SE SPOTŘEBA I INVESTICE

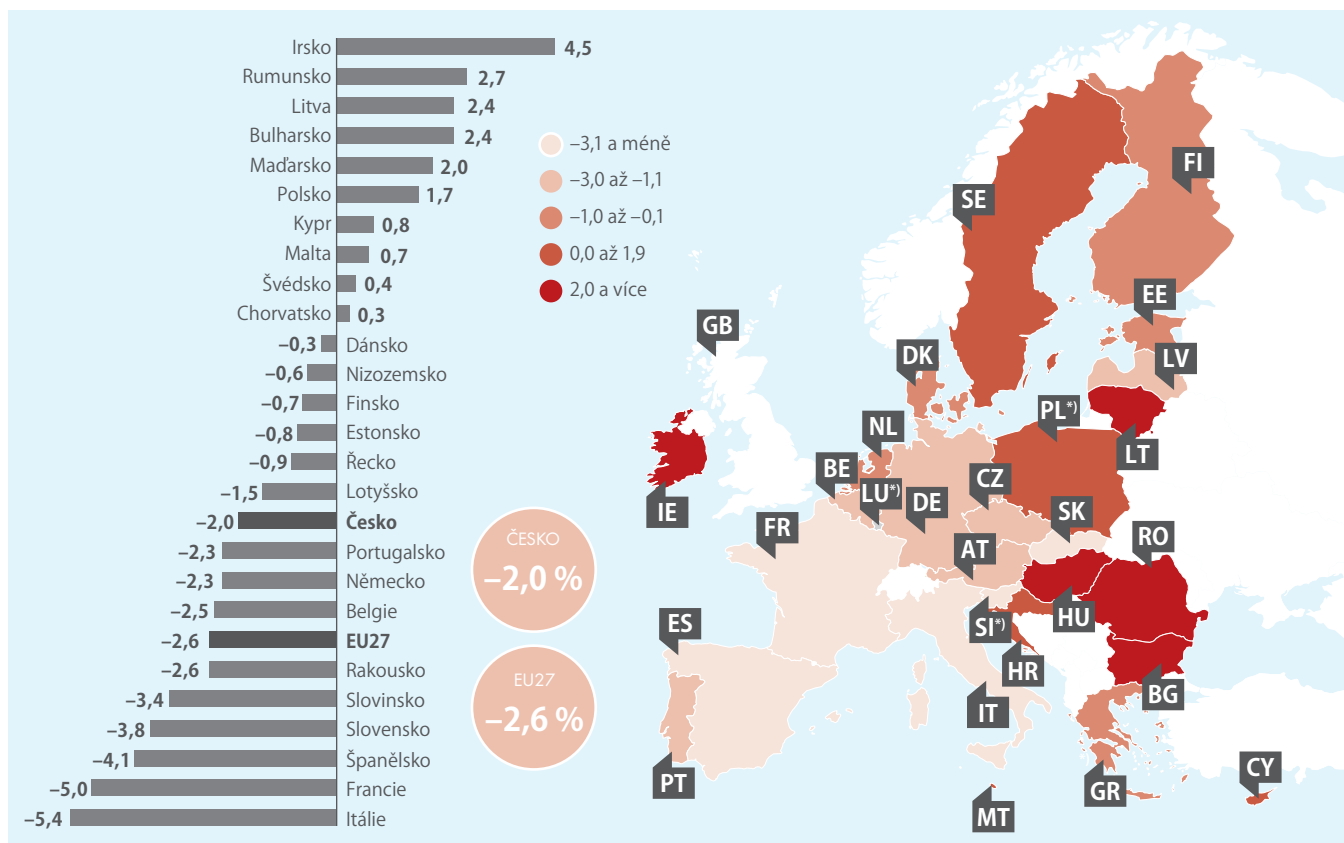
Podle bližších údajů v EU klesla spotřeba, a to meziročně o 2,0 % a mezičtvrtletně o 3,2 %. Propad lze přičíst na vrub zejména domácnostem. Celkový meziroční růst spotřeby vládních institucí naopak dosáhl 1,1 %. Mezičtvrtletně ale mírně poklesly i jejich výdaje (-0,5 %). Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu se v EU meziročně zvýšily o 1,2 %, ale tempo

znatelně zpomalilo oproti předchozím čtvrtletím. Mezičtvrtletně se investiční aktivita propadla o 3,9 %.

Nejhlubší propad HDP byl zaznamenán v zemích jižní Evropy, ve kterých se vážný průběh epidemie setkal s předchozími ekonomickými problémy. Meziročně se HDP nejvíce snížil v Itálii (-5,4 %), ve Francii (-5,0 %) a ve Španělsku (-4,1 %), přičemž v těchto třech zemích došlo v rámci EU také k nejhlubšímu poklesu spotřeby a investiční aktivity. Naopak deset zemí EU si meziroční růst udrželo – největší přírůstek HDP mělo Irsko (4,5 %), Rumunsko (2,7 %) a shodně 2,4 % Bulharsko a Litva.

Mezičtvrtletní propad HDP byl stejně jako v případě meziročního nejhlubší v Itálii a Francii (shodně o 5,3 %) a dále na Slovensku a ve Španělsku (obě -5,2 %). Mezičtvrtletní dynamika také ukazuje, že negativní vývoj byl plošný – i v zemích, kde HDP meziročně ještě rostl, došlo k mezičtvrtletnímu poklesu. Hrubý domácí produkt se ve srovnání s předchozím kvartálem zvýšil jen v Irsku (1,2 %), v Bulharsku a Rumunsku (shodně 0,3 %) a ve Švédsku (0,1 %).

MEZIROČNÍ REÁLNÝ RŮST HDP V 1. ČTVRTLETÍ 2020 (sezónně a kalendářně očištěno, %)



^{*) Pozn.: Údaje za Lucembursko nejsou k dispozici.}

Zdroj: Eurostat

Jsem zapřisáhlým odpůrcem sběru dat prostřednictvím výkazů,

tvrdí Ladislav Dušek, ředitel Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR. Jeho ústav má významný podíl na elektronizaci českého zdravotnictví.



PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Jak probíhá Evropské výběrové šetření o zdraví EHIS, které provádíte ve spolupráci s ČSÚ a Státním zdravotním ústavem?

Jedná se o ukázkovou spolupráci tří institucí. ČSÚ v tomto týmu zajišťuje profesionální síť tazatelů a svým know-how se podílí i na publikování výsledků. V druhé polovině loňského roku proběhl sběr dat v terénu a nyní bychom měli provádět jejich analýzy. Vzhledem k jiným náročným úkolům, souvisejícím s pandemií covid-19, jsme však museli tyto práce odsunout. Věřím, že výsledky budou k dispozici během léta.

Můžeme se těšit na nějaké novinky oproti předchozím šetřením?

Já sám se velmi těším na analýzu rizikových faktorů vybraných zhoubných nádorů. O jejich zjišťování byly dotazníky rozšířeny. Protože sběr dat proběhl na platformě vysoce reprezentativního vzorku populace, dostaneme velmi přesný obrázek toho, jaké rizikové faktory a v jaké intenzitě jsou v české populaci zastoupeny. Jedná se například o stravovací zvyklosti, životní styl, anamnézu sahající do vzdálené minulosti a podobně. Taková reprezentativní data dnes v žádném informačním systému nenajdeme. Šetření navíc bude dál pokračovat na onkologických pracovištích přímo na pacientech, takže jeho výsledky určitě velmi přispějí k rozšíření znalostí v onkologii.

Na jakých dalších projektech spolupracujete s ČSÚ?

Spolupráce s ČSÚ je velmi široká. V prvé řadě je to analýza dat o mortalitě a vyhodnocování listů o prohlídce zemřelých. Nedávno ČSÚ zahájil zveřejňování dat o počtech zemřelých v týdenní periodicitě. Dále spolupracujeme na celé řadě populačních statistik týkajících se potratovosti, porodnosti, reprodukčního zdraví a podobně.

Aktuálně se ČSÚ velmi úspěšně zapojil do přípravy studií o rozšíření nákazy covid-19 v populaci tím, že poskytl svou velmi hodnotnou populační kohortu. Já bych rád tuto spolupráci dál rozvinul a možnost sbírat data na reprezentativním vzorku populace využil i pro další projekty, například k preventivnímu získávání informací, abychom se mohli lépe připravit na případnou další vlnu covid-19 v podzimním období.

Kdo jsou nejčastější uživatelé dat, která sbírá a zpracovává ÚZIS? K čemu jim tato data slouží?

Je to velmi široké spektrum uživatelů i různorodá tematika. Každý rok provedeme zhruba tři tisíce analýz a tisíc exportů agregovaných dat.

Nejčastější klienti jsou rozděleni do tří skupin. Jedna, která se stále zvětšuje, jsou krajské úřady a regionální samosprávy. V poslední době se pro potřeby samospráv provádějí poměrně rozsáhlá hodnocení zdravotnických ukazatelů. A to je moc dobře, protože tyto instituce mají největší možnost na regionální úrovni něco změnit. Druhou třetinu tvoří akademické instituce, studenti a doktorandi, kteří využívají námi shromažďovaná a zpracovávaná

data za účelem vědy a výzkumu. A trojici hlavních uživatelů uzavírají média.

Poskytujete pouze standardizované soubory dat, nebo vytváříte také analýzy na zakázku?

Rutiní standardní sety vydáváme v podobě ročenek, ale málokdo se s takto shrnutými informacemi spokojí. Většinou naši klienti přicházejí s individuálními požadavky, chtějí třeba vyhodnotit nějaký parametr zdravotnické záchranné služby, pokryvnost zdravotního programu v geografickém území a podobně. Tyto složitější věci s žadateli osobně projednáváme a domlouváme se na přesné podobě výstupů. Často je třeba analyzovat data z více zdrojů.

Jsou vaše služby vzpлатněny?

Díky tomu, že jsme získali velkou dotaci z evropského programu Zaměstnanost, daří se nám finančně pokrýt potřebnou kapacitu úvazků a naše analýzy můžeme poskytovat zadarmo. Doufám, že nám přístup ke grantovým penězům ještě pár let vydrží.

Trendem ve statistice je maximální využívání dat, která už jsou v informačních systémech poskytovatelů a statistici je do svých systémů získávají automaticky. Projevuje se to nějak i na práci ÚZIS?

Já jsem zapřisáhlým odpůrcem sběru dat ve výkazech. Moje historická zkušenost je, že tak nenasbíráte kvalitní data. Výkazy neodevzdají všichni a ti, co je odevzdají, je mnohdy vyplní nesprávně. Pak jen těžko můžete získat přesnou představu o skutečnosti.

Jako příklad mohu uvést zjišťování, kolik se v loňském roce léčilo diabetiků. Když pošlete lékařům výkazy a oni je poctivě vyplní, zatížíte spoustu lidí, a stejně nebudete mít správné údaje. Jeden diabetik se totiž může léčit na více místech u několika lékařů, takže výsledné číslo bude nadhodnocené. Nebude ani možné provést regionální rozčlenění, protože řada diabetiků léčených v Praze sem přijíždí z jiných regionů, což se z dotazníků nedá zjistit.

Přitom nově postavený Národní registr hrazených zdravotních služeb obsahuje potřebné informace o léčbě všech pacientů. Předávají je tam zdravotní pojišťovny a my je můžeme v anonymizované podobě analyzovat a využívat pro různé studie či statistiky. A vůbec není třeba zatěžovat systém vyplňováním zbytečných výkazů.

Dalším příkladem může být Národní registr zdravotnických pracovníků. Proč by měl zdravotnický pracovník někde vyplňovat své údaje, když je do registru zadávají přímo certifikovaná vzdělávací zařízení, ve kterých zdravotníci získávají odbornou způsobilost?

Jestliže se někde v systému daří sbírat data v momentě, kdy si je mezi sebou předávají instituce, tak je využijme a nesbírejte je znovu na papírech. Snižuje se tím administrativní zátěž a zároveň zvyšuje kvalita dat. My tímto směrem jdeme a budeme i nadále

»
České zdravotnictví je velmi dobře vybavené a připravené na případné katastrofy.



prof. RNDr. Ladislav Dušek, Ph.D.

Studoval Masarykovu univerzitu v Brně, obory obecná biologie, ekologie, chemie životního prostředí a lékařská biologie. Na Masarykově univerzitě také stále aktivně působí jako ředitel Institutu biostatistiky a analýz a jako profesor na Přírodovědecké fakultě. Funkci ředitele Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR vykonává od roku 2014. Je členem mezinárodní Vědecké rady EU sítě Transcan ERA-NET a řady dalších vědeckých rad a expertních skupin. Působí rovněž jako člen České statistické rady.

pokračovat. Za posledních několik let se nám podařilo zlikvidovat už docela velký počet výkazů a musím poděkovat ČSÚ, který sběr mnoha dat metodicky dozoruje, že nám v tom vychází vstříc.

Můžete z dostupných dat porovnat úroveň českého zdravotnictví s ostatními evropskými zeměmi?

České zdravotnictví je v první řadě naprosto unikátní svou dostupností. Pro někoho, kdo třeba čeká dlouho na operaci, to může znít divně, ale opravdu to tak je. U nás je velmi hustá síť nemocnic a klinik, které jsou velmi dobře vybavené přístroji. Někdy se hovoří o švédském stole českého zdravotnictví. Není tu žádný apriorní limit, který by dopředu určoval, že nějaká péče je nedostupná. A objektivně je třeba přiznat, že někteří lidé tuto štědrou nabídku využívají víc, než by opravdu potřebovali.

Druhá výjimečnost českého zdravotnictví spočívá v úžasné výkonnosti a úspěšnosti v oborech, ve kterých jde o život. Akutní péče a operace, zásahy zdravotnických záchranných služeb, komplikované porody, onkologická onemocnění, srdeční selhání, centrální mozkové příhody... Tam všude vidíme vynikající výsledky, které se navíc každý rok zlepšují. Jsou to tvrdá a jasná data dobře měřitelná přežitím či mortalitou.

Ke dvěma pozitivům musím ale také uvést slabinu českého zdravotnictví. Projevuje se tam, kde dochází k mezioborovému komplikovanému předávání pacienta, například z akutní péče do rehabilitace nebo do paliativní péče. Tam náš systém selhává. Částečně kvůli nedostatku personálních kapacit, ale také z důvodu nepřipravenosti zdravotnické sítě. Naštěstí si to stále více lidí v zodpovědných institucích uvědomuje a na zlepšení už se pracuje.

Činnost vašeho ústavu na několik měsíců značně ovlivnila pandemie covid-19. Informace spojené s touto nemocí byly naprostou prioritou, jíž bylo

třeba podřídit všechno ostatní. Co pro vás toto hektické období znamenalo?

Třeba zjištění, že vydržím dlouhou dobu spát jen dvě hodiny denně. Také jsem si uvědomil, že mám úžasný kolektiv spolupracovníků, který mě v těžkých chvílích podržel. Ti lidé s nesmírnou obětavostí trávili několik měsíců nepřetržitě v práci 20 hodin denně. Významně to změnilo atmosféru v našem ústavu, lidé se semkli a nově se nastavily kolegiální vazby mezi námi. To je pro mě velmi zavazující.

Další pozitivní věc, na kterou mě covid-19 přivedl, je, že může fungovat spolupráce mezi armádou, vysokými školami a fakultními nemocnicemi při poskytování zdravotních služeb ve velmi vypjaté atmosféře. To jsem nevěděl a rád bych za to armádě poděkoval. Poznal jsem, že je vysoce profesionální a výkonnou organizací.

Také jsme přišli na to, že české zdravotnictví je velmi dobře vybavené a připravené na případné katastrofy. V minulosti byl jako problém chápán nadbytek kapacit intenzivní péče a relativně nízké využití lůžek v této oblasti. Negativum se ale ze dne na den stalo výhodou. Kdyby přišla nějaká skutečně velká vlna nakažených, které by bylo třeba hospitalizovat, tak by ji naše nemocnice zvládly.

Pod tlakem pandemie jsme také vyvinuli řadu softwarových nástrojů, které bude možné využít i v době pocovidové, třeba k řízení intenzivní péče, záchraneč a podobně. Vznikl rovněž úplně nový informační systém pro řízení epidemie, který bude nyní připraven na jakoukoliv další epidemii, jež by mohla přijít v budoucnosti.

Jaké úkoly vás čekají v nejbližší budoucnosti?

V nejbližší době to bude zpracování výsledků Evropského výběrového šetření o zdraví EHIS, které jsme museli odsunout kvůli pandemii. Chtěl bych mu věnovat mnohem větší pozornost než tomu minulému a s ČSÚ bych se rád domluvil také na výraznější publicitě. Výsledky určitě využijeme i v rámci programu Zdraví 2030, který by se měl stát základem pro strategii rozvoje českého zdravotnictví.

Další úkol, který nás čeká, je dobudování Národního zdravotnického informačního systému. Je to výrazná součást elektronizace českého zdravotnictví a už jsme v cílové rovině.

Rád bych rovněž přispěl k tomu, aby se lidé z ÚZIS více zapojovali do činnosti univerzit. Aby naši odborníci na univerzitách absolvovali postgraduální studia, a naopak studenti z univerzit více využívali naše data pro své diplomové či doktorandské práce.

Je ale možné, že některé úkoly budeme muset kvůli covid-19 ještě odložit. Stále totiž intenzivně budujeme systém, abychom byli připraveni na podzim. Covid-19 nám pořád váže okolo 40 procent kapacity, takže vlastní agendě se nemůžeme věnovat naplno.

Celý rozhovor si můžete přečíst na www.statistikaamy.cz

ČSÚ na Twitteru

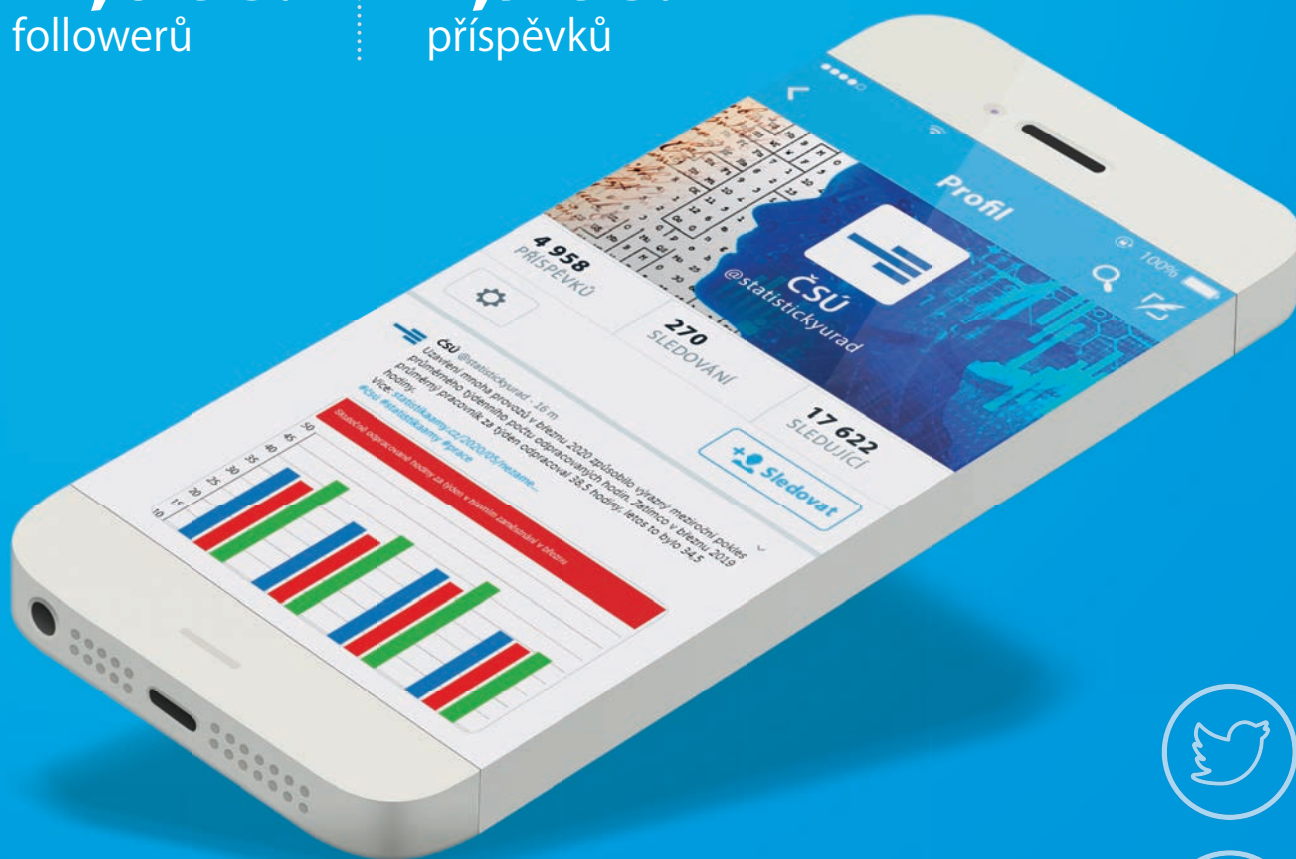
Česká i světová statistika
na Twitteru



17,6 tis.
followerů



4,9 tis.
příspěvků



Sledujte nás na Twitteru, a neuteče vám
žádná zásadní novinka ze světa statistiky.

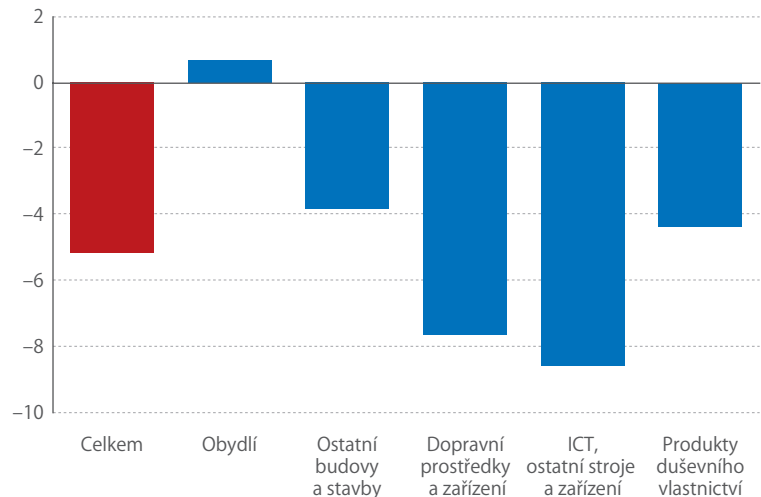
twitter.com/statistickyurad

Investiční aktivita se v 1. čtvrtletí prudce propadla

Investice jsou tradičně složkou hrubého domácího produktu, která nejcitlivěji reaguje na výkyvy ekonomického cyklu. I proto není velkým překvapením, že v situaci náhlého zastavení ekonomiky došlo k silnému propadu výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu. Celkový meziroční pokles investiční aktivity (bez sezónního očištění) v 1. čtvrtletí dosáhl 5,2%. Ve srovnání s předchozím kvartálem se investice propadly o 9,7%.

Domácnosti i nefinanční podniky náhle stály před velmi nejistou budoucností a odpovídal tomu i vývoj struktury investic. Nejvíce meziročně klesly investice do ICT a ostatních strojů a zařízení (-8,6%) a dále do dopravních prostředků a zařízení (-7,6%). U produktů duševního vlastnictví došlo k prvnímu meziročnímu poklesu investic od konce roku 2013 (-4,3%). Snížily se rovněž výdaje na ostatní budovy a stavby (-3,8%). Rostly jen investice do obydlí (0,9%), i zde však došlo k citelnému propadu tempa.

MEZIROČNÍ RŮST INVESTIC V 1. ČTVRTLETÍ 2020
(v %, bez sezónního očištění)



Zdroj: ČSÚ

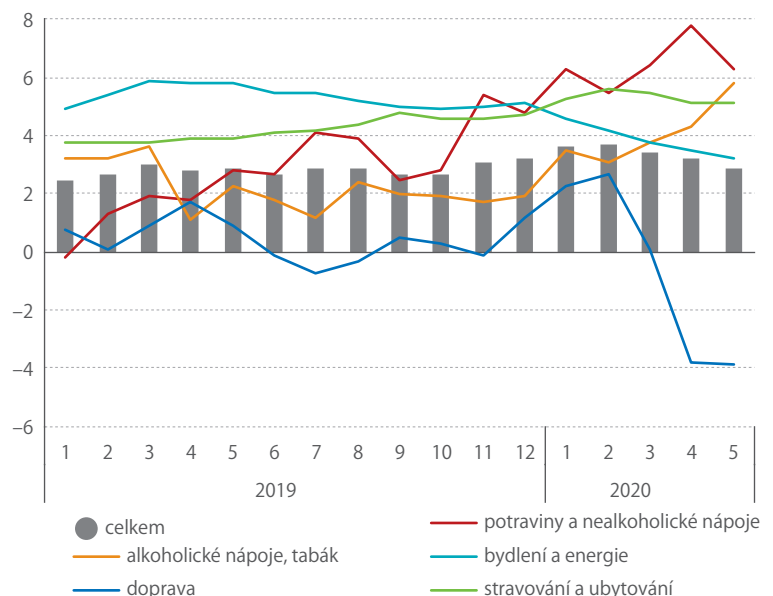
Ceny dopravy zmírnily celkový růst spotřebitelských cen

Cenovou hladinu naopak zvedají ceny potravin a alkoholu.

Meziroční růst spotřebitelských cen v květnu dosáhl 2,9% a po šesti měsících tak klesl pod 3% hranici. Většina důvodů předchozí výrazně zvýšené meziroční dynamiky přitom stále platí. V květnu se pořád silně navyšovaly ceny potravin (6,3%) a přes mírné zvolnění pokračoval i růst cen bydlení a energií (3,2%). Zrychlovat nepřestala ani meziroční dynamika cen alkoholických nápojů a tabáku (5,8%). Zároveň stále rostly ceny služeb, do kterých se promítlo navyšování mezd v posledních letech.

Novým faktorem, který v současnosti tlumí celkový růst spotřebitelských cen, se staly ceny dopravy. Ty v dubnu meziročně klesly o 3,8% a v květnu dále o 3,9%. Důvodem byl hlavně silný propad cen pohonných hmot, které citlivě zareagovaly na rekordní pokles cen ropy na světových trzích. V květnu tak meziročně ceny pohonných hmot klesly o 21,7%.

MEZIROČNÍ RŮST SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (%)



Zdroj: ČSÚ

V patentech máme co dohánět

Tuzemští přihlašovatelé získali jen 6 % u nás udělených patentů. K Evropskému patentovému úřadu přihlašujeme desetkrát méně patentů než Rakousko.



**EVA MYŠKOVÁ
SKARLANDTOVÁ**
oddělení statistiky
výzkumu, vývoje
a informační
společnosti

V roce 2019 bylo v Česku uděleno či validováno 8 083 patentů. Naprostou většinu, tedy 7 571 patentů, získaly zahraniční subjekty. Mezi nimi dominovali přihlašovatelé z Německa, jimž bylo validováno 1 962 patentů. Z neevropských zemí jsou na prvním místě Spojené státy s 1 347 validovanými patenty. Přihlašovatelé z Česka podali u Úřadu průmyslového vlastnictví ČR (ÚPV ČR) v loňském roce k patentové ochraně 767 vynálezů nebo nových technických řešení a bylo jim uděleno 512 patentů.

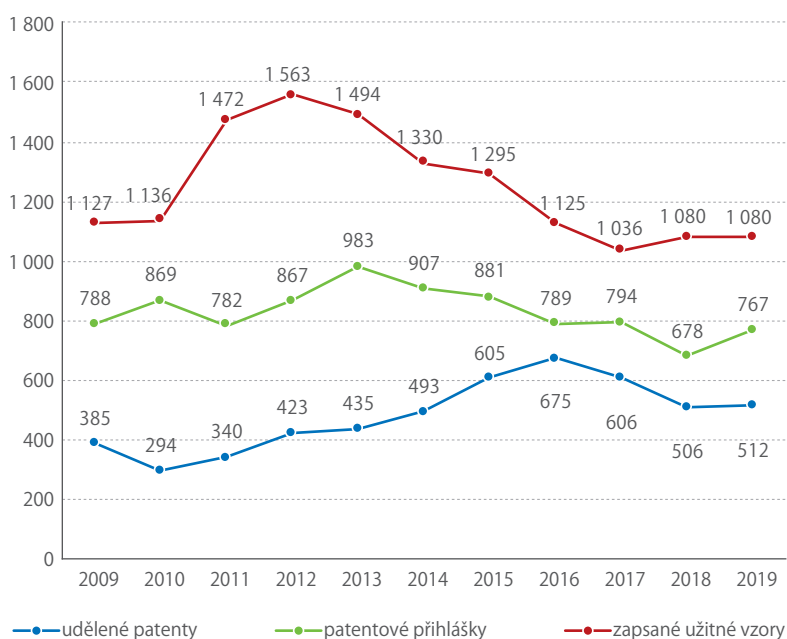
NEJVÍC PŘIHLÁŠEK PATENTŮ PODÁVÁ ŠKODA AUTO

Mezi českými přihlašovatelí vyvíjejí nejvyšší aktivitu firmy, které v roce 2019 podaly 48 % ze všech patentových přihlášek. Čtvrtina přihlášek pocházela od fyzických osob, 21 % jich podaly veřejné vysoké školy a 5 % veřejné výzkumné instituce.

Z firem podala vloni u ÚPV ČR nejvíce patentových přihlášek Škoda Auto (68). Za posledních 10 let předložila tato firma k patentovému posouzení 310 svých vynálezů a ve stejném období jí bylo uděleno 85 patentů. Mezi vysokými školami bylo v roce 2019 nejvíce patentových přihlášek podáno Českým vysokým učením technickým v Praze (42), za desetileté období podala tato vysoká škola 429 patentových přihlášek a bylo jí uděleno 367 patentů.

bit.ly/2LfNn1S

PATENTOVÉ OCHRANY PŘIHLAŠOVATELŮ Z ČR U ÚPV ČR



Zdroj: ÚPV ČR, vlastní dopočty ČSÚ

Za posledních dvacet let se výrazně zvýšila patentová aktivita veřejných vysokých škol. Zatímco v roce 1999 bylo veřejným vysokým školám uděleno pouze 5 patentů, v roce 2009 to bylo již 60 a v roce 2019 dokonce 134 patentů.

AUTOŘI JSOU HLAVNĚ MUŽI

V České republice jsou patenty doménou mužů. Podíl žen jako původců vynálezů na podaných patentových přihláškách je u nás dlouhodobě velmi nízký, v posledních deseti letech to bylo okolo 10 %. Vyšší podíl zaznamenáváme pouze v případě veřejných výzkumných institucí. Na přihláškách z nich jsou ženy uvedeny jako autorky u 24 % patentů.

Ještě v roce 2000 bylo mezi původci patentů pouze 5 % žen. Do roku 2010 se jejich zastoupení zvýšilo na 12 % a od té doby již stagnuje.

ÚSPĚŠNĚJŠÍ JSOU VEŘEJNÉ VYSOKÉ ŠKOLY A VÝZKUMNÉ INSTITUCE

Z 6 320 přihlášek podaných mezi roky 2000 až 2009 českými přihlašovatelí byl patent udělen necelé polovině (45 %). Nejvyšší úspěšnost zaznamenaly veřejné vysoké školy a veřejné výzkumné instituce, jimž byl patent udělen k 80 %, resp. 76 % z podaných patentových přihlášek. V případě podniků byla úspěšnost 55 % a u fyzických osob pouze 28 %.

V zahraničí podaly subjekty z ČR nejvíce patentových přihlášek v roce 2018 u Patentového úřadu Spojených států. Jednalo se o 577 patentových přihlášek a uděleno jim u tohoto úřadu bylo ve stejném roce 325 patentů. U Evropského patentového úřadu podali přihlašovatelé z Česka 243 přihlášek patentů a obdrželi 125 patentů. V porovnání s jinými státy se však jedná o velmi zanedbatelná čísla. Například populačně podobně velké Rakousko mělo v roce 2018 proti Česku u Evropského patentového úřadu téměř desetinásobek podaných patentových přihlášek a dokonce třináctkrát více udělených patentů.

Informace o počtech patentů a užitečných vzorů vypovídají mj. o tom, jaké výsledky přinášejí investice do oblasti výzkumu a vývoje. Lze podle nich posuzovat také vyspělost firem a výzkumných institucí a porovnávat jejich konkurenceschopnost na mezinárodním poli.

Český statistický úřad zpracovává a zveřejňuje údaje týkající se ochrany práv průmyslového vlastnictví shromažďované primárně Úřadem průmyslového vlastnictví ČR.

Loni bylo vydáno nejvíce neschopenek za 10 let

Češi také kvůli nemoci zůstávali déle doma než v předchozích letech. Průměrná pracovní neschopnost trvala 42,4 dne.



ALENA HYKYŠOVÁ

oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

V roce 2019 bylo nově nahlášeno 1 914,8 tis. případů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz. Oproti roku 2018 přibýlo 65,3 tis. případů. Již tradičně do pracovní neschopnosti nastupovaly častěji ženy, kterým byl vydán více než milion neschopenek.

Za druhou polovinu roku 2019 bylo nahlášeno celkem 838,5 tis. případů pracovní neschopnosti pro nemoc. To je o 18 % více v porovnání se stavem za 2. pololetí předchozího roku. Tento nárůst může souviset se zrušením karenční doby od 1. července 2019, kdy je náhrada mzdy zaměstnanci vyplácena již od prvního dne pracovní neschopnosti.

Při přepočtu na 100 pojištěnců bylo za celý rok 2019 nahlášeno 40,5 případů dočasné pracovní neschopnosti. Z důvodu nemoci připadalo na 100 pojištěnců 36 případů pracovní neschopnosti, tedy o 10 více než v roce 2014.

ZMĚNY V DÉLCE PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI

Češi v roce 2019 stonali déle, celkem se jedná o 81 205 tis. dnů strávených v pracovní neschopnosti, o 5 % více než v předchozím roce. Pracovní neschopnost trvala v průměru 42,4 dne, tj. o 0,7 dne déle než v roce 2018. Ženy strávily na neschopence v průměru o 2,5 dne déle než muži.

Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti bývá kratší v prvním pololetí než v pololetí druhém. To je způsobeno velkým počtem krátkodobých pracovních neschopností z důvodu respiračních onemocnění během chřipkových epidemií začátkem roku. V roce 2019, pravděpodobně i vlivem zrušení



karenční doby, byla ovšem průměrná délka trvání pracovní neschopnosti v druhém pololetí dokonce o 0,5 dne kratší než v pololetí prvním. To ukazuje na větší výskyt krátkodobých pracovních neschopností v druhém pololetí, než bývalo obvyklé.

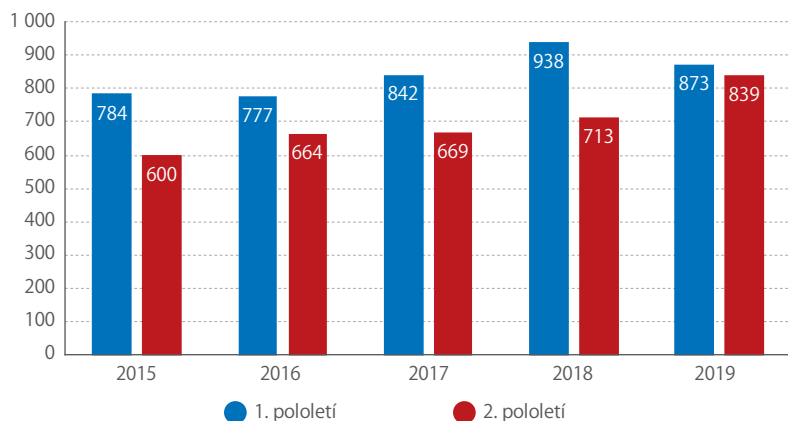
NEJČASTĚJI TRPÍ DÝCHACÍ A POHYBOVÁ SOUSTAVA

V roce 2019 v České republice chybělo denně na pracovištích v důsledku dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz v průměru 222 479 pojištěnců, což ve srovnání s předchozím rokem znamená nárůst o 5 %.

Nejčastější diagnózou jsou již dlouhodobě nemoci dýchací soustavy, které v roce 2019 způsobily 37 % všech případů. Na druhé straně vyžadují onemocnění dýchací soustavy nejkratší dobu pracovní neschopnosti ze všech diagnóz – v průměru 15,5 dne na jeden případ. Druhou nejčastější příčinou pracovní neschopnosti představovaly nemoci pohybové soustavy, které v roce 2019 tvořily pětinu všech případů. Tyto nemoci se vyznačují průměrnou dobou trvání delší než 2 měsíce (66 dnů) na jednu neschopnost.

Další informace přináší aktuální publikace ČSÚ Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice za rok 2019.

NOVĚ HLÁŠENÉ PŘÍPADY DOČASNÉ PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI PRO NEMOC, 2015–2019 (v tis.)



Zdroj: ČSÚ

Rekordní těžba dřeva souvisí s kůrovcovou kalamitou

Těžba dřeva v České republice vloni dosáhla rekordního objemu. Došlo také k výraznému nárůstu plochy zalesňování. Těží se zejména stromy napadené kůrovcem a polomy.



JOSEF KAHUDA

oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

Z celkové těžby o objemu 32,6 mil. m³ dřeva bez kůry tvořila naprostou většinu těžba nahodilá (95,0%). Při ní se zpracovávají zejména kůrovcem napadené stromy a polomy. V roce 2019 bylo takto vytěženo téměř 31 mil. m³ dřeva. Nepříznivý trend v lesích zaznamenaný už v předchozích letech tak dále pokračuje. Nejvíce se opět těžil smrk (90,1%), dále borovice (4,0%), buk (1,7%) a modřín (1,5%). Jehličnaté dřeviny představovaly 96,1% celkového objemu těžby, množství vytěžených listnatých dřevin se oproti předchozímu roku snížilo o 203 tis. m³ (-13,8%).

Z územního hlediska se nejvíce dřeva vytěžilo v Kraji Vysočina (7,8 mil. m³), dále pak v krajích Jihočeském (4,3 mil. m³), Jihomoravském (3,4 mil. m³) a Olomouckém (2,9 mil. m³). Největší objemy dřeva v rámci nahodilé těžby byly zpracovány opět v Kraji Vysočina (7,7 mil. m³), kde prakticky probíhala pouze tato těžba.

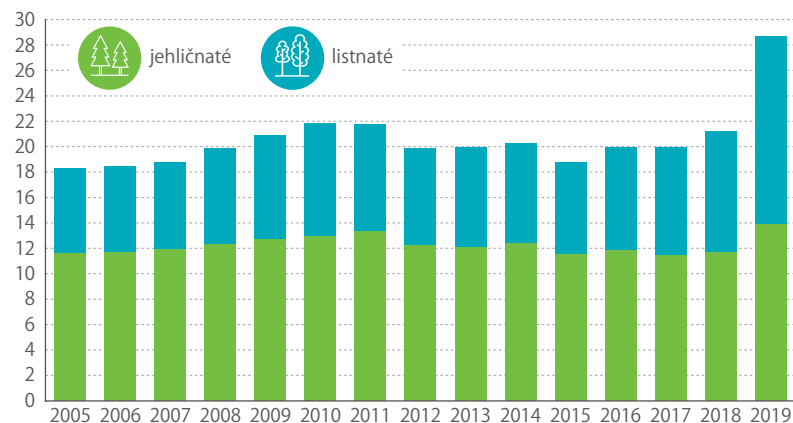
ROSTE TAKÉ ZALESŇOVANÁ PLOCHA

Plocha zalesňování (sadba a sje) činila v loňském roce 28 670 ha. Meziročně došlo k jejímu významnému navýšení o 7 425 ha, což představuje nárůst o 35%. Je zde patrná souvislost se vzrůstající těžbou dřeva. Lokality po těžbě je třeba znovu zalesnit. V rámci zalesňované plochy již mírně převažovaly listnaté dřeviny (51,3%), a situace v lesním hospodářství se tedy mění. Z jednotlivých druhů stromů se ale i přesto při zalesňování nejvíce uplatňoval smrk (30,5%), následovaný bukem (25,0%), dubem (16,6%) a borovicí (8,2%). Při výsadbě se spotřebovalo 178,1 milionu sazenic, podíl listnatých sazenic

Další informace přináší aktuální publikace ČSÚ Lesnictví – 2019.

bit.ly/3hDxRM4

PODÍL JEHLIČNANŮ A LISTNÁČŮ PŘI ZALESŇOVÁNÍ (tis. ha)



Zdroj: ČSÚ

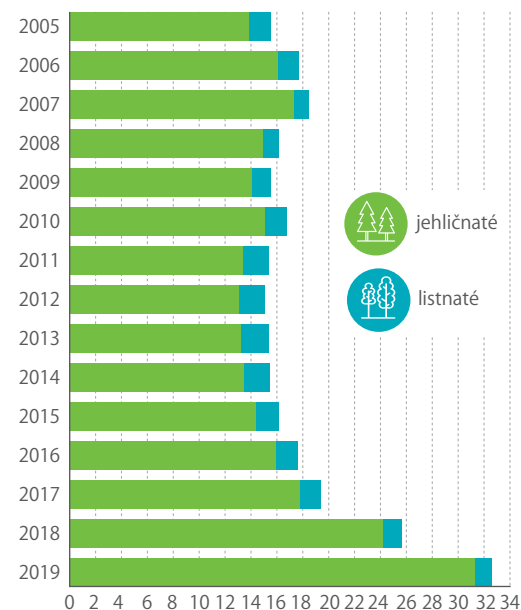


činil 62,7%. Průměrná spotřeba na hektar sadby byla 6 315 sazenic, přičemž v případě jehličnatých dřevin byla spotřeba nižší (4 785 sazenic/ha) a u listnatých dřevin vyšší (7 801 sazenic/ha).

Ke zvětšení ploch došlo také u přirozené obnovy, a to na 5 224 ha (+28,2%). Zde naopak převažovaly jehličnany s podílem 57,2%.

Na konci roku 2019 lesní pozemky zaujímaly výměru 2 675 670 ha, což oproti předchozímu roku znamenalo nepatrný nárůst (+2 278 ha). Většinu lesů (54,2%) u nás spravují státní subjekty.

PODÍL JEHLIČNANŮ A LISTNÁČŮ NA CELKOVÉ TĚŽBĚ DŘEVA (mil. m³ bez kůry)



Zdroj: ČSÚ

Předběžné informace o vývoji HDP budou dříve

Na konci července dojde ke změně v publikování tzv. rychlých odhadů HDP. Důležité údaje o vývoji ekonomiky budou pro uživatele k dispozici o 15 dnů dříve než dosud.



**VLADIMÍR
KERMIE**
ředitel odboru
národních účtů

Odhady budou nově zveřejňovány přibližně 30 dnů po skončení čtvrtletí, čímž dojde k završení projektu, na kterém statistický úřad pracoval od roku 2013, kdy byla zřízena pracovní skupina na úrovni Evropského statistického úřadu. Od roku 2016 jsou tyto zrychlené odhady publikovány na úrovni EU a ČSÚ pro ně pravidelně dodává podklady za ČR. Projektu se účastní jen některé členské země EU a méně než polovina z nich publikuje odhady na národní úrovni.

Pro zavedení uvedené novinky je důležité provést zásadní rozhodnutí a změnit metodické přístupy. V neposlední řadě je třeba testovat odhady dostatečně dlouhou dobu, aby se dosáhlo jisté kvality a stability v čase.



**KAREL
ŠAFR**
oddělení čtvrtletních
odhadů

OVĚŘENO TESTOVÁNÍM

Zásadní podmínkou pro zkrácení termínů publikování bylo vyřešit náhradu hlavního datového zdroje za nefinanční podniky (výkaz P3-04). Z analýz vyplynulo, že tyto údaje sice nelze získat dříve, ale je možné je plně nahradit modelováním s využitím údajů z přiznání k DPH, které má ČSÚ k dispozici. Díky tomu půjde zveřejňovat tyto důležité informace dříve a zároveň se uleví podnikům, kterým se sníží administrativní zátěž.

Konečnému rozhodnutí předcházelo několik let testování různých metod odhadů. Teprve až když se ukázalo, že revize mezi jednotlivými čtvrtletními odhady nepřesahují míru revizí dosavadního modelu, bylo povoleno publikování údajů.

ZMĚNY V METODICKÝCH POSTUPECH

Obecně se pro rychlé odhady HDP používají dva základní přístupy – přímá a nepřímá metoda. Za přímou metodu se považují zejména tradiční ekonometrické modely, jejichž prostřednictvím se přímo odhaduje buď objem HDP, nebo jeho tempo a druhá složka vznikne reziduálně.

Za nepřímou metodu se označují přístupy, které se pro kompilaci odhadu HDP snaží v co největší možné šíři využít zejména stávajících systémů. Využívá se tedy stávající systém (často mnoha stovek propojených zdrojů) a chybějící data se nahrazují modelovým propočtem, náhradním datovým zdrojem či benchmarkem.

Výhodou přímého přístupu k odhadu HDP je zejména menší náročnost na rozsah prací, které je nutné pro odhad provést. Nevýhodou je ovšem menší

podrobnost výstupu spojená s tím, že není možné kontrolovat jednotlivé položky a analyzovat, co vedlo k danému jevu.

Naopak v případě nepřímého přístupu k odhadu HDP narůstá náročnost na zpracování jednotlivých datových položek. I jen dílčí odhady objemově malých položek totiž mohou mít zásadní dopad na výsledek odhadu tempa HDP. Velkou výhodou tohoto přístupu je však možnost publikovat a sestavovat podrobné analytické sady, které slouží nejen k interpretaci, ale také k ověření konzistence samotného výstupu a odhadu HDP.

Konkrétní ekonometrický přístup se volí v závislosti na typu a charakteru chybějících dat. V případě, kdy nejsou dostupná žádná pomocná data, se pro odhad chybějícího datového zdroje používá zejména model ARIMA, popřípadě VAR model.

Jestliže pomocný datový zdroj (vhodné vysvětlující proměnné) existuje, využíváme ARIMAX modelů anebo benchmarkovacích metod. Metody benchmarku a desagregace dat se standardně uplatňují v národním účetnictví, zejména v případě existence vhodné indikátorové proměnné.

NÁHRADA ÚDAJŮ Z VÝKAZU P3-04

Při výpočtu produkce a mezispotřeby u nefinančních podniků a podnikajících fyzických osob budou nově využívána individuální data z daňových přiznání k DPH.

V první fázi se data rozdělí podle jednotlivých odvětví a v jejich rámci do velikostních skupin jednotek. V nich se dále dělí na kompletní datové sady a na datové sady obsahující chybějící pozorování. Chybějící údaje jsou pak podle typu dat a charakteru časové řady nahrazeny standardním postupem při dopočtu chybějících pozorování – ekonometrickým odhadem pomocí ARIMAX, popřípadě ARIMA modelu.

Tento postup se při odhadech v čase $T+30$ uplatňuje pouze pro měsíční plátce daně, protože za čtvrtletní plátce nejsou k dispozici potřebné údaje. Pro čtvrtletní plátce daně se odhad provádí samostatně – za danou velikostní skupinu v daném odvětví. V čase $T+60$ už jsou za čtvrtletní plátce data dostupná a postup v případě chybějících dat je stejný jako u měsíčních plátců.

Výsledkem je ukazatel, který používáme jako indikátor pro benchmarkování ročních dat na úrovni jednotlivých odvětví.



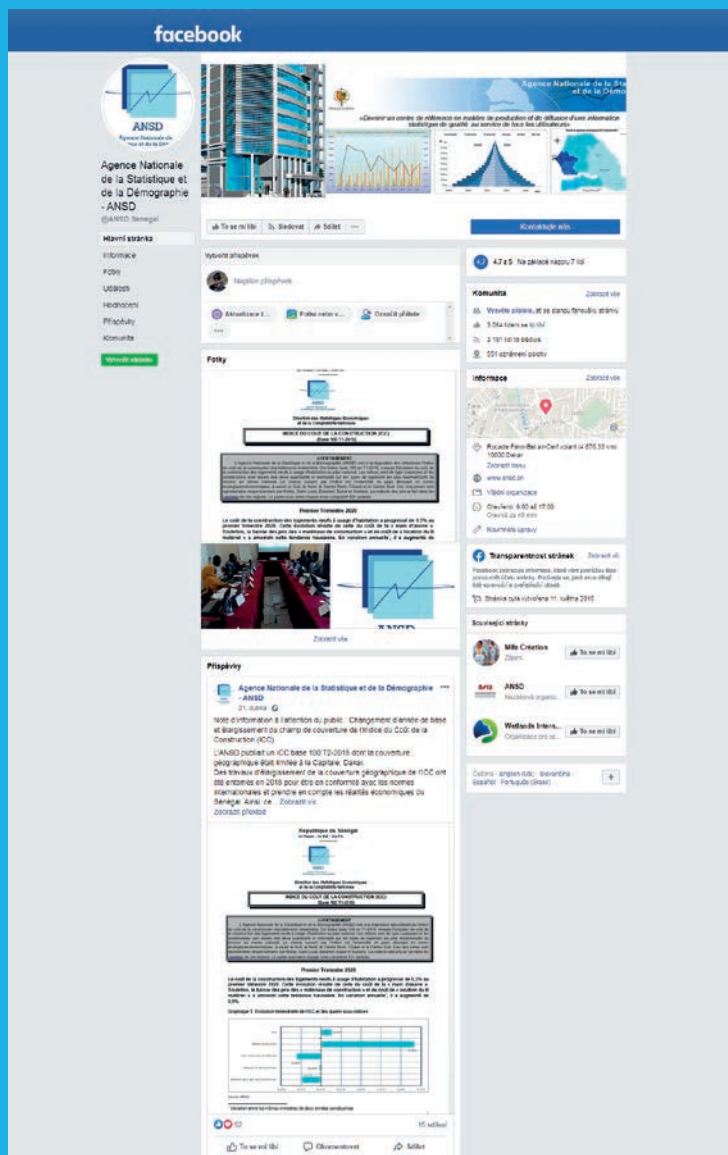
ANSD.SENEGAL

STATISTIKY O SENEGALU NAJDETE NA FACEBOOKU. STATISTICKÝ ÚŘAD TÉTO ZÁPADOAFRICKÉ ZEMĚ JE VELMI AKTIVNÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH.

Senegalský úřad pro statistiku a demografii má svůj účet na facebooku již více než čtyři roky. Za tu dobu nasbíral více než 3 tis. sledujících.

Na profilovém obrázku upoutá věková pyramida, z níž je patrné, že senegalská populace ještě stále patří k progresivnímu populačnímu typu. Jazykových komplikací se není třeba až tak bát, celý profil je francouzsky. A kdyby bylo informací málo, a přitom jste se nechtěli probírat rozsáhlými soubory dat na webových stránkách, můžete navštívit také twitterový účet.

bit.ly/3hs2oN1
www.ansd.sn



WHO: CODEX ALIMENTARIUS POMÁHÁ ZAJISTIT KVALITU POTRAVIN

SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE U PŘÍLEŽITOSTI SVĚTOVÉHO DNE BEZPEČNOSTI POTRAVIN AKTUALIZOVALA CODEX ALIMENTARIUS, KTERÝ SE VĚNUJE POTRAVINOVÝM STANDARDŮM.

Díky standardům, které jsou v Codexu alimentariu uvedeny, mohou už od roku 1963 spotřebitelé důvěřovat bezpečnosti a kvalitě potravin, které kupují, a dovozci mohou věřit, že suroviny, které si objednali, budou v souladu s jejich specifikacemi. Mezinárodní obchod s potravinami generuje obrát 2 000 mld. dolarů ročně. Odkaz na normy bezpečnosti potravin kodexu v Dohodě Světové obchodní organizace o sanitárních a fytosanitárních opatřeních znamená, že kodex má dalekosáhlé důsledky pro řešení obchodních sporů.

bit.ly/3gYVs9G



CENTRAL STATISTICS OFFICE OF IRELAND: JAKÁ AUTA JEZDÍ V IRSKU

UŽIVATELSKY PŘÍVĚTVIVÁ APLIKACE UMOŽŇUJE ZOBRAZOVÁNÍ ŽEBŘÍČKŮ NEJČASTĚJI KUPOVANÝCH NOVÝCH AUT.

V dubnu 2020 byl v Irsku nejpopulárnějším novým autem Volkswagen Tiguan. Škoda Kodiaq obsadila šesté místo. Celkově se však prodeje nových aut meziměsíčně propadly na desetinu.

Interaktivní webový nástroj irského statistického úřadu umožňuje zobrazování žebříčků nejčastěji kupovaných nových aut v jednotlivých měsících. Zveřejněny jsou údaje od ledna 2014. Kromě měsíčních časových řad jsou k dispozici také řady roční. V loňském roce nejpopulárnější nové auto Toyota Corolla překonalo hranici čtyř tisíc registrací. Škoda Octavia obsadila stejně jako v letech 2017 a 2018 páté místo.

bit.ly/36TLMVz



EUROSTAT: JAK JSOU NA TOM KANDIDÁTI NA ČLENSTVÍ V EU

TŘI NOVÉ PUBLIKACE PŘINÁŠEJÍ AKTUÁLNÍ INFORMACE O KANDIDÁTSKÝCH ZEMÍCH A POTENCIÁLNÍCH KANDIDÁTECH NA ČLENSTVÍ V EU.

K dispozici jsou především základní údaje o zemích připravujících se na rozšíření, mezi nimiž mají Černá Hora, Severní Makedonie, Albánie, Srbsko a Turecko status kandidátských zemí, a Bosna a Hercegovina a také Kosovo se řadí mezi potenciální kandidáty. Druhá publikace se



věnuje statistice cestovního ruchu v těchto zemích a třetí nedávno vydaná brožura obsahuje údaje o statistice migrace,

povolení k pobytu, občanství a žádostí o azyl.

bit.ly/2As4wTU

CBS NEPAL: SVĚTEM ČÍSEL NA VÝLET

V DNEŠNÍ DOBĚ, KDY NENÍ SNADNÉ PŘEKRAČOVAT HRANICE, LZE CESTOVAT TŘEBA I POMOCÍ STATISTIKY. NA KRÁTKÝ VÝLET DO HIMÁLAJE JE MOŽNÉ VYRAZIT DÍKY PUBLIKACI NEPÁL V ČÍSLECH.

Otázka na hlavní město Nepálu či jeho nejvyšší horu asi

nikoho nepřekvapí. Dokázali byste však odhadnout, kolik v této zemi, která má více než 29 mil. obyvatel, funguje poštovních úřadů nebo kolik je zde lékařů? Že se většina obyvatel hlásí k hinduismu, je také známý fakt, ale i tak se v této zemi chová hovězí dobytek, a to v počtu 7,3 mil. kusů.

bit.ly/3gZrjXr



Population and Households Characteristics		Household Facilities, 2011		Agriculture		Health Facilities Under MoHP		Manufacturing Establishments	
Population	2011	2011	2011	2011/12	2011/12	2011/12	2011/12	2011/12	2011/12
Total	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000
Male	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000
Female	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000	12,150,000
Urban	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000
Rural	19,300,000	19,300,000	19,300,000	19,300,000	19,300,000	19,300,000	19,300,000	19,300,000	19,300,000
Population by Religion, 2011									
Hindu	22,000,000	22,000,000	22,000,000	22,000,000	22,000,000	22,000,000	22,000,000	22,000,000	22,000,000
Buddhist	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000
Islam	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
Christianity	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
Other	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000
Population by Education, 2011									
Total	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000
Illiterate	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000
Literate	14,300,000	14,300,000	14,300,000	14,300,000	14,300,000	14,300,000	14,300,000	14,300,000	14,300,000
Population by Occupation, 2011									
Total	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000	24,300,000
Agriculture	15,000,000	15,000,000	15,000,000	15,000,000	15,000,000	15,000,000	15,000,000	15,000,000	15,000,000
Industry	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000
Service	4,300,000	4,300,000	4,300,000	4,300,000	4,300,000	4,300,000	4,300,000	4,300,000	4,300,000

Výsledky účtu kultury vycházejí již podesáté

Vydavatel: Český statistický úřad

Aktualizované vydání Výsledků účtu kultury přináší podrobný přehled o ekonomickém výkonu kulturních institucí v roce 2018.

Na konci května zveřejnil Český statistický úřad jubilejní desáté aktualizované vydání Výsledků účtu kultury. Ekonomická analýza společného dokumentu Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu a Českého statistického úřadu je členěna do tří kapitol. První část se zaměřuje na původ a strukturu finančních zdrojů kulturních institucí. Další dvě části nabízejí mikroekonomický a makroekonomický pohled na oblast kultury a její podíl na celkové ekonomice ČR.

V roce 2018 hospodařily kulturní organizace s více než 272,7 mld. Kč, přičemž přibližně 15 % z těchto finančních zdrojů pocházelo z veřejných rozpočtů. Veřejná podpora směřovala zejména do tradičních oblastí kultury (například výtvarné umění či kulturní dědictví), zatímco prostředky více tržně orientovaných oblastí (například tisk či architektura) plynuly převážně ze soukromého sektoru. Odvětví kultury se podílelo v roce 2018 přibližně 4 % na celkové zaměstnanosti v ČR. Z 214,3 tis. osob zaměstnaných v kultuře pracovalo 81 % v kulturních organizacích a 19 % se věnovalo kulturním povoláním mimo kulturní organizace (například designéři v automobilovém průmyslu). Celkový objem kulturní produkce zboží



4%
zaměstnaných
osob v Česku
pracujících v oblasti
kultury.

bit.ly/37eQ0ex

a služeb v roce 2018 dosáhl hodnoty 255,2 mld. Kč a na celostátní produkci se oblast kultury podílela více než 2 %.

Doplňující část převážně ekonomické analýzy nabízí údaje o návštěvnosti kulturních institucí. Na 10 tis. obyvatel ČR připadlo v roce 2018 přibližně 87 tis. návštěv (českých i zahraničních návštěvníků), přičemž nejvíce se na celkové návštěvnosti podílely výstavní sály s 20,7 tis. návštěvami na 10 tis. obyvatel a kina s 15,4 tis. návštěvami na 10 tis. obyvatel.

Publikace nabízí v příloze také 13 tabulek. Český statistický úřad se podílel na obsahu Výsledků účtu kultury zejména zpracováním makroekonomické analýzy a kapitol o zaměstnanosti (s využitím výstupů výběrového šetření pracovních sil) a zahraničním obchodě s kulturním zbožím a službami.

PUBLIKACE ČSÚ

www.czso.cz
objednavky@czso.cz

tištěná

online

Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz (2018)

Základní přehled o dočasné pracovní neschopnosti obyvatel České republiky z důvodu nemoci či úrazu. Data o nově hlášených případech dočasné pracovní neschopnosti a související ukazatele.



Vodovody, kanalizace a vodní toky (2019)

Vybrané technické ukazatele vodovodů, kanalizací a čistíren odpadních vod, údaje o vodních tocích, odběrech povrchových vod a vypouštění znečištěné vody.



Lesnictví (2019)

Hlavní ukazatele lesnické činnosti subjektů hospodařících v lesnictví v roce 2019 a ekonomické výsledky za rok 2018.



Struktura mezd zaměstnanců (2019)

Výsledky strukturálního šetření o mzdách zaměstnanců v podrobných členěních, např. podle pohlaví, věku, vzdělání, zaměstnání apod., a také údaje o distribuci mezd.



EKONOMIKA A MĚŘENÍ VÝKONNOSTI MUZEÍ

Vydavatel: Wolters Kluwer



Průvodce hospodařením paměťových institucí se zohledněním specifických problémů a zvláštností. Popsány jsou rovněž metody měření výkonnosti muzeí.

bit.ly/2YI580i

ŠTATISTICKÁ SPRÁVA O ZÁKLADNÝCH VÝVOJOVÝCH TENDENCIÁCH V HOSPODÁRSTVĚ SR

Vydavatel: Štatistický úrad SR



Analýza vývoje základních makroekonomických ukazatelů a vybraných úsekových ukazatelů podle krajů.

bit.ly/2Yb8biu

POSTAVENÍ ŽEN V ČESKÉ VĚDĚ

Vydavatel: Sociologický ústav AV ČR



Každoroční statistický přehled situace a vývoje v oblasti postavení žen v české vědě včetně mezinárodního srovnání. Zpracovány jsou údaje za rok 2018.

bit.ly/2N4uCiL

Inovační aktivity podniků (2019)

Údaje o inovačních aktivitách podniků podle velikosti, odvětví a vlastnictví podniku. Finanční ukazatele týkající se tržeb za inovované produkty a nákladů na inovační aktivity.



Uchazeči o zaměstnání dosažitelní a podíl nezaměstnaných (2015–2020)

Údaje z evidence úřadů práce o počtu tzv. dosažitelných uchazečů o zaměstnání a vypočítaný podíl těchto uchazečů k počtu obyvatel za obce České republiky.



Stav a pohyb obyvatelstva v ČR (1. Q 2020)

Předběžné výsledky přirozeného a mechanického pohybu obyvatelstva od počátku roku. Údaje jsou podány jednak v celostátním souhrnu, ale také v členění podle regionů soudržnosti, krajů a okresů.



Indexy realizovaných cen bytů (1. Q 2020)

Data o vývoji cen starších a nových bytů určených pro bydlení v sektoru domácností. Údaje za nové byty jsou z důvodu nedostatku informací z regionů publikovány pouze za Prahu.



Vývoj ekonomiky České republiky (1. Q 2020)

Souhrn významných ekonomických informací jako výkonnost základních odvětví, HDP, výdaje, důchody, vnější ekonomické vztahy, ceny, trh práce, peněžní zásoba, úroky nebo saldo státního rozpočtu.



KALENDÁŘ: RYCHLÉ INFORMACE

ČERVENEC 2020

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		



7 ÚT

Zahraniční obchod se zbožím (5/2020)
Průmysl (5/2020)
Stavebnictví (5/2020)

8 ST

Maloobchod (5/2020)

10 PÁ

Indexy spotřebitelských cen – inflace (6/2020)
Indexy cen vývozu a dovozu (5/2020)

17 PÁ

Indexy cen výrobců (6/2020)

24 PÁ

Konjunkturální průzkum (7/2020)

30 ČT

Zemědělství (2. Q 2020)
Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (6/2020)

31 PÁ

Předběžný odhad HDP (2. Q 2020)

Na ulicích prvorepublikové Prahy šlo o život

Při nesrovnatelně nižším počtu automobilů byla úmrtnost následkem dopravních nehod ve 30. letech minulého století dvakrát vyšší než v současnosti.



PAVEL HORTIG
oddělení
marketingu a PR



Po drncavých silnicích se neregulovaně pohybovaly bicykly, koňské drožky, lidové motocykly i první automobily a mezi nimi kličkovali chodci. Přestože se nejezdilo závratnou rychlostí, silnicí silniční provoz provázely chaos a dopravní kolize. Celkový počet dopravních nehod byl sice o necelou polovinu nižší než dnes, ale policejní statistiky evidovaly jen tragické nehody. Úmrtnost byla tehdy v Praze dvakrát vyšší než dnes.

Dokládají to data zveřejněná v článku „Statistika měst za rok 1932“ v časopise Zprávy Státního úřadu statistického. Informace o dopravních nehodách poskytly statistikům policejní úřady. Celkový počet nehod s následkem zranění dosáhl v Praze v roce 1932 téměř deseti tisíc (9 740). Na druhém místě se z větších měst umístilo s 1 285 nehodami Brno těsně následované Ostravou (1 278).

PRIMA JÍZDA PRVOREPUBLIKOVOU PRAHOU?

Při všech nehodách v Praze zemřelo 52 osob, z toho 46 lidí připravily o život automobily a motocykly a šest zemřelo při střetu s tramvajemi. Zraněno bylo 4 388 osob, z toho lehce 3 238 a těžce 1 150. Celkem 3 631 dopravních nehod způsobili řidiči „silostrojů“ (v tehdejších statistikách souhrnné označení pro auta a motocykly), pouliční dráha zavinila 1 427, jízdní kola 736 a jiné dopravní prostředky 3 946 nehod. Příčiny kolizí bohužel neznáme, protože v dobových

statistikách tyto údaje zcela chybějí. Jistě by bylo zajímavé vědět, jakou roli v nich hrál alkohol, vysoká rychlost a jiné nedodržování pravidel silničního provozu. V každém případě k tomu přispěl i fakt, že motocyklisté nepotřebovali řidičské oprávnění a na získání vůdčího listu na automobil prakticky stačilo projet silnici. Uvedená čísla o dopravních nehodách v Praze jsou na svou dobu mimořádně vysoká. Vždyť v roce 1933 bylo v Praze registrováno jen 18 tisíc automobilů a 4,3 tisíce motocyklů. V celém Československu se na silnicích pohybovalo 67 tisíc osobních a 28 tisíc nákladních aut, 3,7 tisíce autobusů a 43,5 tisíce motocyklů.

MALÉ SROVNÁNÍ

V současnosti úřady evidují celorepublikově zhruba 6 milionů osobních vozidel, 774 tisíc nákladních automobilů a dodávek, 22 tisíc autobusů a 1,2 milionu motocyklů. Přestože se přeplněné pražské silnice a ulice zdají být nebezpečné, nedá se říci, že by překonaly prvorepublikový dopravní chaos. V Praze žilo podle sčítání lidu z roku 1930 přes 950 tisíc obyvatel, což představovalo zhruba deset dopravních nehod na 1 000 obyvatel. V roce 2019 došlo v hlavním městě k celkem 21,5 tisícům dopravních nehod, v přepočtu na 1 000 obyvatel to bylo 16,4 události. Kolize si vyžádaly 20 lidských životů, dalších 2 072 osob při nich bylo zraněno, z toho 114 těžce.



8. ročník fotosoutěže **MY&STATISTIKA** pro zaměstnance ČSÚ

**Téma: Počítáme s vámi.
Kategorie: Člověk, Domov, Komunikace**

**Snímky zasílejte do 15. září na e-mail soutez@czso.cz
Do předmětu zprávy uveďte: **FOTOSOUTĚŽ**
Kompletní podmínky naleznete na intranetu ČSÚ**



Hlavní principy Sčítání 2021

On-line sběr dat

- možnost se jednoduše sečíst z pohodlí domova
- z počítače, mobilu, tabletu
- bez nutnosti komunikace s úředníky

Využití všech již dostupných údajů

- aktivní spolupráce s ministerstvy a úřady
- propojení existujících databází státní správy
- snížení administrativní zátěže obyvatel

Méně otázek

- snížení počtu vyplňovaných údajů o polovinu
- rychlejší vyplnění dotazníku
- nebudeme se ptát například na majetek, zdraví nebo víru

Unikátní data pro všechny

- výsledky za celou populaci v maximálním územním detailu
- široká možnost využití pro obce, stát, firmy a občany
- zdarma pro každého

Důsledná ochrana údajů

- maximální ochrana získaných dat
- zpracování pouze anonymních údajů
- zveřejňování výsledků bez vztahu ke konkrétní osobě